

Loren Arkotxa: "Ona da dauden espresio guztiak azalaraztea"



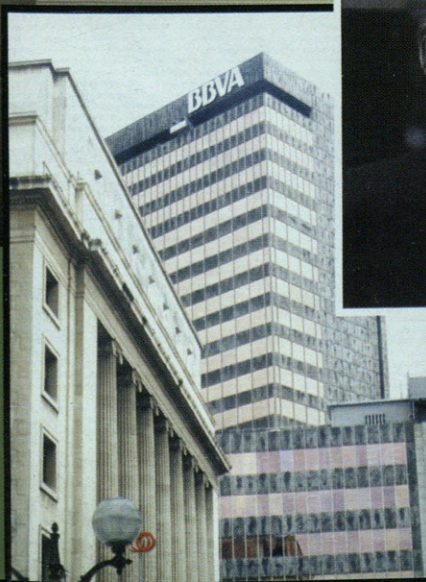
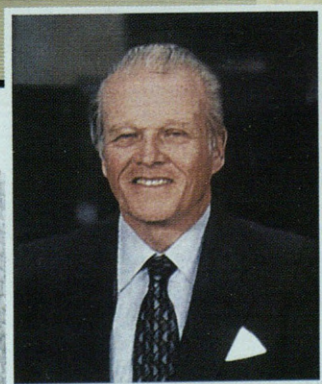
E u s k a l H e r r i k o A s t e k a r i a

ARGIA



1.000 Aleko Tiradaren Mugan

LITERATURAREN FABRIKA



**BBVAren paradisu fiskalaz
eta Banco Privanzaz
ARGIAk egindako ikerketa**



TXITXARDIN BELTXA

Oria Etorbidea, 12

☎ 37 03 04

20160 Lasarte-Oria

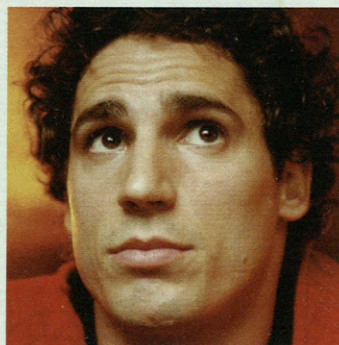
Argazkia: Alberto Elozegi
Diseinua: antza S.A.L.



Hizkuntzalaritza: Ehun urteko corpusa 18

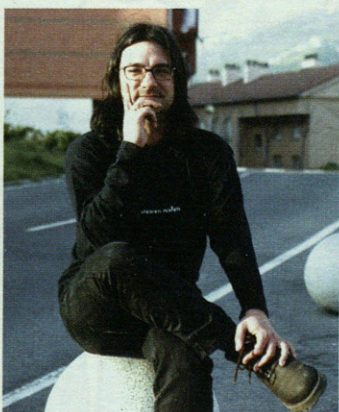


Teknologia berriak etaitsuak: Ordenagailu pantailakoa ikusi ezinean entzun 20



DANI BLANCO

Victor Mendaza: "Produktu baten irudi izatea da pasarelarako bide onena" 22



INIGO AZKONA

Txuma Murugarren: "Nik ez daukat mezurik inori emateko" 40

ORRIZ ORRI

Gora Pro Nobis	4
Asisko Urmeneta	5
Irakurleak mintzo	5

POLITIKA

Euskal Politikaren Termometroa	6
Elkarriketa: Loren Arkotxa.	
Mikel Asurmendi	9

EKONOMIA

Garzonen ikerketak bizkortu zuen Ybarraren eta Uriarteren kargu uztea. Daniel Udaltz	12
--	----

EUSKARA

Hizkuntzalaritza: Ehun urteko corpusa.	
Lore Agirrezabal	18

GIZARTEA

Teknologia berriak etaitsuak: Ordenagailu pantailakoa ikusi ezinean entzun. Ainara Iraeta	20
Elkarriketa: Victor Mendaza.	
Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre	22

KULTURA

Euskal Kulturaren Ezpalak	30
Liburugintza: Literatura labean sartzeko prest.	
Nagore Irazustabarrena	32
Elkarriketa: Txuma Murugarren.	
Jon Gurrutxaga	40
Orain dela 30 urte	
Pilar Iparragirre	43

ASTIA HARTUTA

Argitalpenak	46
Agenda	49
Bizia	50
Ihesi	51
Denbora-pasak	55

IRITZIAK

Politika: Baleren Bakaikoa	8
Kultura: Oier Araolaza	28
Azkena: Jose Ignazio Ansorena	58



Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria



Gipuzkoako Foru Aldundia

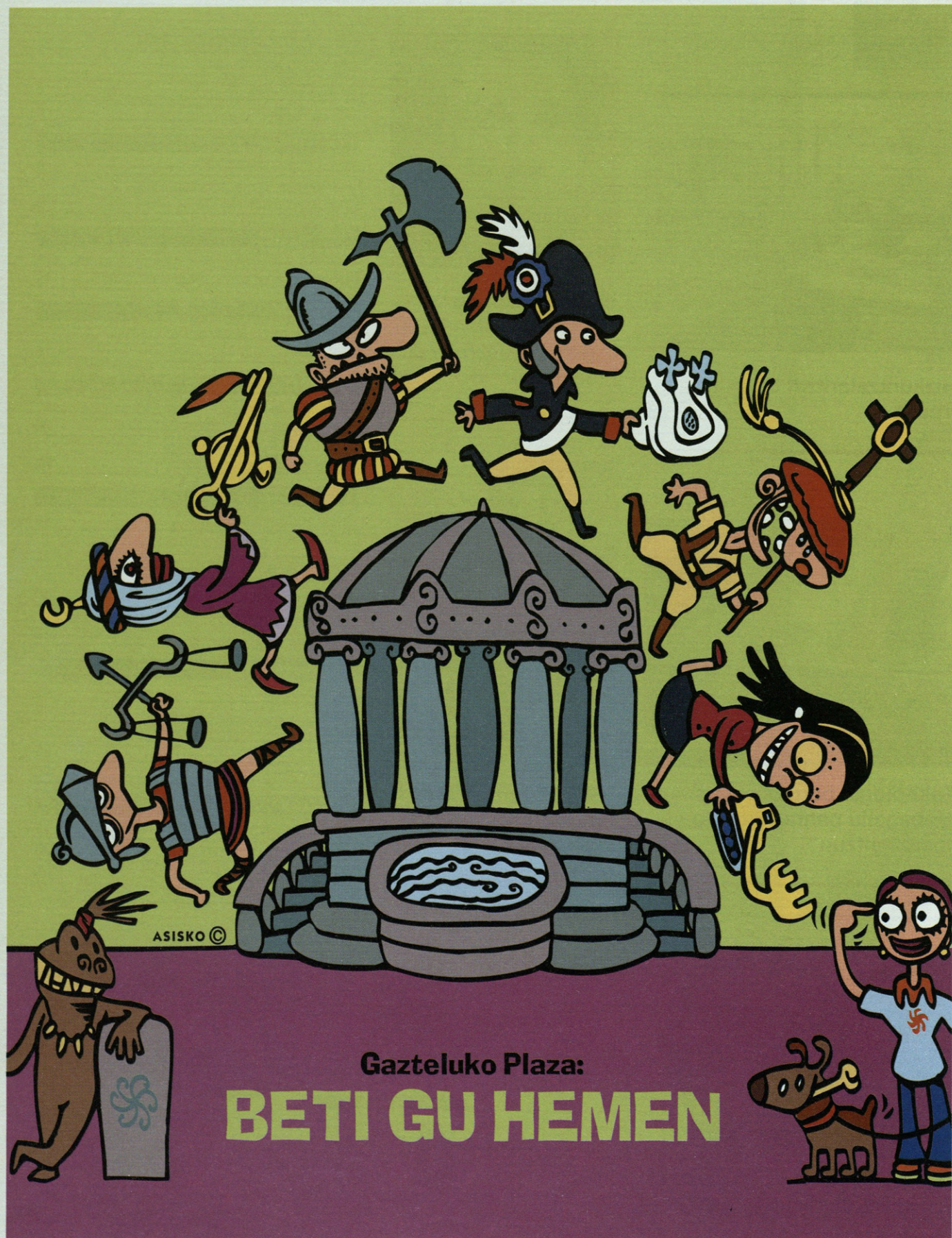
Kultura, Euskara, Gazteria eta
Kirol Departamentua

Argitarapen honen edizioko laguntzaile:



kutxa
zuri esker
gracias a ti

gizarte ekintza
obra social



Gazteluko Plaza:
BETI GU HEMEN



Jabetza: KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
Lehendakaria: Joxe Mari Irazusta
Zuzendaria: Pello Zubiria.
Zuzendari ordea: Xabier Letona.
Idazkaritza Teknikoa: Ixabel Bereziartua.
Produktzioa: Berdaitz Goia.
Erredakzioa: Mikel Asurmendi, Katixa Garate, Nagore Irazustabarrena, Onintza Irueta, Izaskun Jauregi.
Sustapena: Kike Amonarriz.
Argitalpenak: Bego Zuza.
Harpidetza: Edurne Urruzmendi.
Bezeroen harrera: Olatz Korta.
Publizitatea: Iñigo Txintxurreta, Aloña Soraluze.
Administrazioa: Marijo Aiertza, Mari Karmen Loiarde.
Argazkiak: Alberto Elozegi.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Industrialdea, 15. 20160 Lasarte-Oria. Tel.: 943 37 15 45. Faxak: 943 37 34 03 (erredakzioa)/943 36 10 48 (komertziala).
IPARRALDEA: Xalbardin baita. 64122 Urruña. Tel.: 559 47 60 00. Faxa: 559 47 60 01.
NAFARROA: Gazteluko Plaza 44, 3.eskuina. 31001 Iruñea. Tel.: 948 22 22 85.
POSTA ELEKTRONIKOA: Erredakzioa: kazeta@argia.com Komertziala: komertzial@argia.com
WEB ORRIALDEA www.argia.com
LEGE GORDAILUA: NA 80-1963. ISSN: 0213-909X.
BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA: Antza, S.A.L.
INFORMATIKA: A.S.P. Koop. Elk.

Urtebeteko harpidetza:

Hego Euskal Herria.....	104 euro
Ipar Euskal Herrian.....	126 euro
Espainia.....	104 euro
Beste atzerriak.....	133 euro
Airez.....	208 euro



KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
Ametzagaiña Taldeko partaidea da

Aitorpena eta kontsulta

Martxoaren 24ko ARGIAk Paulo Iztueta ren azken liburuari eskaini dio bere Asteko Liburua orria. Liburu hori eskuetan har dezanak, bertako 167 orrialdearen oinean, niri egotzitako honako pasarte aurrkituko du:

"Oroitzen naiz nola, Gabriel Arestik Bilboko Santiago ikastetxeko antzerki-aretoan eman zen hitzaldi batean -ez dut gogoan noiz, baina 1968an izan behar zuen-, entzuleen eskuetatik "Eladioen" taldeko batzuek "español-español" ka erasotu zioten. Lur taldeko batek, garai haiek gogoratuz, "éramos unos rojos y unos españolistas", aitortu du geroztik" (Alberdi: Satorrak baino lurperago, op. cit., 218)

Pasarte hori dela eta, honakoa aitortu beharrean nago: aho bete hortz geratu naiz zati hori irakurtzean. Zergatik jarri ditu Paulo Iztueta k nire ahotan nik esan ez ditudan gauzak? Norbaitek kargu hartu beharko lioke. Berririo diot. Pasarte hori ez da nirea, eta ez da "Satorrak"-en agertzen, ez 218 orrialdean, ez inon. Beste alde batetik, eta bide batez, kontsulta egin nahi nioke epaile jaunari: Ez al dago legerik, idazleok horrelako alukerietatik babesteko?

PEDRO ALBERDI

Zuzenketa

Martxoaren 17ko ARGIA aldizkarian Iruñeko Gazteluko Plazako indusketa arkeologikoari buruz egindako erreportaje zabalean, Maria Angeles Mezquiriz Nafarroako Museoko zuzendari ohia Alberto Catalan UPNko buruzagiaren ama zela eman genuen argitara. ARGIAk datua okerra dela jakinarazi nahi dio irakurleari eta aipatu bi pertsonen akats nabarmen honengatik barkamena eskatzen die.

Hiruko Txikian

KONORTEA

G aldu nahi omen zuen. Ez zuen jendea ez den basa horien atzaparretan jarraitu nahi. Nahiz eta eskarmentu dezentekoa izan, edo agian horretxegatik, lehendik handik pasatakoa zelako ez zuen "latza izan da" Joxe Arregiren hura bere haragitan bizi nahi. Bazekien jakin, torturatzailen belarriak monokordeak eta doinu bakarra entzuteko prestatuak direla. Bere doinua entzun ezean, erotu egiten direla eta bere mendekoa akabatzeko kapaz direla mendekua burutuz. Ezagutzen zuen ere, haiek berarengandik entzutea espero zutena, haien belarriek jaso eta lasaituko zutena. Bera erre kara erama-

nen zuen hura zuen justu, inolaz ere kantatu behar ez zuena. Eta frankismo garaian baino gogorragoa egin omen zaio mutuarena egin ezinean, isiltasun totelarena. Orduan torturatu egin zuten eta orain ere bai. Inpunitate osoz, torturatzailak torturatzegatik agintariengandik zigortuak baino sarituak izango direnaren uste garbian. Gogoan dut oraindik, bizi-bizi, 1968. urteko abuztu hura. Eta orduko Jokin Aranalde, egungoa bezalaxe izuak hartuta bere gogorrean. Nolako erregimen politikoa jasaten dugun aztertze ko adierazle garbia dugu torturarena ●

◆ **JOXE MARI OSTOLAZA**



T E R M O

TXANPONA

ESNEAREN PREZIOA

Joan den astean, EHNE euskal sindikatuak, gainontzeko sindikatuak bezala, esne industria geldiarazteko mobilizazioak egin zituen. Mobilizazioetan esne industriari abeltzainei esnea ordaintzerakoan izan diren prezio jaitsierak eta azalera handiko merkatal guneei daramaten "galera-dun salmenten" praktikak salatu zituzten. Abendutik martxora bitartean, 7 pezetan jaitsi dute esne litroaren prezioa. Hiru hilabete horietan euskal abeltzainek 2.824.756 euro galdu dituzte. Azken hamar urteotan behi esnean oinarritzen ziren ustiapenen %80a desagertu dira Euskal Herrian. Sektore honen etorkizuna ez da batere argia, horregatik abeltzainek azalera handiko merkatal guneei eta esne industriari prezioak negoziatzen dituztela eskatu diete. Abeltzainek diotenez, esnearen prezioak litroko 55 pezetakoa izan behar du gutxienez, eurak bizi ahal izateko eta kontsumitzaileentzat kalitate oneko esnea erdiesteko. Iparlat enpresak 46 pezeta ordaintzen ditu litroko eta oraindik are gehiago jaitsi dezake prezioa. Kontsumitzaileek euskal abeltzainak laguntzea funtsezkoa litzateke, merkatal gune handietan saltzen duten eta produkzio kostua baino prezio baxuagoa duen esnea ez erosiz, esaterako. Laguntza guztia gutxi izango baita ●

◆ DANIEL UDALAITZ

ETA-K GOGOR KRITIKATU DITU AB, ARALAR, ZUTIK ETA BATZARRE

ABERRI Egunaren ondoren, eta haren haritik tiraka, aspaldi ez bezalako lehia politikoa antzeman daiteke ezker abertzalearen talde desberdinen artean. Aralar eta ABri -Zutik eta Batzarre ere aipatuz- ETak egindako kritika eta akusazio gogorrak izan dira borroka politiko horren adierazle esanguratsuenak. ETaren komunikatuak era guztietako interpretazioak eragin ditu -lausoenetik gogorrenera- eta aipatu lau alderdi politikoek, markatutako bidetik joko dutela jakinarazi dute. Ezker abertzalea zatitu eta bide itsuan abiarazi nahi izatea, etsaia laguntzea eta Lizarra-Garaziko espirituari iruzur egitea leporatu die ETak, beste askoren artean.

PALESTINAREN ALDE

PALESTINARREN alde agian inoiz egon den oihartzun maila handiena lortu da Euskal Herrian. Komunikabideen jarduna, sindikatu eta bestelako erakundearen jardun bateratua -euskal sindikatu guztien argazki historikoa lortuz, bidenabar-, kale mobilizazioak... Gaitza litzateke topatzea euskal gizartearen halako oihartzunik lortu duen nazioarteko gatazka bat. Israelen erasoaren tamainak azaldu dezake hau neurri batean; aldi berean, EHNEko Paul Nicholson Arafaten alboan egotea eta gertakari honen sozializazio handia ere funtsezkoa izan da lortu den oihartzun mailan.

BATASUNA LEGEZ KANPO UZTEKO AURRE LEGE PROIEKTUA

BATASUNA legez kanpo uzteko aurre lege proiektua hilaren bukaerarako prest izan nahiko luke PPK, gero ahalik eta azkarren Diputatuen Kongresura pasa dadin. Aurretik, dena den, Espainiako Gobernuak Estatuko Kontseilu Nagusiaren eta Botere Judizialaren Kontseilu



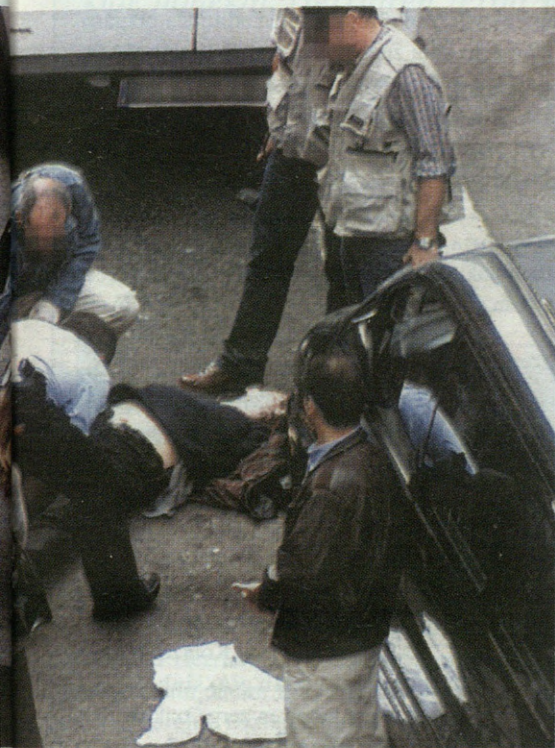
Nagusiaren aldeko txostenak behar ditu. PPK ez du arazorik Diputatuen Kongresuan legea aurrera ateratzeko, baina edukiaren legea dela eta oraindik ez du adostasun osoa lortu PSOE-rekin, nahiz eta alderdi hau ere legea egitearen aldekoa den. Batasunak, bestalde, ukatu egin du bere talde parlamentarioen izendapen aldaketak (Sozialista Abertzaleak) balizko ilegalizazioarekin zerikusirik duenik.

TORTURA SALAKETAK

ETA-REKIN ustez zerikusia izatearen ondorioz atxilotutako gehienek, Guardia Zibilaren eskuetan izandako inkomunikazio tarte luze eta ilun horretan jasandako torturak eta tratatu txarrak salatu dituzte. Azpimarratzekoa da

B A H E A

• Emilio Lopez Adanek 'Hika' aldizkarian: "Aralar eta AB moduko mugimenduen sorrera eta oraintsuko jarduerak (Batzarrek eta Zutikek beste jatorri batzuk dituzte) zera ematen dute aditzera, ezker abertzaleko espiritu argienek berenganatu dutela ezker abertzalea ez dutela barrutik aldatuko. Alternatiba hauen indartzeak eta Batasunaren sostengu sozial eta elektoralak batera emanez gero, borroka armatuaren aldekoen hausnarketa ekar dezakeela ere amestu zitekeen. Baina konforme ez dauden horien sendotze sozial eta



TENTSIOA, ARGILUNAK ETA DESBERDINTASUNAK

Joseba Andoni Urdaniz bizkarzainaren hilketak beste behin jarri du agerian Euskal Herrian bizi den tentsio maila. Oraingoan, ustez, Urdanizek etakidetzat hartu zituen guardia zibilek hil zuten bizkarzain beratarra, oraindik argi-ilun ugariz jositako tiroketaren ondorioz. Gertakizunek argi erakutsi dute Euskal Herrian bizi den tentsio maila. Eta baita beste zenbait gauza ere, besteak beste, polizi indarren arteko koordinazio eza eta, behin eta berriz aurkakoa esan arren, heriotz guztien berdintasun eza; Urdanizen hileta elizkizunei agintariekin emandako tratamendua horren lekuko.

eraso sexualen erabilera. Unai eta Iñaki Bilbaok, esate batera, egur batekin bortxatuak izan zirela jakinarazi dute. Halaber, Susana Atxarandio, Uxue Olaia eta Eider Ijurkoko gainerako kolpe eta mehatxuen artean eraso sexualak jasan zituztela salatu dute.

LEHENDAKARITZARAKO LASTERKETA HASI DA FRANTZIAN

HAMASEI pertsona saiatuko dira Frantziako lehendakari izaten, lehendakaritzarako inoiz izan den hautagai kopuru handiena. Hautaketa bi txandatan egiten da, lehenengoa datorren apirilaren 21ean izango da eta bigarrena -bi hautagai bozkatuenen artean erabakitze- maiatzaren 5ean. Jacques Chirac Frantziako egungo

lehendakaria (RPR) eta Lionel Jospin lehen ministroaren (PS) arteko lehia izango da nagusiki eta inkesten arabera biak oso parekatuak doaz. Euskal alderdiei dagokienez, Batasunak duela gutxi iragarri du azkenean hauteskundera aurkeztuko dela, nahiz eta ez duen hauta-gairik aurkeztuko.



■ Lionel Jospin eta Jacques Chirac.

elektoral hipotetikoak da oraindik, eta are hipotetikoagoa da ETarekin bat egiten dutenek eszinditutako horien arrakasta sozialetik ondorio onuragarriak ateratzea. Agian ikuspegi polizialkoaren lubakiaren atzean jartzea ere erabaki lezakete eta ez etsi haien ustez ETAren aurkako konplota litzatekeenaren aurrean, non estatuak, saldukeriatan dabilizanak eta lelo erabilgarriak baliatuko lituzkeen”.

• Floren Aoz, HBko buruzagi ohiak ‘Gara’-n: “Ez da Batasunaren iragarritako ilegalizazioak harritu nauena; talde politiko hau bere burua ezker abertzaleko gisa aurkeztzen duen talde multzo batek Madrilek baino lehenago ilegalizatu izanak, horrexek harritu nau”.



■ P. Zabaleta.

IZPIAK

Patxi Zabaletak martxoaren hasieran ETako norbaitekin egon zela onartu du eta baita egoera politikoaz hitz egin zutela ere bai. Kontak-tua guztiz pertsonala izan zela eta ez zuela inolako ofizialtasunik izan jakinarazi du. Zenbait medioetan esandakoa gezurtatuz, bilera honetan ez zuela inongo mehatxurik jaso jakinarazi zuen.

Juan Antonio Cabrero tafallarrak Nafarroako UGTko idazkari nagusia izaten jarraituko du, sindikatu honen VII. Kongresuak hala erabaki ondoren. Cabrerok proposatutako Zuzendaritza Batzordeak botoen %84 lortu zuen.

Enrique Rodríguez Galindo general ohia Alcalá de Henareseko espetxe militarretik atera eta espetxe zibil batera eramango dute aurki, joan den astean Defentsa Ministerioak bere general kargua kendu ondoren. Gehienen ustez, general ohiaren indultorako lehenengo urratsetakoa da hau.



■ E. R. Galindo.

Kontzertu ekonomikoaren gazi-gezak

Eztabaida luze eta eszenifikatu baten ostean, azkenik, Kontzertu Ekonomiko berria izango dugu Eusko Autonomi Erkidegoan. Gainera, eta hau gauza ona da, Nafarroak duen Komenio Ekonomikoarekin parekatuko da iraupenari dagokionez, eta Nafarroakoak bezala mugarik ez izateak, bere alde ona duela ezin daiteke, inola ere, uka. Iraupenaz gain, badauzka, eduki ere, alderdi tekniko baikor ugari. Hala nola atzeritarren egoera hemengook dugunarekin berdinduta geratu da eta honek Europako Batasunarekin izan ditzakegun arazoak saihestuko ditu, egoiliar eta ez-egoiliarrentzat arau berak aplikatuko baitira zerga zuzenetan. Enpresa- talde kontsolidatuen tratamenduarekin ere ezberdintasunak zeuden, baina azkenik, eta gero aipatuko ditudan alde politikoak airean utzi ostean, konponduta geratu dira; izan ere, enpresa-talde bateko zenbait enpresak beraien jarduerak EAEn gauzatzaren badute, zergak ordaintzerakoan talde nagusitik kanpo geratuko dira eta Foru Ogasunek izango dute arlo honetako eskuduntza. Honez gain, zerga berriak ere kontzertatuak dira eta estatuko funtzionarioen atxikipek Foru Ogasunek bilduko dituzte; ondorioz, zerga-sarreraren kopurua hazita geratuko da eta gobernu zentralari ordaindu beharko zaion Kupoak gorakada nabarmenik ez duenez izan, baliabide publiko ugari izaten jarraituko dugu.

MODU batean edo bestean esanda, Kontzertuaren eduki teknikoak ona da eta horregatik Foru Ogasunek baliabide ekonomiko asko erdietsiko dituzte EAEko aurrekontu itxurosoak burutzeko. Hiru Ahaldun Nagusiek ikuspegi honen arabera jokatu dutela deritzot, nahiz Arabakoak presio politikoa egiten aritu den.

Baina gakoa arlo politikoan datza. Izan ere, Europako Batasunean (EB) presentzia izatea nahi zuten Eusko Jaurlaritzak eta EAJk zuzendutako bi Foru Aldundiek, eta Aznarrek atzera bota du eskakizun hori, estatua, bakarrik, gobernu zentralak ordezkatu behar duela aitzaki bezala erabilita. Erakunde publiko guztiek eta beraz autonomi erkidego orok ez al dute, bada, estatua osatzen? Doktrina ofizialaren arabera, EAEk edo Nafarroak, inoiz eta inola ere, ezin dezakete beren burua ordezkatu eta defenditu atzerriko foroetan, nahiz kanpotik eragindako neurriek kalteak sortu geure baitan; horretarako gobernu zentrala dago eta jakin,

badakigu, gobernu zentralak hartutako erabakiak sarritan, EAEn hartutakoaren aurkakoak izan direla. Honen adibidea pizgarri fiskalen kasua izan zen; hain zuzen, gobernu zentralak EAEn onartutako zerga-pizgarriak errekurritu zituen behin baino gehiagotan, eta gero, EBrak errekurtsioak iritsi zirenean, lehen aurka eta fiskalaren papera egin zuena erakunde komunitarioan, defendatzaile bihurtu zen. Paradoxikoa!

EGOERA hau larria bada, ez da gutxiagorako Kontzertu Ekonomikoak zuen paktuaren zentzua bertan behera geratzea. Izan ere, pakto batean alde batek ezin dezake nahi duena egin eta

negoziaketa honetan gobernu zentralak bere kabuz berari zegokion zerga-sistema ezarri zigun, nahiz hori aurretik indarrean zegoena izan. Egoera honen aurrean Jaurlaritzak ez du erantzunik eman, nahiz Joseba Egibarrek iragarri 2002ko urtarrilaren 1ean Kontzertu Ekonomiko berriak ez bazegoen "gerra" sortuko zela. Zergatik ez zuten EAEko erakundeek Kontzertu Ekonomikoa luzatu eta, sinbolikoki bederen, berorren zerga txikiren bat bertan behera utzi eta berri bat sortu? Honela jardutea bai izan zitekeela subiranotasunaren adierazgarri! Baina ezarritako guztia onartu zen, isilik geratu ginen, bai alderdi abertzaleak, bai sindikatu abertzaleak, baita 600 mila boto emaile horiek ere. Soberaniantz jotzeko benetako borondaterik balego, ziur naiz gehiago egin zitekeela, baina ez al da izango egoera honetan nahiko ongi gaudela, mitxelin eta guzti?

Kontzertu Ekonomikoa paktua ez dela eszenifikatu nahi zuen Jose Maria Aznarrek eta lortu du. Begi bistan geratu da, bestalde, zerga-

subiranotasuna gobernu zentralak nahi dueneraino heltzen dela eta Kontzertu Ekonomikoa emandako zerga-sistema dela. Azken finean, politiko ikuspegitik, zein da autonomi erkidego arruntetako zerga-sistema eta Kontzertu Ekonomikoaren (edo Nafarroako Komenio Ekonomiko) arteko diferentzia, biak gobernu zentralak bere kabuz emandakoak baldin badira?

Ipar Irlandak duen autonomia politikoa EAE edo Nafarroarena baino murriztagoa da, baina ipar irlandarrek nahi dutena erabakitzeak eskubidea dute, hots, autodeterminatzeko eskubidea, ez guk ordea. Kaiola urrezkoa izan arren, kaiola izaten jarraitzen du... Segi dezagun bada Aberri Eguna bakoitzak bere aldetik ospatzen ●



Baleren Bakaikoa
EHUko irakaslea

*"Jaurlaritzak ez du
erantzunik eman, nahiz
Joseba Egibarrek iragarri
2002ko urtarrilaren 1ean
Kontzertu Ekonomiko berriak
ez bazegoen 'gerra' sortuko
zela"*

L O R E N A R K O T X A

Udalbiltzako Batzorde Eragileko lehendakaria eta Ondarroako alkatea da Loren Arkotxa. Aberri Egunaren ondoren eta ETaren azken agiria ezagutu aitzin jardun genuen Batasuneko kide honekin. Herriaren zerbitzuan ari den herritar bat bezala azaldu zitzaigun alkate hau.

“ERASOEN AURREAN BATASUNAK ONDO MARKATU BEHAR DU IPARRA”

Ezker abertzaleko hautetsiez osatu Udalbiltzaren egitasmoen artean Eskubideen Karta eta Nazioarteko Konferentzia daude. Elkarri bere Konferentzia burutzen ari da. Uztargarriak al dira biak?

Konferentzia guztiak osagarriak dira. Elkarriren Bake Konferentzia, handi handi, metodologiaren bidetik ari da gartzen gatazkaren ebazpena lortzeko. Gureak, berriz, beste bide bat garatu nahi du Euskal Herriaren identitatearen onarpena gauzatu dadin. Eta ez bakarrik Euskal Herriarena, Europako estaturik gabeko nazioen onarpena ere gauzatzeko bidea lantzen ari gara. Horregatik, herrialde hauetako hainbat partaideren kolaborazioa izango dugu. Ordura bitartean lana egitea dagokigu. Irailaz geroztik, berau gauzatzeko lantzen ari garen egitasmoa ezagutaraziko dugu publikoki. Nazioarteko Konferentzia abenduko bigarren asteburuan burutuko da eta honen amaierako ekitaldian Eskubideen Karta aurkeztuko dugu. Bi egitasmoak uztartuak azalduko ditugu nolabait.

■ **Bakea lortzeko baldintzak sortze lanetan ari zarete. Ba al duzue datu objektiborik bizi dugun egoera alda daitekeenik pentsatzeko?**

Gaur egun dugun datu objektibo bakarra Euskal Herriak bakea nahi duela da. Gure gizartea gatazka konpontzeko bideak bilatzen ari da eta horretarako dinamika eta mekanismo berriak antolatu nahia azaldu du. Aberri Eguneko adierazpenetan hori egon da denon ahotan, eta hori oso positiboa da. Herriaren nahia hori da. Bere ordezkariak bakea nahi hori gauza dezaten nahi du herriak. Guk hori gorpuztu beharra daukagu orain.



ALBERTO ELOSEGI

■ **“Gure Nazioarteko Konferentziak Euskal Herriaren identitatearen onarpena gauzatu dadin bide berri bat garatu nahi du”.**

■ **Miarritzen batzartu zen Udalbiltzak bake ekimena gauzatzeko bideak markatu zituen. Zertan da ekimena egun?**

Azken hilabeteotan gizarte eragileekin lehen bilerak egin ditugu eta orain talde politikoekin hasi gara. Horrek baina joan-etorri asko eskatzen du, finean pro-

nean eta hori landu beharra dago.

■ **Zeregin horretan nola hartzen du zuen ekimena “beste” Udalbiltzak?**

Guk lanaren poderioz besteak “kutsatu” nahi ditugu, Udalbiltza bere osotasunean martxan jar dadin. Ez da denbora asko dinamika berri hau martxan jarri dela eta denbora behar dugu, kutsatze hori ekinaren ekinez lortzen da, eta kutsatze moduko bat ematen ari den konfiantza osoa daukat.

■ **Batasuneko kide izanik, alderdi honen aldetik bake**

proposamen baterako ekarpen berriak ikusten al dituzu?

Udalbiltzak oraindik ez du gai honetaz bilerarik egin Batasunarekin. Udalbiltzak alderdiekin bilerak bukatuko ditu denbora gutxi barru, ekarpenak guztiak bildu eta sintesia egiteko ordua izango da.

□ **“Guk lanaren poderioz besteak ‘kutsatu’ nahi ditugu Udalbiltza bere osotasunean martxan jar dadin”**

zesu bat burutu behar da. Zeregin honetan alderdien ekarpenak bilatzen ditugu eta berauek mugarik gabe eman behar dira. Lehenengo fasean gaude eta lan horrek bere denbora behar du. Gu Udalbiltza gara, baina alderdiek beren konplexutasuna daukate, aniztasuna dute beren barre-

■ Aberri Eguna hizpide

“Ona da dauden espresio politiko guztiak azalaraztea”

Udalbiltza nazio mailako erakunde bakarra izaki, Aberri Eguna deitzea berari dagokiola esan ohi duzue. Zein Udalbiltza ordea? Bi Udalbiltza baitira eta ekitaldi izan baitira: Etxarri Aranatzeko eta Gernikako.

Udalbiltza bat bakarra dago, ez bi. Gaur egun bi dinamika daude ordea. Mementuko gauza bat da, trantsizioeko egoera bat bizi dugu, baina lanaren poderioz egoera hau gaindituko dugu.

■ **Udalbiltza bakarra, baina bere organo eragile guztiak ez dira elkarrekin biltzen.**

Beno, hori aurrerantzean ikusiko dugu. Herri honetan, sarritan esaten dugunez, isileko lan asko egin beharra dago, isileko lana landu beharreko arlo bat da, eta lan polita egiten ari garen nago. Ni itxaropentsua naiz arlo horretatik etorriko denarekin.

■ **Zer nolako iritzia duzu pasa berri den Aberri Egunaz?**

Aurtengo Aberri Eguna berezia izan da. Gure herria espial batean sartuta dago eta Aberri Eguna horren espresioa izan da. Ez dut Aberri Egunaz iritzi txarrik. Biltzen gaituen asmo

berdin asko entzun dira tokian tokiko Aberri Eguneko ekitaldietan. Aberri Eguna horrela ikusi behar da, eta ez sakabana-tua. Jakina, orain bil gaitzaketen asmo horiek egitasmo bateratua bildu behar ditugu. Egitasmoa gorpuztu, bide onean jarri eta bilgune batera eraman behar dugu. Udalbiltzak hor berezko zeregina dauka eta horretan ari gara. Baina hau isileko lana da, esan bezala.

■ **ABk deitu ekitaldia indar guztien ordezkari bat bildu duena izan da. Zein da zure balorazioa?**

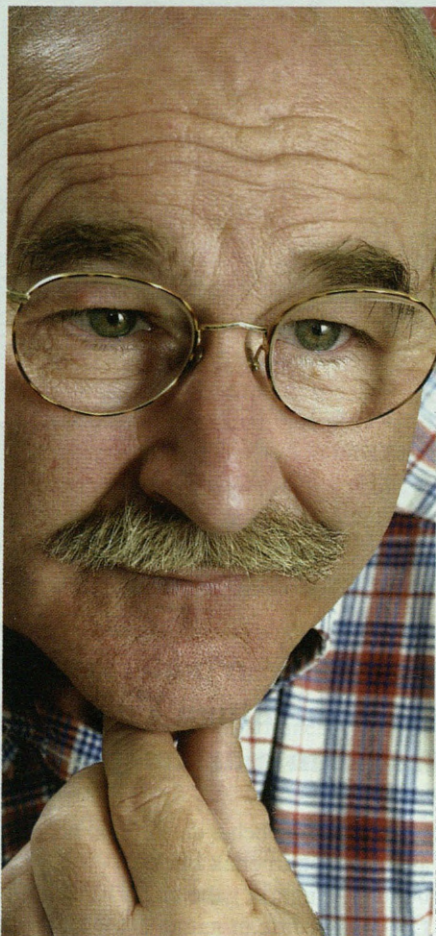
ABk hala nola Aralarrek beren burua aditzera eman nahi izan dute, eta espresatzea oso ona da. Aberri Eguna eta Lizarra eta Garazi herriak aukeratu dituzte beren egitasmoa azaltzeko. Gaurko egunean bizi dugun errealitate bat da, espresio mota bat da. Ona da espresio guztiak ateratzea. Nik Udalbiltzako kide bezala espresio horiek azalaraztea beharrezko ikusten dut burutzen ari garen sintesi lana gorpuzteko. Hau da, Udalbiltza mementu honetan hainbat gizarte eragileekin biltzen ari da, orduan oso lagungarri da espresio guztiak azalaraztea ●

■ **Nola daramatzazu Batasuneko kidea, Ondarroako alkatea eta Udalbiltzako lehendakari karguak?**

Ondo eramaten ditut, alkate izateak lanak batzea errazten du. Alkateak, eskuarki, urteetako lan esperientzia bildutako herritarrak gara. Niri ez zidaten Ondarroako herritar guztiek botoa eman, baina herritar guztien alkatea naiz, herritar guztiak berdin-berdin hartzen ditut. Ideologikoki alderdi batetik elikatzen zara, baina alkate bezala ezin duzu bakarrik hortik elikatu, beste lekuetatik ere elikatu egiten duzu zure burua, zorionez gainera. Herriak egiten dituen ekarpenak jasotzen ditugu, horrek gure lana eramangarriago izaten laguntzen digu.

■ **Herritar guztiak ordezkatzeko lan horretan, nola bizi dituzu ETAK burutzen dituen zinegotzien aurkako atentatuak eta hilketak?**

Euskal Herrian bizi dugun egoera oso gogorra da alkate batentzako, alkate nahiz herritar bezala. Zinegotzi guztiak udal mahaikideak dira, maila pertsonalean elkar estimatzen dugu, ez da erraza beraz. Ni pentsamolde kristauetan hezituta nago eta horrek norbere barruan ikaragarritzko zurrunbiloa sortzen du. Egoera honek, alde batetik, gure etika eta moralak ukitzen ditu eta bestetik gure jarrera politikoak astindu ere bai. Niri eta nire ondoko zinegotziei ezin ikaragarria sortarazten digu.



ALBERTO ELORRIAGA

■ **“Egoera honek gure etika eta moralak ukitzen ditu eta gure jarrera politikoak astindu ere bai”.**

Egoera honek irtenbidea behar du, herriak egoera honetatik atera behar du. Alkate bezala, ordea, ez dut irtenbiderik ikusten jarrera pertsonal batetik. Egoerari irtenbide oso bat eman behar zaio, irtenbide negoziatu orokor bat.

■ **Hainbat alkate, dakigunez, bake mintzakidetzak edo bake mahai bat lan-tzen ari zarete. Zer dago horretaz?**

Mintzakidetzak horiek une larrietan sortzen diren ekimenak dira. Finean, Udalbiltza antolatzen ari den ekimenaren mahai-paraleloak dira. Ordea, asmoen metaketa egiteko garaia iritsi zaigula uste dut, arlo eta eremu ezberdinetan garatzen ari diren egitasmoak batzeko ordua iritsi dela. Ahaleginak batu eta gaiari osotasunean heldu behar zaio. Batasuneko alkatea naizen aldetik, bake egitasmoari denok batera ekin beharra ikusten dut, gaiari osotasunean ekin behar zaio. Hor dugu Irlandako esperientzia, kontzeptu batzuk sortu dira, adibidez “inclusive talks” delakoa, hau da, bake egitasmoan denetarik hitz egin behar dugu, dena malgua, eztabaidagarria eta negoziagarria baita. Euskal gatazka konpondu nahi badugu ezin dira gauza batzuk saihestu, denak osotasun batean hartu behar ditugu, bestela arazoak ez du konponbiderik.

■ **Lizarra-Garaziko Akordioaz geroztik, aurreratu al da zeregin horretan edo zapuzgarria gertatu zen egitas-**

moa? Ezker abertzalea ez da indartua atera itxura batez.

Lizarra-Garaziko Akordioa perspektiba zabal batetik ikusita ez da zapuzgarria, bere mementuan eman zen eta esperientzia horretatik asko ikasi dugu denok, gaur egun esperientzia horrek indarrean jarraitzen du, Udalbiltza lekuko. Udalbiltzako lehendakaria naizen aldetik, ezker abertzalea nola atera den juzkatzea ez zait egokia iruditzen. Hala ere, esan dezaket ezkeraren ezaugarrietako bat zabaltasuna dela, ezkerak bere barnean ñabardura eta espresio asko biltzen dituela, konplexuak eta zabalak aldi berean. Euskal ezkerre ere ez da izaera horretatik at gelditzen, ezkeraren bidean garatzen diren pentsamoldeak zabalak dira, eta uniformetasun eta hertsikeriatik at garatu behar dira. Nire ustez, honek ez du ezker abertzalea ahultzen, alderantziz, bere aniztasunaren adierazpideak dira.

■ **Batasunaren ilegalizazioa iragarri da. Egoera horretan nola nahiko zenuke Batasunak erantzutea?**

Ilegalizazio egoera batean ez da gustuko erantzunik ematen eta Batasunak ere ez du emango. Frantziako nahiz Espainiako Gobernu zentralistek Euskal Herriak bizi duen prozesua zapuztea nahi dute (batzutan prozesu desesperagarria bada ere), zeregin horretan Batasuna legez kanpo utzi nahi dute. Nik zer nahiko nuke? Ni ahaleginduko naiz martxan dagoen prozesua hau aurrera atzeratzen. Gobernuetatik datozen erasoaren aurrean iparra ondo markatuta izan behar du Batasunak. Bidea lan egitea da, herrietan lanean segitzea. Herriak urte askotako



ALBERTO ELORRI

■ **“Ezkeraren ezaugarrietako bat zabaltasuna da, barnean ñabardura eta espresio asko biltzen ditu, konplexuak eta zabalak aldi berean”.**

gatazka honetan erakutsi duen heldutasuna erakutsi behar du orain ere. Fase honetan ere, prozesuak aurrera egingo duen konfiantza osoa daukat.

■ **Fase honetan hautetsi berriak izango dira, zuk kudeatzen duzun Udalbiltzaren ordezkari izan eraginik izan**

direla ere Udalbiltzak aurrera jarraituko du, bidea markatua baitu. Gorabeherak izango dira tarteka, baina herri honek iparra hartua du eta jakingo du iparra galdu gabe aurrera egiten. Gu ez bagaude beste batzuk izango dira.

■ **Batasuna ilegalizatzen bada ere, Loren Arkotxa, aurkeztuko al da?**

Loren Arkotxa aurkeztzen bada, orain arteko ildoan lanean segitzeko izango da. Batasunaren izenean ez bada, beste edozein hautagai zerrendan joan naiteke, siglak eta izenak gutxienekoak dira. Nirekin dauden zinegotziak ere modu berean aurkez daitezke. Finean, aukeratuak bagara herriaren zerbitzuan ari zeko aukeratuak izango gara ●

◆ **MIKEL ASURMENDI**

□ **“Gorabeherak izango dira tarteka, baina herri honek iparra hartua du eta jakingo du iparra galdu gabe aurrera egiten”**

lezake Batasunaren ilegalizazioak?

Ez dut uste. Euskalduna Jauregian onartu ziren oinarriak hor daude, iraunkortasunerako bokazioz sortuak. Hautetsi berriak herriak aukeratuak ditu, sigla batekin edo besterekin. Hautatuak direnak

www.kaixo.com



MONIKA DEL VALLE

B B V A - R E N P A R A D I S U F I S K A L A

BBVAk milaka milioi euroko kontu sekretu bat eduki du Jersey uharteetako paradisu fiskalean. Kontua Pedro Toledok ireki zuen baina Emilio Ybarrak mantendu du. Istilua Neguriko familien arteko liskarreetatik azaleratu zen eta orain ahoz aho dabilen kontua da.

GARZONEN IKERKETAK BIZKORTU ZUEN YBARRAREN ETA URIARTEREN KARGU UZTEA

B BVAk hamahiru urtez eduki du aitortu gabeko kontu bat Jersey uharteetako paradisu fiskalean. Antza denez, akzio propioen sorta garrantzitsu bat jarri zuen hasieran, eta gero Argentariaren batzuk gehitu zituen. Zenbaiten iritziz, bankuaren kapitalaren %2,5 inguru da kopuru guztizkoa. Diotenez, tituluek eta beren interesek

225 milioi euro eman dituzte ekitaldiaren buruan. Arduradunetz aparte, inork ez daki gauza garbirik, baina kantitatea askoz handiagoa izan daitekeen ustea dabil. Dirudienez, 1987an, garai hartan Banco de Vizcaya erakundea zenak ireki zuen kontua, akzio propioak eskuratzeko eta gerta zekiokkeen kontrako operazio bati aurre egiteko, eta gerora Argentaria-

ren akzioak ere erdietsi zituen. Operazio horiek, bestalde, Espainiako Bankuari eta Balio Merkatuen Batzorde Nazionalari jakinarazi gabe egin ziren, nonbait.

Hiru urte igaro eta gero, 2000an, hain zuzen, eman zion BBVAk Espainiako Bankuari arauz kanpoko egoeraren berri. Eta, baieztatzen ari direnaren arabera, jakinarazi ez ezik, araupetu ere egin dute

legez kanpoko egoera. Bankuko zuzendaritzak adierazi duenez, kontu sekretuak ez dio kalterik egin "erakundearen ondareari", eta kontua ez dute baliatu "legez kanpoko jardueretarako". Istilu horren harira, IU eta EAJ alderdiak Espainiako Gobernuari galdera bana aurkeztekotan dira, Espainiako Diputatuen Kongresuan. Izan ere, ez du zentzuzkoa ematen, hala Espainiako Bankuak, nola Espainiako Gobernuak, orain arte ezer jakin ez izan.

ARGIA URTARRILAZ GEROZTIK ARI DA IKERTZEN. Espainiako Bankuak BBVAren kontrako espediente administratibo bati eman dio hasiera: arau-hauste larria egotzi dio bankuari, 13 urtez Erresuma Batuko Jerseyko paradisu fiskalean kontu ezkutua edukitzeagatik. Harritzekoa eta adierazgarria bada ere, erabaki hori legez kanpoko jardueren berri izan eta 15 hilabetera hartu du, eta, hain zuzen ere, prentsa (ARGIA, adibidez) urtarrilaz geroztik ikertzen hasia zela ondo jabetutakoan, zeren, dirudenez, BBVA erakundean bertan ere oso lagun gutxik ezagutzen zuten "seketu handia"; gaur egungo administrazio kontseiluko kargudun gehienek ere deus ez zekiten, nonbait. Urtarrilaren bigarren hamabostaldirako, ARGIAkook eskuetan genuen Jersey uharteetako kontu ezkutu horren gaineko hainbat informazio. Hortaz, otsailaren 5ean, elkarrizketa bana eskatu genien ofizialki urtarrila arte BBVAko arduradun nagusi izandako Emilio Ybarra lehendakari eta Pedro Luis Uriarte kontseilari ordezkari dimititu berriei.

ARGIAren genuen informazioaren arabera, Pedro Toledo zenak, Banco de Vizcaya erakundeko lehendakaria izandakoa, eta Emilio Ybarrak, BBVAko lehendakari ohiak, hartu zuten parte, beste kontseilariren bat ere tarteko zutela, paradisu fiskaleko operazioan. Gure informazioetan, Pedro Luis Uriarte kontseilari ordezkaria ez zen ageri erantzule garbi moduan, baina nola Emilio Ybarra

eta biak atera baitziren bat-batean eta nola biek aurkeztu baitzuten abenduan dimisio uko ezin eginezkoa, zerikusia bazuela ondorioztatzen zen.

Jakina denez, ia aldi berean utzi zituen karguak dimisioz Angel Corcóste-gui jaunak, Banco Santander Central Hispanoko (SCHko) lehendakariorde eta

□ Bankuko Neguriko familien arteko haserrearen izan dira paradisu fiskaleko kontu sekretuaren hedatzaile

kontseilari ordezkari zenak. Izan ote zuen zerikusirik paradisu fiskaleko BBVAren kontu horren egoerak Corcósteguiaren dimisioan? Litekeena da, zeren Pedro Toledoren lankide izan zen Banco

beharrik ere ez dago, hari luzeko kasua dela eta matazaren muturra bakarrik agertu zaigula oraindik; alabaina, gure informazioan huts, oker edo gezurren bat gertatuta ere, ez dugu uste errudun gu izan gaitzkeenik, ahaleginak eta bi egin baititugu informazioak bete-betean hartzen dituen Ybarra eta Uriarte jaunekin hitz egiteko. Hortaz, gure informazioa argitu, zehaztu edo baztertu ordez elkarriketa atzeratzen jardun duten horietan izango dira erantzule bakar. Esan dezagun, gainera, otsailaren hasierako egunetan, guk azaldutakoaz gainera jabetu zirela BBVAko arduradunak zetorkienaz, eta ohartuki orduantxe jarri zirela harremanetan Espainiako Bankuarekin, honelako albiste bat iritzi publikora iriste hutsak izan zezakeen kaltea gutxitzeko.

YBARRAREN ETA URIARTE-REN BAT-BATEKO KARGU-UTZEA. Ybarrak berez 2002ko martxo-ko Akziodunen Batzar Nagusian utzi



■ Francisco Gonzalez, egungo BBVAko lehendakaria, Emilio Ybarra, lehendakari ohia eta Pedro Luis Uriarte kontseilari ordezkari ohia, hurrenez hurren.

de Vizcayan, eta, diotenez, Corcóste-guik berak ireki zuen Jerseyko kontua.

Azken bi hilabeteetan, ARGIA aldizkariak behin eta berriz eskatu die elkarrizketa Ybarra eta Uriarte jaunei, informazioa kontrastatzeko. Luzamendutan ibili dira, ordea, eta azkenean ez dute baiezkorik esan. Horrela izanik, eta azken egun hauetan zer argitaratu den ikusita, uste dugu zilegi zaigula orain arte dakiguna azaltzea. Ohartzen gara, esan

nahi zuen BBVAko lehendakaritza. Pedro Luis Uriartek, berriz, jarrai zezakeen kontseilari ordezkari moduan 2005a arte. Batzar Nagusia baino hilabete askotxo lehenago, ordea, 2001eko abenduan, hain zuzen, eta guztiz ezustean, bien dimisioa iragarri zen: bata BBVAko lehendakaritza utzi zuen, besteak administrazio kontseilua, eta, orduko hartan, bien gertuko zuzendaritzako hainbat kargudunek ere utzi zuten postua. Geroxe-

■ Baliatu al zuten kontu sekretua, Hego Amerikako politikoak erosteko?

Isil-gordeko kontua 1987an ireki zuten. Pedro Toledok, Banco de Vizcayako lehendakariak, elkarte bat sortu zuen Jersey uharteetan, hainbat erakunderi kredituak eskatzeko, Vizcayaren akzioak erosteko eta garai hartan, Javier de la Rosaren laguntzaz, Torras-KIO euskal bankuaren kontra prestatzen ari zen OPARI aurre egiteko. Operazioa baztertu eta gero, saldu egin zituzten tituluak, eta haien plusbalioak paradisu fiskalean geratu ziren. Gure iturriek esan digutenez, Banco de Vizcaya (BV) eta Banco de Bilbao (BB) BBV bankuan elkartu zirenean, Toledok eman omen zien kontuaren berri Sanchez Asiaini eta Ybarrari, eta haiek ez omen zioten galarazi irekita edukitzea.

Behin Francisco Gonzalezek, oraingo BBVAko lehendakariak, Argentariako lehendakari kargua hartu eta gero, BBVk Argentariako akzio sorta handi samarra erosi zuen (batzuek diotenez, kapitalaren %3 inguru), luze gabeko fusio prozesuan indartsu azaltzeko. 1997 eta 1998 artean saldu zuten sorta hori irabazi ederrarekin (225 milioi euro). 1999an, BBV eta Argentinaria elkartuta, BBVA sortu zuten, eta urtebete geroago, 2000an, jarri zuen Ybarrak Francisco Gonzalez bere ondorengo kontu sekretuaren jakinaren gainean. Orduan, berehala jakinarazi zuten Espainiako Gobernuan eta Espainiako Bankuan, eta, hala ere, ondo dakigun bezala, finantzetako agintaritzak duela bi aste eman dio hasiera BBVAren espedienteari; hau da, Jerseyko kontu sekretuaren berri izan eta 15 hilabetera eta prentsan zabaldu ondoren.

Eta, BBVAk zergatik eduki du paradisu fiskaleko kontu sekretu hori hamahiru urtez? Aktibitatek gabe eduki dute ala kontuaren arduradunen helburu jakin batzuetarako aktibatu

dute? Espainiako tribuna batzuetan, besteak beste, ETARI "zerga iraultzailea" ordaintzeko eta "terrorismoaren aurkako borroka" laguntzeko baliatu zela esan dute behin eta berriro. Gure informatzaileek diotenez, ordea, kontu horretako altxorra Hego Amerikako politikoak erosteko, agintean jartzeko eta "sustatzeko" erabiltzen zen, haiek BBVA munduaren parte horretan kokatzen lagun zezaten, baina bereziki Argentinako eta Mexikoko ateak ireki zitzaizten, eta, jakina denez, azpiegitura aski handia dauka BBVAk Hego Amerikan. Azkenik, gure iturriek baieztatu digutenez, Ybarra familiako Luis Maria Ybarra eta Zubiria jaunak, BBVAren administrazio kontseiluko eta ordezkaritza batzorde iraunkorreko kidea denak, erabili du gehien kontu hori: kargudun ibili izan omen da etengabe joan-etorrian. Testuinguru horretan, gogora dezagun berriro ere, BBV Privanza bankuaren gaineko ikerketa dela kausa, Garzonek oraintsu Puerto Ricora egindako bidaia, zeren, besteak beste, ustez diru zuritzetik ateratako zenbait funts Hego Amerikako politiko zenbait erosteko baliatu ote ziren izan baitu aztergai.

Gure informatzaileek ziurtatu digute, gainera, kontu sekretu horrek balio izan duela, halaber, BBVAko administrazio kontseiluko "familien arteko ustelkeria batzuk gauzatzeko". BBVAko zuzendaritzak erantzun gabe utzi du azkenean adierazi ditugun datuak kontrastatzeko behin eta berriz egin diogun eskabidea, baina, Espainiako Bankuaren espedientearen berri eman zueneko komunikatu ofizialean jakinarazi zuenez, kontu horrek ez du kaltetu "erakundearen ondarea" eta kontuko dirua ez dute baliatu "legez kanpoko ordainketak egiteko" ●

go, administrazio kontseiluko beste kide batzuek dimititu zuten; besteak beste, Mario Fernándezek, erakundeko legelartitzako arduradunak, eta José Domingo Ampuerok, erakundeko lehendakariordeak. Dena dela, Ybarrak kontseilaritzako kargua ere utzi izana gertatu zen harri-garriena, beharbada, bere familia bankuko akziodun handietakoa izanik, jarrai baitzezakeen administrazio kontseiluan. Orain, Francisco Gonzalez da BBVAko lehendakaria. Ratok eta Aznarrek jarri zuten postuan, eta berak eta bere kideek kontrolatzen dute gaur egun erakunde osoa; erruz ahuldu dute Neguriko familien esku-hartzea.

Nolatan, hain kargu uzte bizkorra? Bada, gure datuen arabera, Jerseyko paradisu fiskaleko kontu sekretuaren

edo "B Kutzaren" ondorioz gertatu zen. Edo, zehatzago esanda, epaile bat, Garzon epailea, gorabehera ikertzen hasi zelako. Gure informazioek diotenez, BBVA taldeko goi kargudun batek, Toledo lagun izan zuen batek, kontatu zituen lehenbizi historiaren parte batzuk

Vizcayako lehendakaria zen garaian hasi zela operazioa, gero Banco Bilbao Vizcaya (BBV) erakundera pasatu zela guztia eta, azkenik, Banco Bilbao Vizcaya Argentariara (BBVA), eta gertaera horrek eragin omen zuen Ybarraren, Uriarteren eta hauen taldekoen presazko kargu uztea.

Jersey uharteetako ezkutuko funts horiek bankuaren baliabide propioen parte ziren. Itxura denez, BBVAk ez beste batzuek ere jokatzeko dute horrela. Beste erakunde batzuek ere ba omen

dituzte isil-gordeko kontuak. Zer gertatu da, bada, kasu honetan? Bada, betiere gure datuen arabera, aspalditxo hasi zela Audientzia Nazionaleko Garzon epailea, zuhertasun handiz, Jerseyko kontua eta BBVAko zenbait exekutiboren bulegoetako kontuak ikertzen, eta

□ Ybarra, Uriarte eta Sanchez Asiain jaunak gainera, inplika ditzakete SCH-ko Corcóstegui, Saenz eta Luzon, Pedro Toledoren kolaboratzaile ohiak ere

Neguriko aristokraziaren zenbait ingurutan (ezin jakin oharkabea egin zuen ala, Neguriko familien arteko liskarrak zirela kausa, guztiz ohartuki). Horrelaxe zabaldu omen zen BBVAk milaka milioi pezeta zeuzkala Jersey irletako paradisu, Pedro Toledo Banco de

mataza ere listen hasi dela.

PUERTO RICORA JOAN ZEN GARZON EPAILEA.

Garzon, lehen esan bezala, bi gorabehera aztertzen ibili da joan deneko aspalditxoan, nahiz eta orain arte erabakirik ez hartu. Bate-tik, Jerseyko kontua; bestetik, BBVA taldeko Banco Privanzaren beste operazio batzuk. Azkeneko kasuan, kapital ebasioa egozten zaio bankuari, eta zuzendaritzako hiru kideri, berriz, kapital ebasioa eta diru zuritzea, zehazki. Aste Santuan, martxoaren 25ean eta 26an, Puerto Ricon izan da Garzon epailea. Estatu Batuetako Justiziako Departamentuak emandako karta errogatorioa baliatuta, 1989tik 1996 arte Puerto Ricoko lehendakaria izan zen Juan A. Net galdekatu du, eta, hura ez ezik, lehendakariaren kide izandako



■ Garzon epaileak BBVA taldeko Banco Privanzaren operazioak aztertu ditu azken boladan.



■ BBVAk Hego Amerikan dauka enplegatu gehien: 64.835 pertsona, 4.161 bulegotan.

Kanadako kontsul ohorezkoa eta BBVko hiru enplegatu ohi ere itaundu ditu.

Susmatzen dutenez, Kolonbiako narkotrafikoa du iturri ustez zuria den diru horrek, eta Jersey uharteetako, Kaiman uharteetako, Panamako, Kubako eta Peruko kon-tuetatik barrena heldutakoa da. Bestalde, BBVko Puerto Ricoko edo Hego Amerikako politikoren bat mesedetu ote zuen jakin edo berretsi nahi dute ikerketaren bidez. Gure iturriek diotenez, goiko susmo horiek baieztatzen badira, egiaztatuta geratuko da, halaber, enbor beraren adarrak direla goikoa eta Garzon bera ikertzen ari den bestea, hots, dagoe-neko erakundeak berak ere aitortu duen Jersey uharteetako kontu sekreta. Bi kasuek, beraz, hau da, Jersey uharteeta-

ko kontu sekretuak eta BBVA Privanzari dagokionak, zuzenean edo zeharka, baina bete-betea hartzen zituen BBVAko zuzendaritzako goi kargudunak.

Horrenbestez, nola eskandaluzkoa gerta baitzitekeen joan den martxoko BBVAren Batzar Nagusia baino lehenagoko edo Batzarraren garaiko edozein erabaki administratibo edo judicial, arduradunei zuhurrago iruditu zitzairen, zalapartan izanik ere, lehenbailehen alde egitea eta Batzar Nagusian sor zitezkeen iskanbilak saihestea. Azkenean, gainera, hala BBVAko arduradun horiek, nola oraingoek, lortu dute iskanbila Batzarraz geroztikoa izatea, kostu soziala eta politikoa gutxitzea eta dena Aste Santuko eta Pazko Asteko zurrunbiloan baretzea.

ZER EGINGO DU ESPAINIAKO BANKUAK?

Garzonek zer deliberatuko duen alde batera utzita, Espainiako Bankuak ere hartu beharko du erabakiren bat, BBVA erakundearen espediente administratiboari dagokionez. Nola espediente arrazoia iritzi publikora zabaltu ostekoa baita, are behartuago dago zerbait egitera. Zuzendaritzako 20 bat kide izendatzen omen dira espedien-

MONIKA DEL VALLE

BBVA TALDEAREN DATU ADIERAZGARRIAK (eurotan)

	2001	2000	1999 ⁽¹⁾
BALANTZEA (milioietan)			
Aktibo totala	309.246	296.145	238.166
Bezeroen kredituak (gordina)	156.148	142.771	116.373
Bezeroen baliabideak balantzean	199.486	185.718	139.934
Bezeroei kudeatutako beste baliabide batzuk	124.496	118.831	102.677
Bezeroei kudeatutako baliabideak guztira	323.982	304.549	242.611
Ondare garbia (2)	13.315	13.265	8.432
EMAITZEN KONTUA (milioietan)			
Bitartekotzak marjina	8.824	6.995	5.760
Oinarritzko marjina (bitartekotzak marjina gehi komisio garbiak)	12.862	10.364	8.467
Marjina normala	13.352	11.143	9.108
Ustiapeneko marjina	5.599	4.376	3.457
Irabazi marjina (ustiapeneko marjina gehi emaitza balokidetuak)	5.992	4.965	3.695
Zergak ordaindu aurreko irabazia	3.634	3.876	2.902
Taldearen ustezko irabazialak	2.363	2.232	1.746
INFORMAZIO OSAGARRIA			
Akzioak guztira (milioietan)	3.196	3.196	2.931
Akziodunak	1.203.828	1.299.621	1.267.987
Enplegatutak:	98.588	108.082	88.556
-Espainian	31.686	33.733	37.052
-Amerikako BBVAn (4)	64.835	72.314	49.286
-Gainerako herrialdeetan	2.067	2.035	2.218
Bulegoak:	7.988	8.946	7.491
-Espainian	3.620	3.864	4.336
-Amerikako BBVAn (4)	4.161	4.865	2.945
-Gainerako herrialdeetan	207	217	210

(1) Proforma datuak. Konparatzeko jarri ditugu.

(2) Ekitaldi emaitzak aplikatu ondorengoak.

(3) Trukeko ekuazioaren arabera kalkulatu ditugu 1999ko akzioak (BBVren 5 akzio = Argentariaren 3)

(4) Titulu horren pean, BBVA taldearen Hego Amerika osoko banku jarduerak eta pentsio funtsen kudeaketak ditugu.

Iturria: BBVAren memoria

tean; besteak beste, Ybarra, Uriarte, Sanchez Asiain, BBVko lehendakari ohia, eta Luis Bastida, BBVAko aktiboen kudeaketako arduraduna. Eta, bi atarabide daude: denboran luze joko duen prozesua abian jartzea edo zigorrak eta isunak ezartzea. Erakundeari jar dakizkioke bere baliabide propioen %1 arteko isunak. Arau-hausleeta bakoitza, berriz, zigor daiteke 60.101 euro arte, baita ezgaitu ere 10 urtez erakunde bereko edo beste bateko zuzendaritzan edo administrazioan kargurik izateko biderik ez duela. Espedientean horrelakorik ageri ez den arren, ezgai daitezke, halaber, Pedro Toledoren, Banco de

Vizcayako lehendakariaren eskuineko esku izan zirenak; hala nola, Alfredo Saenz, SCHko kontseilari ordezkaria, eta Francisco Luzon, SCHko zuzendari nagusia.

BBVA AMERIKARENA DA BBVA-REN AKTIBOEN %36,5.

Garai batean, BBVA taldeak apustu ausarta eta sendoa egin zuen Hego Amerikan, eta orain ere lehengoari eutsi nahi dio. Martxoan Bilbon egin zuten Akziodunen azken Batzar Nagusian berretsi zuten, luzaro iraun nahi dute han, eta orain arte bezain sendo, gainera, zeren merkatu kuota garrantzitsua

BBVA taldeak 6,25 milioi euro, 1.000 milioi pezeta baino gehiago irabazi zituen eguneko 2001. urtean

baitaukate bankuko negozioarako. Hain da axolakoa hango merkatua, non talde osoaren aktiboen %36,5era iristen baita gaur egungo BBVA Amerika: 2001ean, esaterako, 2.363 milioi euroko irabazia izan zuen taldeak, eta horietatik 446 milioi Amerikako erakundetik etorri zitzaizkion. Saneamendu izugarria egin izan ez balute, 1.000 milioi ekoitena emango zuen BBVA Amerikak.

BBVA taldeak, 2001. urtearen bukaeran, 7.988 bulego eta 98.588 enplegatu zeuzkan guztira. Amerikan dauka bulego eta enplegatu gehien: 4.161 eta 64.835, hurrenez hurren. Espainian, 3.620 bulego eta 31.686 enplegatu dauka. Munduko beste herrialdeetan, berriz, 207 bulego eta 2.067 enplegatu.

2001eko abenduaren 31n, 309.246 milioi euroko aktibo totala zeukan BBVA taldeak. Bazkideen baliabideetan, 323.982 milioi euro kudeatu zituen. Zergak ordaindu aurreko irabazi gordinari dagokionez, 3.255 milioi eurokoa izan zuen 2001ean. Irabazi garbian, berriz, 2.363 milioi eurora heldu zen. Bistan denez, bada, 6,25 milioi euro edo 1.000 milioi pezeta baino gehiago irabazi zituen eguneko, 2001. urtean.

Aurtengo urteari, 2002ari gagozkio-la, gutxienez %10eko igoera lortu nahi du BBVA taldeak akzio bakoitzaren irabazian, %19tik gorakoa baliabide propioen errentagarritasunean eta %50etik gorako eraginkortasun ratioa izan nahi du. Helburu teoriko horiek betetzera konprometitu zen bederen

Ybarra, Uriarte eta Sanchez Asiain jaunez gainera, inplika ditzakete SCH-ko Corcóstegui, Saenz eta Luzon Pedro Toledoren kolaboratzaile ohiak ere

Francisco Gonzalez, gaurkoz BBVAko lehendakari bakarra, antzina ez dela Bilbon egin zuten Batzar Nagusian.

Euskal erakundeak Hego Amerikan izango duen presentziari dagokionez, BBVAko lehendakari berriak "BBVA-ren konpromisoa sendoa eta epe luze-koa" dela esan zuen, eta "inguru haren potentzialaren sinesmenean" oinarritutakoa. Aitortu zuen orain "egoera zaila" dagoela han; herrialde guztiak potentzialaz azpitik ari direla hazten, baina gaineratu zuen, nazioarteko inguru



hobetzeko itxaropenari eta kutsadurari aurre egiteko indarrari esker, "badela arrazoizko optimismoa izateko adina motibo". Ez zuen ezkutatu Argentinako

Negurin sortu zen eskandalua

Prentsak ezer gutxi jakiten du bankuetan gertatzen denaz. Bankuak, enpresa handiak bezalaxe, kontu zikinak etxean gordetzen ahalegintzen dira. Akusaturen batek edo kalera bidalitakoren batek prentsari zerbait helarazten dionean bakarrik jakiten dira eskandaluak, irregulartasunak, estafak eta antzekoak. BBVAren paradisu fiskalaren kasuan, BBVAren barruko Neguriko familia ezagun eta indartsu batzuen arteko haserre eta liskarren ondorioz azaldu da iskanbila. Neguriko hainbat familiek BV eta BB BBV erakundeak elkartzean izan zituzten boteregoseko borroka itsusiak ez ziren orduan bukatu. Garai hartako botere banaketak batzuentzat eta besteentzat neurri bera ez erabili izanak, batzuentzat garai larria zenean hainbat erabaki hartu izanak... ez dute utzi sua guztiz itzaltzen, eta hortxe dirau gaurko BBVA.

Gure iturrien arabera, Fernando Ybarra eta Lopez Dóriga (duela gutxi zendua), Luis Maria Ybarra Oriol eta Angel Galindez, Toledo Banco Vizcaya-ko kontseilari ordezkaria zenean bankuko lehendakari izandakoa, ukatu egin ziren ETAk Javier Ybarra Y Bergé bahitua askatzeko eskatzen zuen dirua aurreratzerara, zein azkenean hil egin baitzuen erakunde armatuak. Garai hartan Banco de Bilbao erakundeko kontseilari ordezkaria eta akzio-dun handienetakoa zen Emilio Ybarra Javier Ybarraren familiartekoak bakarrik onartu omen zuen, bahitua askatzeko zenbait kreditu ematea (gutxiegi, hala ere, 50 milioi pezeta inguru). Dena dela, eta betiere gure iturrien arabera, gerora eskatu egin omen zituen Emilio Ybarrak kredituen interesak. Neguriko familietako batzuei ez zaie ahaztu orduko hura, eta ez diete barkatu ez Emilio Ybarrari, ez haren taldekoei ●

egoerak sortutako kezka; alabaina, eragozpenei aurre egiteko gai izango ziren ustea azaldu zuen, nahiz eta hango jardunak "diruzko ahalegina eskatu ekonomia-ko agente guztiei".

Testuinguru horretan, gogoan izan behar da Hego Amerikan kokatu den leku guztietan atera duela errenta ona BBVA taldeak: bi marka dauzka Mexikon, bat El Salvadorren, bi Panaman, bat Puerto Ricon, bat Venezuelan, bi Kolonbian, bat Brasilen, bi Perun, bat

Bolivian, bat Paraguain, bat Uruguain, bi Argentinan eta bi Txilen.

BBVA taldeak, 2001. urtearen hondarrean, 23 milioi bezero zeuzkan Hego Amerikan, 4.161 bulego eta 64.835 enplegatu. Aktibo totalak 113.000 euro-ra igo zitzaizkion; bezeroen baliabideetan, berriz, 129.000 milioi euro kudeatu zituen inguru hartan. Eta, kuantitate horrek Hego Amerikako merkatuko kuota guztizkoaren %11,7 egiten du ●

◆ DANIEL UDALAITZ

Bizkaiko Foru Aldundia



Bizkaiko Foru
Aldundia
Kultura Salla

Diputación Foral
de Bizkaia
Departamento de Cultura

Gure artean euskaraz!

XX. mendeko Euskararen Corpus Estatistikoa osatu dute UZEIk eta Euskaltzaindiak. Iragan mendeko euskara jasotzen duen bildumak lau milioi hitz baino gehiago eta sei bat mila obra-zati ditu, joan den mendeko euskararen lekuko.

EHUN URTEKO CORPUSA



LORE AGIRREZABAL

■ UZEIko Miriam Urkia corpora osatzen aritu da.

Euskararen bilakaerak izan duen menderik garrantzitsuenaren Interneten gorpuztu dute UZEIk eta Euskaltzaindiak. XX. mendean euskaraz argitaratu diren lan guztien artean aukeraketa egin eta, guztira, 6.315 obra zati jaso dituzte. Orain, www.euskaraCorpusa.net gunean guztien eskura jarri dute. Testu horien oinarriak (4.658.036 hitz) osatzen du XX. mendeko euskararen corpora, eta berau ehun urtean erabili den euskararen erakusgarri eta lekuko da. Ez ordea, eredu euskararen adibide. Izan ere, obra-zatiak zozketa bidez, programa estatistikoekin, hautatu dira bestelako irizpiderik gabe eta, beraz, denetariko testuak ikus daitez-

ke; ahozko jardunen transkripzioak, saio liburuak, saio artikulatuak, egunkariak, aldizkariak, literatur prosa, bertsoak, administrazio idazkiak eta abar. Gainera, euskalkien arabera ere kontsulta daitezke hitzak, eta nahi izanez gero, garai bakoitzean nola erabili diren ere ikus daiteke lau zatitan banatu baitute mendea: 1900-1939, 1940-1968, 1969-1990 eta 1991-1999. Hortaz, hitz bat euskalki, epe edo testu mota batean edo gehiagotan nola erabili den ikusteko aukera eskaintzen du corpusak.

Esate baterako, "Hala eta guztiz ere" bilatzeko eskatuta

1907ko eta 1983ko ondoko testu zatiak emango dizkigu corpusak beste hainbat artean. Bakoitzak, gainera, fitxa bat du autorearen, izenburuaren, bildumaren eta argitalpen urtearen berri emateko:

- "Erdaldundua. Badakije orrek. Estakijenari erakutsi bierr jako.

- Euskeria. Errderia be, badakije izkuntza ori egiten dan errijetan, *alan da guzti be*, asi erriko ikastegian ta gora beti errderia ta erderazko idaztijak erakusten deutes".

"A.- Halaz eta guztiz ere mugatua da zure iritzirako.

P.I.- Mugatua da alde batetik, botere aldetik, eta bestetik ikastolaren kontrola oso zehatza delako".

Corpusa lematizatua da, hots, testu hitz bakoitzari forma estandar bat erantsi zaio, hiztegi sarrera moduko bat, eta horri esker, bilatu nahi dugun hitzaren aldaera guztiak aurkituko ditu bilatzaileak: *hala eta guztiz ere* jarritz gero, *alan da guztiz be* eta *halaz eta guztiz ere* bilatuko ditu. Eta hitz bakunak ez ezik, hitz elkartuak, eratorriak eta bestelako hitz anitzeko unitate lexikalak ere markatu direnez, *etxe eskatuta etxeko jaun*, *etxe-koandre*, *etxepe* eta beste hainbat bilatuko du.

Horrez gain, hitz bakoitzaren agerraldi kopurua ere ikus dezakegu; izan ere, grafikoen bidez, epe, euskalki eta testu mota bakoitzean hitza zein proportziotan erabili den jakiteko aukera baitago. Beraz, izugarri zabaldu diren hainbat egiturek zein oinarri duten jakiteko aukera ere ematen du corpusak.

HAMABOST URTE LANEAN.

1987an Euskaltzaindiak eskatuta, UZEIko hiru kide hasi ziren euskararen XX. mendeko corpora osatzen, eta pixkanaka 7-8 laguneko taldea bildu da. Patxi Goenaga euskaltzainak adierazi digunez, Akademiak laurogeiko hamarkadaren azken aldera hartu zuen proiektua bultzatzeko erabakia: "*Euskaltzaindiak hiztegi-gintzari ekin behar bazion, lan horretarako ezinbesteko langaia zen corpora. Orotariko Euskal Hiztegia egiteko ere corpus bat osatu beharra zegoen, euskal literaturako testuez osatua. Era berean, hiztegi batuari bultzada emateko mendeetan zehar ez ezik, azken mendean nolako euskara erabili den jakin beharra dago*". Beraz, batez ere, Euskaltzaindiaren lanean pentsatuz egin da corpora, baina hizkuntzalarientzat, hiztegi-gintzan, itzulpen-gintzan eta gramatikagintzan dabilenarentzat, nahiz ikerlariarentzat aproposa da.

Bilduma osatzen hasteko, XX. mende-

Euskara sailaren babeslea:



Zalantzarik gabe: Euskaraz

ko euskarazko argitalpenen inbentario osoa egin zuen UZEIk. Gero, programa estatistikoko batekin hautatu ziren aztertu beharreko obrak. Testuak multzoka bildu, eta multzo bakoitzetik batzuk aukeratzeko programa. Beraz, hautaketa amaitu arte UZEIko kideek ez zuten jakin zein izango ziren hartu beharreko autoreak eta lanak. Horrek bere arriskua bazuela esan digu UZEIko kide Miriam Urkiak: *"Ezin genuen erabaki zein testu aztertu, eta arriskua zegoen Mitxelenaren obra bat ez tokatzeko. Zorionez tokatu zaigu, baina tartean literatur lehiaketetako autore ezezagunen lanak ere badaude. Beldur pixka bat ematen du baina helburua bilaketa estatistikoa egitea zen"*.

PASADIZO UGARI. Hainbeste urtetan obra mordoa irakurri eta aztertu dituzte UZEIko kideek eta testuak adina kontu oroitzen dituzte. *"Behin, Krutwigen obra bat tokatu zitzaigun eta hura lematizatzeko grekoko hiztegia erabili behar izan nuen, ez nuen ezer ere ulertzen, grekozko formei euskarazko bukaera ematen baitzien egileak. Tristeia izan zen grekoko hiztegi batekin euskarazko testu bat ulertu behar izatea"*, kontatu digu Urkiak.

Garbizaletasunaren eta Euskaltzaindiak martxan jarritako araugintzaren eragina ere nabarmenak direla diote corpusaren egileek: *"Harrigarria da jendeak nola zaintzen duen idazketa. Badirudi araua noiz aterako zain daudela. Oso-oso zintzoak gara"*. Modan egon diren formekin gauza bera gertatzen dela dio Urkiak: *"Gramatikan asko ikusten da Iparraldeko formen erabilera, jendeari forma exotikoak izugarri gustatzen zaizkio eta erabili egiten ditu nahiz eta non sartu jakin ez"*.

Hamabost urte corpora osatzen eman ondoren, jendearen eskura jartzeak izugarritzko poza eman diela esan digute Miriam Urkiak eta Patxi Goenagak. Orain, ordea, UZEIko kideek beste asmo batzuk dituzte buruan; Euskararen Erreferentzia Corpora egiteko proposatu diote Euskaltzaindiari. Urkiaren ustez, hizkuntza bat aurrera baldin badoa eta, gainera, hiztegi arau emailea atera nahi bada, XX. Mendeko Euskararen Corpora, nolabait, mugatua geratzen da. Hala ere, oraindik ikusgai dago corpus zabal hori orain egiterik izango dutenentz.

◆ LORE AGIRREZABAL



Arturoren kaiera

BIRZIKLATZE OFIZIALA

Nafarroako Gobernuak udal langileak euskaraz birziklatzeko programa mugatzea erabaki du, hala, langile finkoek soilik egin ahal izango dituzte ikastaroak. Hizkuntza Politikako Zuzendaritza Nagusiak 3. urratsetik gorako birziklatze ikastaroak ordainduko ditu soilik. Bestalde, Gobernuak udalei egindako proposamenean, aprobetxamendurik ez badago, hurrengo ikasturtean jarraitu ezin izango dela eta ebaluazio ofiziala izango dela adierazi du.

EUSKARAREN ASTEA SANTUTXU-TXURDINAGAN

Apirilaren 15etik 21era bitarte Euskararen Astea izango da Santutxu eta Txurdinagan, bertako zazpi ikastoki eta bederatzi elkarteren ekimenez. Euskararen astea hiru mailatan gauzatuko da. Lehena eskola bakoitzean, bigarrena eskolarteko ekitaldien bidez eta hirugarrena Santutxu auzoan. Musika eta kultur ekitaldiz blaitutako astearen helburua Bilboko neska-mutiek euskara koadrilan eta kalean erabiltzea da.

A EREDUKO AURREMATRIKULAZIOAK BEHERA

Aurreko urteotako joerari jarraiki, Euskal Autonomia Erdigoko 2002-2003 ikasturterako aurrematrikulazioetan A ereduak behera egin du apur bat eta B eta D ereduak bere horretan diraute, goranzko joera izanik. Aurten 17.332 umek eman dute izena. Hiru urteko haurren %8,63k egin du A ereduaren aldeko hautua, %30,12k aukeratu du B eredu eta %61,27k D eredu. Kontuan hartu beharrekoa da haur askok eskola batean baino gehiagotan ematen duela izena. Hala iazko aurrematrikulazioen %8,9 A ereduak, %29,7 B ereduak eta %61,4 d ereduak baziren, irailean haurren %10 hasi zen A eredu, %30 B eredu eta %60 D eredu.



EUSKARAREN HILABETEA IRUNEN

Hilaren 8an hasi zen ikasle gazteei zuzendutako Euskararen Hilabetea. Apirilaren 25a bitarte sei antzerki emanaldi izango dira eta ikasleek "Irunero" aldizkariaren bi ale berezi osatu ahal izango dituzte. Irungo Udalaren arabera, 6.000 ikasle parte hartuko dute ekitaldietan.

Urrea

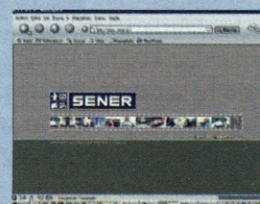


■ Burlatako Axular kultur elkartearekin sarean murgildu da. www.axular.net web orrialdean elkarte euskaltzaleari buruzko informazio, "Axular" nafar aldizkariaren edukiak, elkartearen ekitaldien argazkiak eta Pedro Axularren bizitzaren inguruko datuak jaso dituzte.



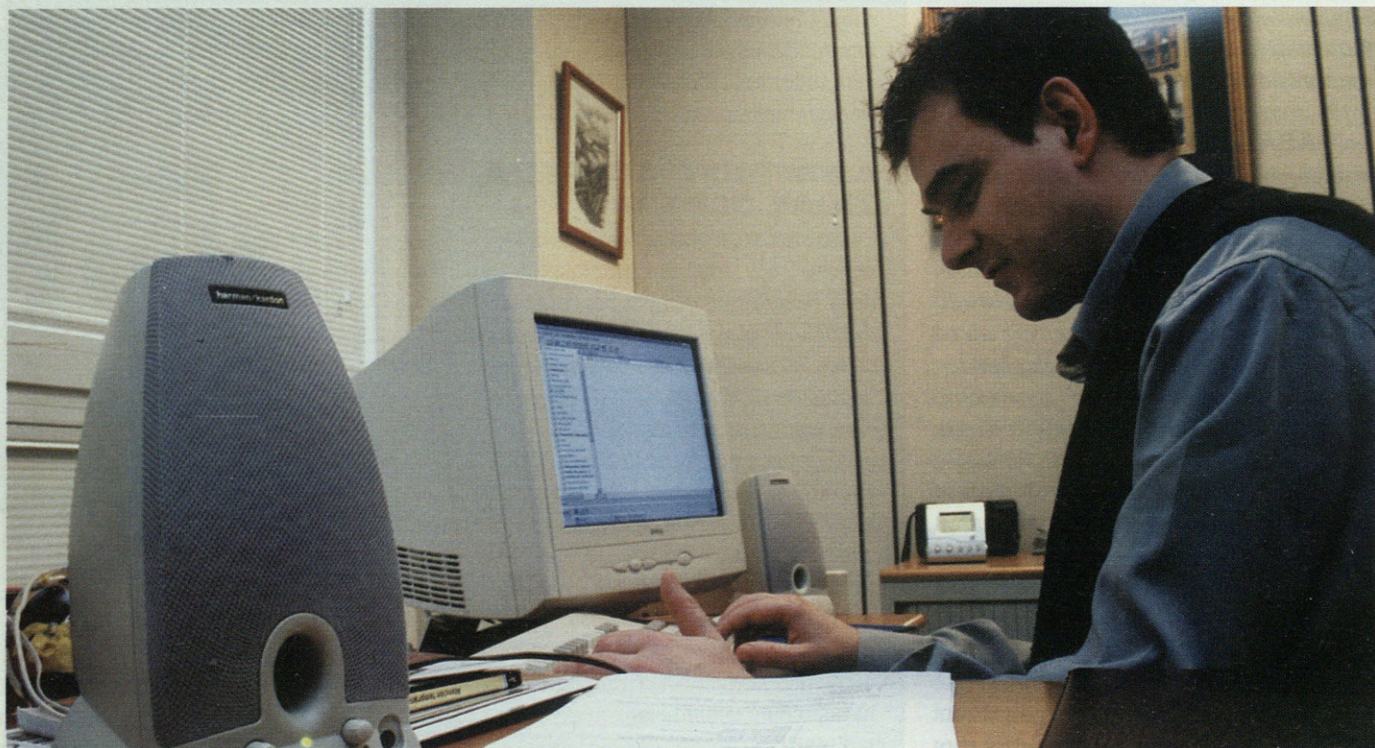
Ikatza

■ Aeronautikako sektorean jarduten duen Sener enpresaren web gunean izan gara: www.sener.es. Bertan sektore aeronautikoko albisteak, enpresaren datu eta jakinarriak, lan poltsa eta hainbat lotura ageri dira. Informazio guztia, ordea, gaztelaniaz eta ingelesez besterik ez dago.



Ordenagailua egunerokotu denean itsuak jokozen kanpo geratzeko arriskuan dira. Brailleak ez du balio pantailarako, baina horretarako dira idazki-ahots bihurgailuak, pantailan ikusi ezin dena entzuteko. Euskarazko bihurgailuak 906 euro balioko du merkaturatzen denean.

ORDENAGAILU PANTAILAKOA IKUSI EZINEAN ENTZUN



MIKEL MARTINEZ

■ Idazkera-ahots bihurgailuak ordenagailuko idatziak irakurri ondoren ahots bilakatzen ditu.

Eusko Jaurlaritzak ONCE itsuen elkartearekin sinatu zuen hitzarmena abenduan. Hitzarmen honi esker euskal testuak ahots bilakatzen dituen bihurgailua eskuragarri izanen dute ikusmen arazoak dituzten euskaldunek. Helburua euskararen erabilpena areagotzea eta itsuei zerbitzu elebidunak eskaintzea da.

Hitzarmen honen bitartez, Eusko Jaurlaritzak 30.050,61 euro bideratu ditu ONCE itsuen elkarteak ikusmen arazoak dituzten gizon-emakumeen ordenagailuetan idazkiak ahots bilatzeko gai den bihurgailu informatiko eleanitza jar dezan.

Idazki-ahots bihurgailuak ordenagai-

lu zein idazkera elektroniko bitarteko idatziak- euskaraz zein beste hizkuntza batzuetan idatzitakoak- irakurri eta ahots bilakatzen ditu. Hala, itsuek nahiz ikusmen arazoak dituztenek ordenagailuak

■ **Itsuek nahiz ikusmen arazoak dituztenek ordenagailuak eskuragarri dituzte, idatzitakoa ahots bilakatzen baita**

eskuragarri dituzte, bertan idatzitakoak ahots bilakatzen baititu tramankulu honek. ONCE erakundea 2000 urteaz geroztik, Eusko Jaurlaritzaren Hizkuntza Politikarako Sailburuordetzak bultzatzen duen euskararen erabilera enpresa eta

alor sozio-ekonomikoan garatzeko plangintzaren partaide da eta ONCERen baitako zerbitzuak, prestakuntza ikastaroak zein, oro har, itsuentzako zerbitzuetan euskara indartzeko plana abian du.

Oraindik merkatu-ratu gabe dagoen bihurgailu eleanitzaren programa informatiko hau Windows 95/98 zein NT eta ondorengo sistema eragilea duten ordenagailuetan izango da baliagarria, eta audio-txartel arrunt bat izatea aski da ahotsa entzuteko. Hizkuntza batean zein bestean hasierako bertsioek robot kutsua duten arren, ondorengo bertsioak hobetzen doaz eta jasangarriagoak

□ Bertsio aurreratuenek aukera ugari dute: irakurketa abiadura defini dezakezu, atsegin duzun ahotsa aukeratu... eta gainera, hizkuntzaren tonuan mintzatzen da

eta goxoagoak izaten dira lortzen diren ahotsak.

Lanabes informatiko honek garrantzi handia du, ikusmen arazoak dituzten herritarrek teknologia berriak eskuragarri izatea ahalbidetzen baitu eta, hitzarmen honi esker, euskaraz nahiz gazteleraz erabili ahal izango dituzte teknologia hauek. Horrez gain, itsuek euskaraz bizitzeko duten eskubidea bermatzeko aurrerapauso garrantzitsua da, ONCE erakundean ere euskaldun kopurua hazten ari baita.

BIHURGAILUARI BURUZKO GORABEHERAK. Jatorri escandinaviarra du bihurgailuak eta askakizunaren jatorrizko izena JAWS da, hala deitzen diote haren erabiltzaileek. Gero eta hizkuntza gehiagotara egokitzen ari den lan tresna hau itsu ugari erabiltzen du haien hizkuntzetan, mintzaira nagusi guztiek haien bertsioak baitituzte. Orain ordea, euskarari iritsi zaio txanda.

Sagua mugitzen doan tokitik irakurtzen du tresna honek. Adibidez, posta elektronikoa irakurtzeko mementoan, sagua posta berriaren gainetik mugitzen doan heinean, irakurriko du bihurgailuak mezu berria. Bertsio aurreratuenek aukera ugari dute gainera: irakurketa abiadura defini dezakezu, atsegin duzun ahotsa aukeratu eta horrez gain, hizkuntzaren tonuan mintzatzen da, programak hizkuntzaren arabera entonatzeko baitu. Gainera, paragrafoka edo lerroz lerro geldiunea egin dezala agindu diezaiokete erabiltzaileek haien beharren arabera.

Hala ere, aurrerapauso garrantzitsua izanik, baditu akats eta muga batzuk ere. Irudi eta teknologia berrien garai hauean, bihurgailu honek ezin du Internet sarean jasotzen den informazio kopuru guztia itzuli. Testua den heinean, ez du arazorik izaten baina grafiko eta irudiak ulergaitzak dira bihurgailuarentzat. Beraz, informazio honek guztiak ihes egiten du eta itsuak eta ikusmen arazoak

□ Bihurgailu honek ezin du interneten jasotzen den informazio kopuru guztia itzuli. Grafiko eta irudiak ulergaitzak dira bihurgailuarentzat

□ Nagusiek ez dute normalean ordenagailurik erabiltzen, baina ONCE elkarteko bazkide gehienak adinekoak dira

dituenak, ezin du informazio hau guztia bereganatu. Moteltasuna da bihurgailu honek duen beste ezaugarri bat, informazio ugari barneratu behar baitu eta honen ondorioz ordenagailuak blokeatzeko joera du.

ERABILTZAILE GAZTEAK.

ONCE itsuen elkarteko bazkide gehienak adineko pertsonak dira, adin batetik aurrera ikusmena galtzen dutenak gehiago baitira. Itsu eta ikusmen arazo larriekin jaiotzen direnak gero eta gutxiago izanik, gaztetatik bihurgailu honen beharra izan dezaketen pertsona kopurua ez da handia izaten. Hala ere, ikusmen arazorik ez duten pertsona adintsuek teknologia berrien erabilpenean izaten dituzten zailtasun eta eragozpenak itsuek dituzten antzekoak dira. Hots, ikusmen arazoak dituzten helduek ez dute teknologia berrien munduan murgiltzeko joerarik izaten eta programa eta ordenagailuen erabiltzaileak gazteak izaten dira gehienbat. Nagusiek ez dute normalean ordenagailurik erabiltzen nahiz eta salbuespenik ere baden.

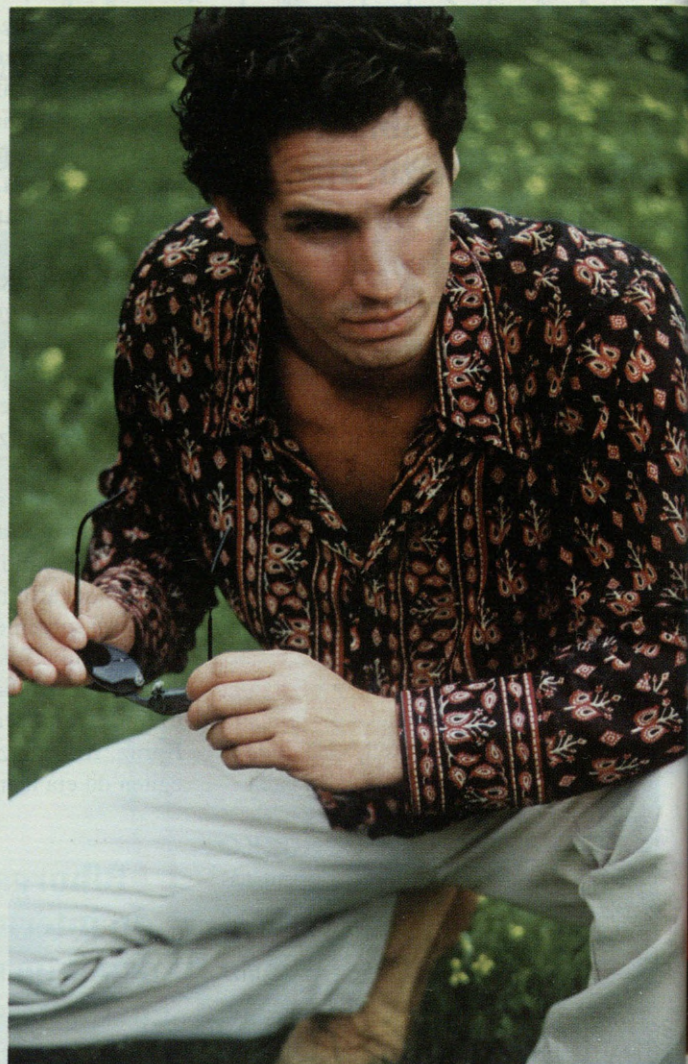
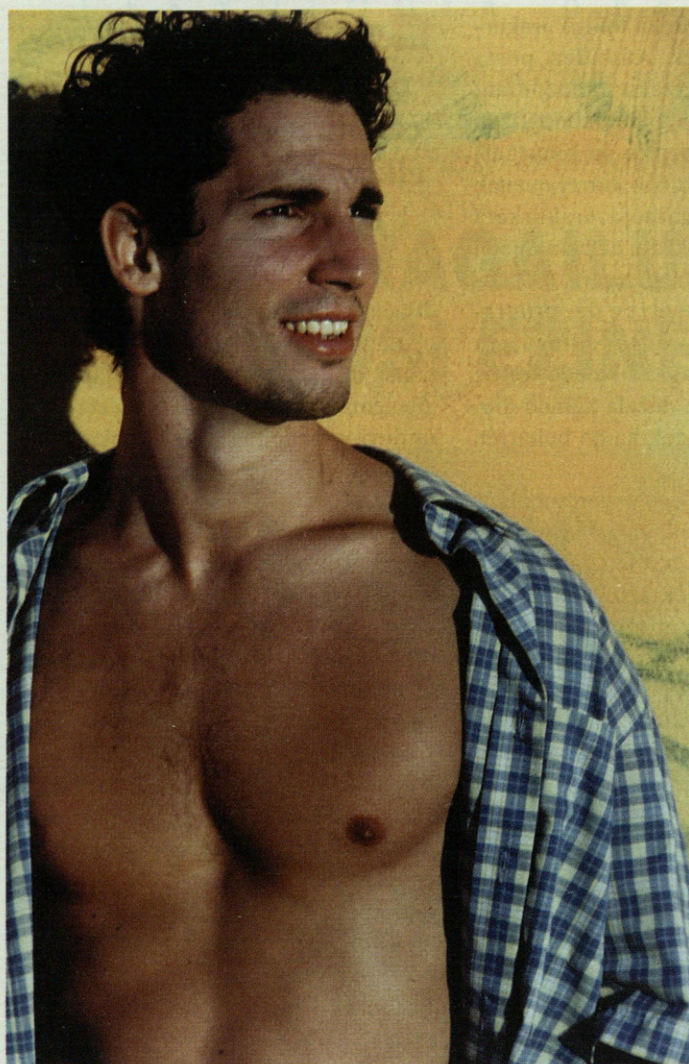
Bihurgailuez gain, ordenagailuetarako egokituak dauden letra handitzaileak ere badira. Tresna hauek ikusmen arazo larriak dituzten pertsonen erabiltzen dituzte, ezer ikusten ez dutenentzat ez baitira erabilgarriak. Idatzia kolorez ere aldatzeko aukera dute erabiltzaileek eta handitzaile mota ezberdinak daude gabezi ezberdinetara egokitzen direnak. Beraz, ikusmen arazoak izan arren zerbait ikusten duten pertsonen handitzaileak erabiltzen dituzte bihurgailuen ordez eta azken hauek ikusmen arrastorik ez dutenentzat dira.

Ezin esan daiteke bihurgailu hau merkea denik 906,62 eurotako salneurria baitu. Erabiltzaile arruntarentzat garestia izan daitekeen arren, komunikazioaren ateak irekitzen dizkie pertsona hauei eta lan ugaritarako tresna egokia izan daiteke ●

◆ AINARA IRAETA



■ Ordenagailuko braille bidezko irakurketak ez du balio.



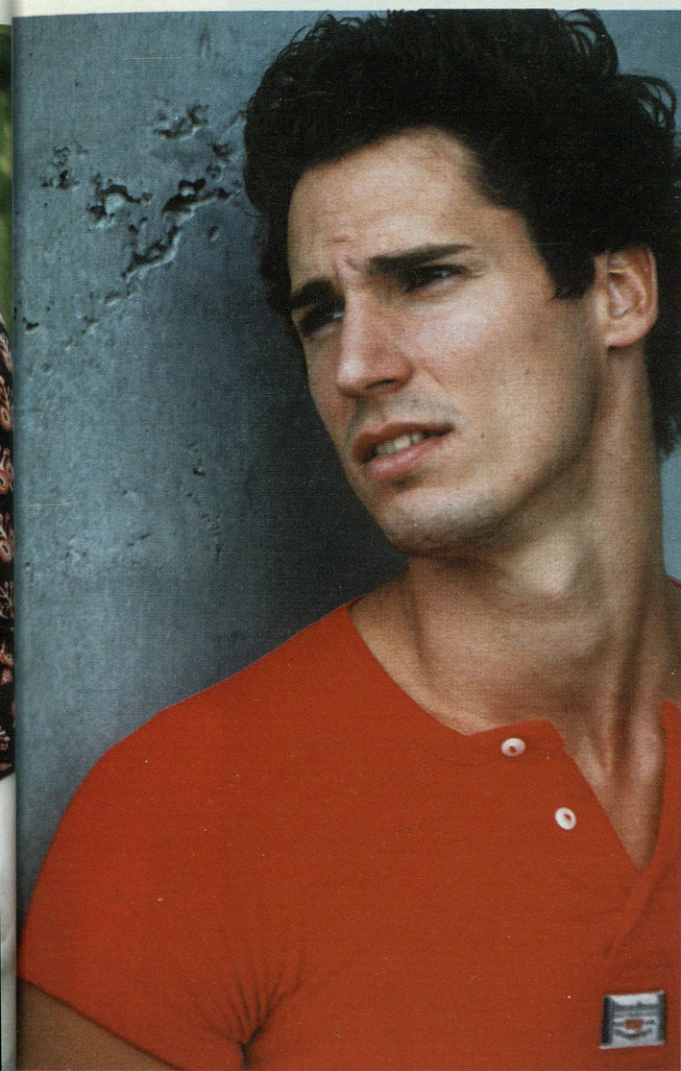
Victor Mendaza

“Produktu baten irudi izatea da pasarelarako bide onena”

P E R F I L A

“Mister Proper” da egunero begien bistan topa daitekeen gantzik gabeko gizon bakarra. Supermerkatura jaitsita, infusio berezien edo arroz integralen apal artean, akaso sekula ez duzu ikusiko Mister Nafarroaren neurriko morroskorik. Gutxiengo horri begira jartzea da modak lortu duen miraria, gizarte honetan gehiengoa ez baita inbidiagai izaten. Victorren irribarre zabalak autobusa geldiarazi du zebra-bidean. Hizketan hasi orduko, segituan ulertu dugu etxekoandreek zer motibazio izaten duten gimnasia saioetara joateko, “light”a ez, salerosoa baita. Bere itxurak adinako erakargarritasuna du bere itxurakeria ezak.

Testuak: Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre / Argazkiak: Dani Blanco



Hugo Boss lehiaketan bigarren izendatu zintuzten, eta ondoren Mister Nafarroa. Zer alde dago bi horien artean?

Hugo Bossena moda mundua da, eta misterretatik ezberdindu egin behar da. Misterren azken helburua izaten da Mister Espainia ateratzea. Baina mister bezala, moda munduan ez duzu leku askorik izaten. "Hugo Boss Mutila" izendatu banindute, berriz, bi aldizkari zain izango nituzkeen, bat Londresen eta bestea Madrilan, eta gainera diru saria ere bada-go.

Hugo Bosseko imajina eta misterrena arras kontrakoak dira, estetikak ezberdinak dira. Mister lehiaketetan mutil gihartsuak bilatzen dira. Moda munduan, berriz, gero eta mutil argalagoak nahi dituzte. Pisuaren kanonak etengabe aldatzen dira. Misterretan parte hartu nahi zuten askok, pisuz igo dute, eta gero

modara sartu nahi izan dutenean kilo izugarri jaitsi behar izan dute. Frustratzeko modukoa ere bada: mutil eder askok ezin izan du modan lan egin, desfileetarako erabiltzen den arropatan sartzen ez delako, bizkar zabalagoak dituztelako.

Nik zortea izan dut. Berez ez naiz oso mutil gihartsua, ezta oso fina ere, eta tarteko estetika horrek bietarako balio izan dit.

■ **Misterrek moda munduan sartzea zaila dute, beraz. Aldiz, badirudi Miss eta Mister lehiaketek modara-ko promozio izan behar luketela.**

Hala behar luke. Baina une honetan gertatzen dena da, horrelako ekitaldiak antolatzen dituen jendeak nahi duten bakarra dela ekitaldi horrek sortzen dituen diru-etekinak lortzea, eta gerorako azpiegiturak ez dira eraikitzen. Azpiegitura

hobea behar litzateke mundu horretan zerbait egiteko, baina hori ez dago hain garatua. Azken batean, Misterrena bukatu orduko Missen lehiaketa dator, eta horrek berriz ere komunikabideak eta dirua mugituko ditu. Beraz, bazterrean gelditzen zara.

Modelo batentzat pasarelatarako tranpolinik onena, eta lortzeko zailena, pro-

"Erkidegoek euren gatazkak eta interesak dauzkate, eta askotan aurrez erabakitzen da zein izango den Mister Espainia"

duktu baten irudi bihurtzea da. Esaterako, ni Loewe-ko iragarki baten irudi izango banintz urte osoan, horren ostean errazagoa litzateke jostun batek kontratatzea.

■ **Mister hautatzeko frogak nolakoak izaten dira?**

Karnata gisa hartzen gaituzte pixka bat. Naturaltasunak, bat-batekotasunak puntuaketetan garrantzia handia duela esaten dizute, baina gero galtzontzilotan jarri behar izatea da normalena. Desfilatu egin behar izaten da, eta gero epaileekin pixka bat hitz egin, Mister izateko jende asko aurkeztzen baita hizketan hastean xarma guztia galtzen duena.

■ **Zentzurik badu ahozko frogak horrek? Azken batean ez al da fisikoa-ren lehiaketa?**

Berez pixka bat absurdua bada. Egiten diren elkarrizketetan ezin da ezer askorik ikusi. Nik uste, nolabait egiten dutela jende aurrean nola azaltzen zaren eta giza harremanetan zer joera duzun ikusteko. Mitoa apurtzeko egiten dute, miss eta misterrak tuntunak ez garela frogatzeko. Baina frogatu behar horretan, askotan kontrako efektua lortzen dute. Miss lehiaketa batean, behin galdera hau bota zuten: "Zer dakizu Errusiari buruz?". Jakituria luzitzea nahiko zuten epaileek, baina neska gajoak 17 urte zeuzkan, eta zer erantzun ez zekiela gelditu zen.

CURRICULUMA

- **Jaio:** Iruñean, 1976. urtean.
- **Bizi:** Barañainen.
- **Modeloa.**
- Orain sei urte hasi zen Iruñeko castingetara aurkeztzen, ileapaintzaileen desfileetarako. Hugo Boss lehiaketan (Espainian gizonezko modeloetan garrantzitsuenak), 2. postua lortu zuen iaz, eta segidan Mister Nafarroa 2001 izendatu zuten.
- **Kirol irakasle:** Gorputz Heziketako Magisteritza egin du, eta egun Iruñeko ikastetxeetan saskibaloia eta futbito taldeak zuzentzen ditu. Igeriketa eta kiroldegiko jardueretan begiralea da. Helduei gimnasia eta igeriketa saioak ematen dizkie.

BIZITZAREN PASARTEA

Mister 2001 merituz irabazi behar nuen! Gala ETBk eskaintzen zuen, eta bi egun lehenagotik joan-etorriak egiten genituen Donostiako Miramonera, muntaia antolatzeko. Autoan Corellako mutil batekin joaten nintzen, nirekin ikasi zuen lagun batekin. Gala bezperan, gaueko 1:00ean bukatu genuen entsegua, eta biharamunean 9:00etarako jaiki beharra genuen. Ni autoan kopilotu nentorren, lo seko, eta bera bidez nabastu, eta Iruñeara beharrean Bilborako bidean sartu zen. Iritsi ginen Bilbora, Bilbotik Gasteizera, eta Gasteiztik Iruñearako bidean 40 kilometro falta zirela, gasolina bukatu zitzaion autoari. Bide ertzean gelditu ginen. Azkenean, bultzaka-bultzaka Erreniagako mendatean malda igo, eta autoa loka zegoela jaitsi genuen malda. Nola-hala etxera 5:30etan iritsi ginen. Lagunak 9:00etan esnatu behar zuen. Nik, berriz, banketako bizarrak kendu behar nituenez, 8:00etan. Goizaldean laguna lo hartu ezinik zebilen, eta nire logelara sartuta argia piztu zuen: "Zer ordu da?". Ni baserre: "Etxean erloju piloa dituzu, eta zergatik esnatu behar nauzu ni?". Gero aitortu zidanenez, ni izorratzeagatik egin zuen, berak lorik hartu ezin zuenez, ni ere itxura txarrarekin eta begi zulo ederrekin joatea nahi zuelako!

■ **Gainera sarri zurikeriaz erantzungo dira galderak...**

ETBn egin zen mister galan, gure arteko giroaz ere galdetu ziguten, eta jende askok esan zuen izugarrizko giroa genuela, horregatik bakarrik merezi izan zuela aurkezteak. Nik berriz egia esan nien, pentsatu bezala: ni aurkeztu nintzela irabazteak poz handia emango lidakeelako. Lagunak eginez gero hobe, baina ez nintzela espreski horretara joan. Mister eta missen artean halako joera "guay" bat dago, eta ez dakit zergatik, denek halako gezurrak botatzen dituzte.

Egia da batzuen artean oso giro ona dagoela, baina oso kontu txarrak ere badaude, inbidia latzak, eta ez bakarrik nesken artean, baita mutilen artean ere. Mister Espainia lehiaketan 52 mutilek hartu genuen parte. Bakoitza probintzia batekoa zen, eta bakoitzak bere maniak ditu. Gainera sari gizen bat dago jokoan, eta azken egunetan sekulakoak gertatzen dira. Nik kameran aurretik alde egiten nuen, zeren kamerak etorri orduko mutil denek lepotik heltzen zioten elkarri, festa giroan baleude bezala. Eta nik barrutik ikusita zer giro ustela zegoen, oso argi nuen kamerari zer kontatuko nion: "52 mutil horietatik, 25 ez ditut ezagutzen. Beste 27tik 4 oso lagunak egin ditut, eta beste hamar ez ditut nire bizitza osoan berriz topatu nahi!".

■ **Zer irudi eman behar izaten dute neskek eta zein mutilek?**



Estetikan kontrastea oso handia da. Missetan 18 urte baino gutxiagokoak aurkezten dira normalean, eta mutilak 18 urtetik gorakoak. Agian gizonetan "gizontasuna" bilatzen delako, eta nesketan berriz arras kontrakoa, "naturaltasuna", "birjintasuna".

Desfilatzeko modua ere, neskentzat zailagoa da, artifizialtasun gehiago bilatzen delako. Oinez marra zuzen baten gainean joango balira bezala da, gehiago landu behar izaten dute guk baino. Mutilok tente joan behar dugu, geure buruaz harro. Hizketan jator agertu behar dugu, irekiak izan, jendeari kasu egin eta hitz zabarrak ez erabili.

■ Edertasun kanonak nork jartzen ditu?

Edertasun kanonen joera horiek jende gutxi batzuk markatzen dituzte. Agian bi pertsonen burmuinetan egongo da neskek 1,80cm neurtu behar dutela eta 45 kilo



pisatu behar dituztela. Eta horrelako neskak gizartean lau bakarrik egongo dira. Hori estereotipo bihurtzen da, eta jende guztiak kanon horiek lortu nahi ditu, horretarako ebaketak egin behar badituzte ere. Azken batean, estetika horretatik dator negozioa: kremak, kosmetika, elikadurarako produktu bereziak... estetika horri esker saltzen dira.

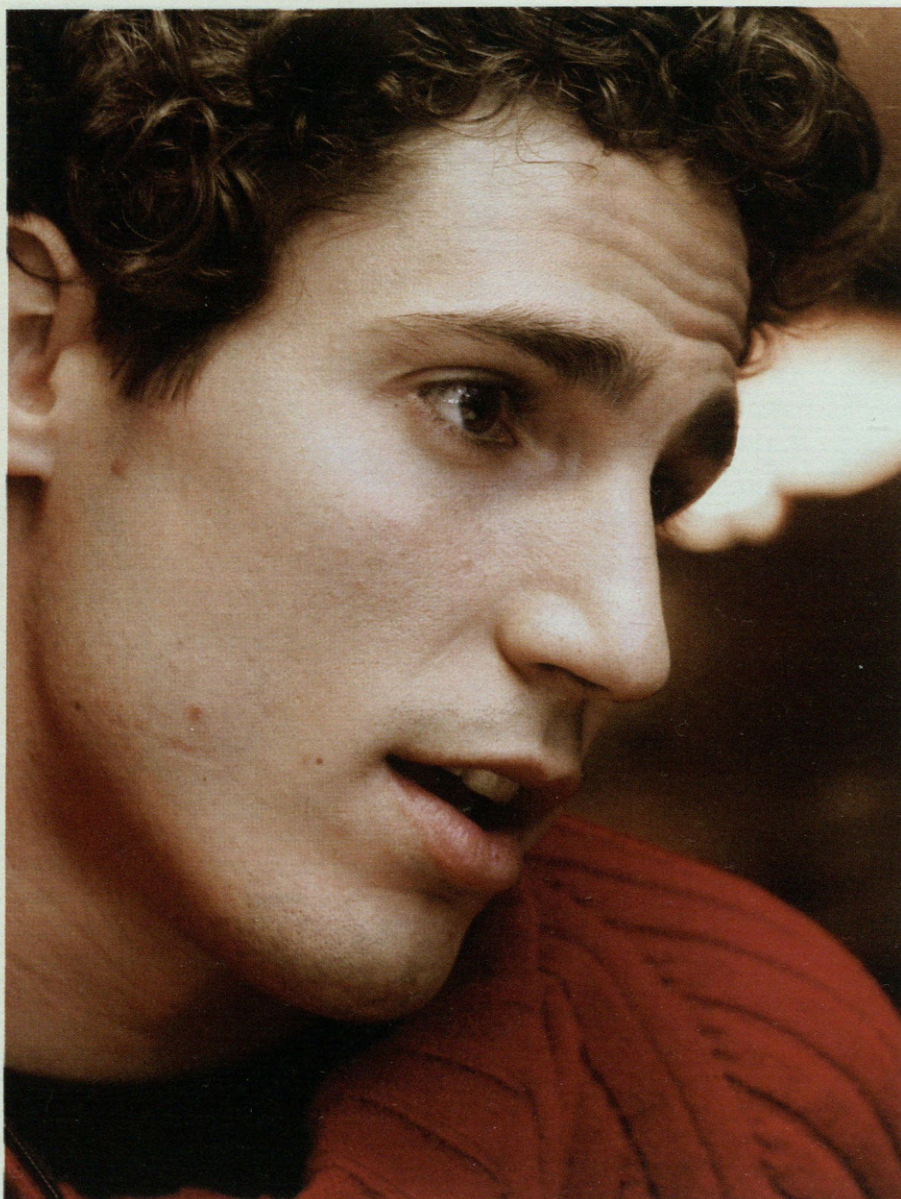
Komunikabideek garrantzia handia dute horretan. Gaur egungo gizartean, modeloen inguruan marketing ugari egiten da. Sarri iragarkiko argazkiak asko apaintzen dira, ordenagailuko "Photoshop" eta antzerako programen

bidez. Alegia, modelo horiek denak diren baino ederragoak agertzen direla. Eta horrek oraindik eta estereotipo irrealagoak sortzen ditu, jendearen artean mailaketa handiagoa sortzen du.

Orain 15 urtekoen gorputzak daude modan, eta anbiguotasuna ere modan jarri da. Iragarkiak ikusten badituzu, neskak *garçon* orrazkerekin ateratzen dira, eta mutil bisaia dute. Mutilek, berriz, nesken bisaia.

■ Nola lortzen duzue gorputz puska hori izatea?

Misterren munduan, nik uste bi kontzientzia oso ezberdin daudela: niri axola zaidana osasuna da, eta alde horretatik asko zaintzen naiz. Kirola egitea eta osasuntsu jatea gustatzen zait. Baina mundu



honetako beste askori axola zaiena itxura fisikoa bakarrik da, eta azkenean, giharrek lortzeko obsesio hori gaixotasun bihurtzen da, eta osasunaren aurka jokatzen dute. Giharrek sendotzeko proteina kimikoak hartzen dituzte, substantzia diuretikoak ere bai, komunera maizago joan eta muskuluak ez lehortzeko, eta gero gainera clenbuterol eta halakoak hartzen dituzte. Gorputzarentzat azkenean bonba bat da halako erritmoa.

Mister Espainia lehiaketan, logelan Mister Ourenserekin nengoen. Oso jatorra zen, baina kulturismotik zetorren, eta denetatik hartzen zuen, baita behieki gizentzeko ematen zaiena ere. Eguna pisua altxatzen pasatzen zuen. Osasuntsu egoteko berriz, lan aerobikoak (korrika, bizikleta, igeriketa) eta anaerobikoak

egin behar dira. Jende honek aerobikoak utzi, eta anaerobikoak bakarrik egiten ditu, pisua altxatzea, alegia. Asko janez eta pisua altxaz, gorputza masa handi bat bilakatzen dute, baina bihotza ez dute lantzen aerobikoki. Beraz, osasuntsu daudenaren itxura ematen dute, baina barrutik ikusi egin behar.

■ Obsesio hori ez al da gizartera zabaldu?

Bai. Jendeak gimnasioan sartu eta giharrek egun batetik bestera lortu nahi ditu, eta hori urtetako lana da. Gainera genetikoki ezin denean gihar sendoagorik lortu, gauza kimikoak hartzen dira, neurririk gabe. Ez dut ulertzen, ez diot praktikotasunik ikusten giharrek puzteari. Agian bizitzan dauzkaten beste arazoak horrela estali nahiko dituzte, edo itxu-

“Iragarkien argazkiak ordenagailuz apaintzen dira, eta horrela estereotipo irrealagoak sortu”

rak nolabaiteko ziurtasuna emango die.

■ Misterrak objektiboki hautatzen dira, edo interesen arabera?

Nik uste Mister Espainia nori emango zioten aurreikusita zegoela. Erkidegoek beti euren gatazkak dauzkate, euren interesak, eta askotan erabaki egiten da urte horretan zein erkidegok irabazi behar duen. 2001 urtekoa Mister Murtziak irabazi zuen, baina mutil hori izatez ez zen Murtziakoa, eta bere bila joan ziren espreski, Murtzia ordezkatzeko Mister Espainia irabazi zezakeen norbait behar zutelako. Interes ekonomiko eta politikoengatik erabakitzen dela, alegia. Mister Gipuzkoa, Bizkaia eta Arabari, presioa egin zieten elkarrizketa pertsonaletan, "zu euskalduna izanda nolatan zaude hemen?" eta halakoak galdetuz. Ni nafarra izanda, ez nintzen susmagarria eurentzat, eta euskaraz nekien bakarra neroni nintzen!

■ Modelo batek zer funtzio betetzen ditu gizartean, edo zer aportatzen dio gizarteari?

Estereotipoen kontua, azkenean. Nik, kritiko izanda, ez nuke modelo lanean ari nahi. Egunero ikusten duzu gizarteak zer arazo dituen anorexiarekin, eta itxuraren arabera zer ezberdintasun sortzen diren lanpostua lortzerakoan, eta ez da justua. Baina, azken finean, nik bizitza honetan egin dudana osasuntsu jokatzeari izan da, eta kirola egitea. Horrekin posible izan dut modeloen munduan sartzea. Nik ez dut estereotipo bezala ikusten neure burua. Pertsona normaltzat hartzen dut neure burua, baina nire bizimodu eta genetikagatik posible izan dut moda kontuan ibilbide bat egitea. Niretzat okerrean litzateke nire imajina naturaletik at ibili beharra, adibidez, ebakuntzak eginda, edo substantzia kimikoen bidez beste gorputz bat eginda.

“Edertasun kanonen joera horiek jende gutxi batzuk markatzen dituzte”

■ **Gustura sentitzen zara irudia jarrita, edo irudiaren esklabo sentitzen zara?**

Gustura sentitzen naiz. Saiatzen naiz natural jokatzeko. Azken finean, ikusten dut jendea irakargarratasuna eskaini diezaiokedala, iragarki edo pasarella batean nire zerbait eman dezakedala. Jendeak askotan ez du nire nortasuna ikusten, eta mundu honetan gutxiago. Normala da. Hau bezalako elkarrizketatan saiatzen zara nor zaren azaltzen. Modeloen munduan ere zure inguruan dagoen jendearekin zaren bezala izaten saiatu behar duzu. Jakina, nahiago duzu denekin ongi eramatea, baina tira.

■ **Nola bizi da mister bat, zein da bere lana?**

Estatuko erkidego bakoitzean ezberdina da. Imaginatzen dut Madrilgo mister batek nik baino betebeharrak gehiago izango dituela. Normalean, inaugurazio eta gale-tara gonbidatzen gaituzte, pixka bat ederrren giro hori eratzeke. Baina hemen Nafarroan ez dago zeregin askorik. Modaz bizitzeko Bartzelona edo Madrilera joan beharko nuke. Ni kirol irakasle lanetik bizi naiz, alegia nik ikasitako lanetik. Azkenean, Mister Espainia izendatua denak lortzen du kontratua eta lana.

Euskal Herrian oso mugatua dago modelo lana. Euskaraz jakinda, ikusten dut ETB izan daitekeela nolabaiteko proiektzioa lortzeko bidea. Telebistara jotzea gure eremutik irtetea da agian, mister izatea moda munduan murgiltzeko apustua delako, baina tankera ona baduzu, telebistan aurkezle lana egin dezakezu. Ni berez ez naiz aktorea, baina frogatzea ez letorke gaizki. Mister izan aurretik, "Goenkale"n bi kapitulu grabatu nituen. Mister izan ondoren, "Hasiberriak" sailean beste bi kapitulu egiteko hautatu ninduten, agian castingean geundenen artean izen handiagoa lortu nuelako mister izanda, mutil galant ofizialaren papera egiteko.

■ **Modelo ezaguna izateko, Bartzelona edo Madrilera agentziara joan behar izaten da. Baina ez omen da erraza sarbidea...**

Ni orain gutxi Bartzelonara joan nintzen. Argazki batzuk bidali nituen Espainia mailan mutilen modelo agentzia garrantzitsuenara, eta asko gustatu omen zitzaizkien. Baina gero hara joan, eta agentzia-buruak nahi zuena zen nirekin larrutan egitea. Eta berez gizon hori moda

BERTSOA

Doinua: Mutil koxkor bat

**Gorputza bada erreminta bat
asmoak betetzeko da,
horrela egin nahi duzunean
jardun zintezke gustura.
Baina zeu ere jausten bazara
izan nahiaren zulora,
modak agintzen badizu nola,
norekin, noiz eta nora,
pentsatu egin behar zenuke;
azkenean, zer da moda?**

Aitor Mendiluze

munduan oso serioa da! Gustura egon nintzen, ondo zaindu ninduten, afari garesti askoak ordaindu ere bai, baina nire kasa ibili nintzen. Ez zen kontu onik han. Euren jokoan sartu gabe, hona etorri eta tipoari deituta lana eskatu niezaiokeen, baina ez zidan zirrara onik sortu. Agian datorren urtean frogatuko dut, ikusiko dut.

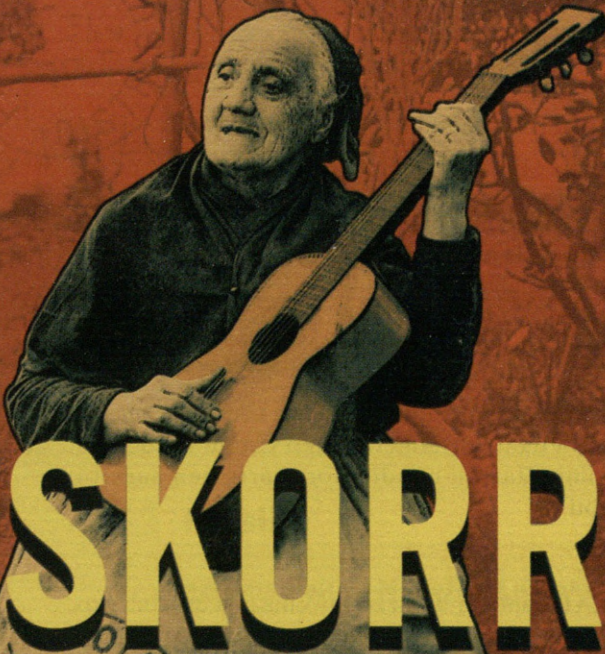
Kontua da, Bartzelonako bidaia harez geroztik, nire Donostiako agentziak ez didala berriz ere hots egin, eta hilabete piloa joan dira ordutik. Agian izango da Bartzelonan nire agentziako neska batekin topatu nintzelako, eta agian neska honek zerbait esango zion Donostiako nire agentziari. Agentziakoak oso posesiboak dira, baina tira, ni ez naiz inorena, eta nik ez diet deituko, ez diedalako zertan azalpenik eman behar. Euren ez didate azalpen eske deitu ere egin, baina dirudienek betoa jarri didate.

■ **Agentzien menpe zaudete beraz...**

Bai, eta zurrupatzaile asko dago. Lana egin, eta hiru hilabetetan ordaindu behar dizutela esaten da. Baina hiru hilabete pasa, eta ez dira zutaz akordatu ere egiten. Zuk deitu behar izaten diezu telefonoz, eta orduan bai, kasualitatea, aste-betera ordaindu egiten dizute. Kanpotik ikusten den luxua eta hori dena agian egongo da, luxuaren inguruan jende liraina ibiltzen delako, baina nik ez dakit eder jende horien artean zeintzuk hartzen duten irabazien zatia, ikusi behar litzateke hori. Nik uste askotan itxurakeria dela gehiago, benetan dutena baino ●


ARGIA

ren eskutik



OSKORRI

VIZCAYATIK ... BIZKAIARA

Basauriko Sozial Antzokian - apirilaren 13an - 21:00etan

Laguntzaile:

 euskaderrratia
  euskadigaztea
  radioeuskadi
  radiovitoria

The Chicken dance

Oilaskoaren dantza euskal dantza al da?" galdetu diote Lisa Corcosteguirri. "Oilaskoaren dantza?", "sure, the Chicken Dance!". Zalantza sortu baita euskal-amerikarren komunitatean. Autodeterminazioaren aldeko ekimenak ondo daude, baina horiek aurrera egitean, ospakizunetan dantzatzeko dituztenak euskal dantzak diren jakin nahi dute euskal-amerikarrek. Eta "The Chicken dance", alegia, 80ko hamarkadan Espainian "Maria Jesus y su acordeón"ek udako kantu bihurtu zuen "Pajaritos por aquí..." hura, top-tena da, zerrendaburua euskal-amerikarren ospakizunetan. Edozein jai, ezkontza edo dena delako ospakizunean, kantaren lehen doinuak nahikoa dira mahaitik altxatu eta besoekin oilaskoarena egiten hasteko.

Ameriketako Estatu Batuetako euskal komunitatean "The Chicken Dance" bezala ezagutzen dute dantza hori, baina "The Duck Dance", "Dance Little Bird", "Vogel Tanz", "La Danse des Canards" edo "El Baile de los Pajaritos" bezala ere ezagutzen dela azaldu du Lisa Corcosteguirri. Dantza Thomas Werner-ek konposatu zuela 1970eko hamarkadan Suitzan, eta poliki-poliki mundu osora hedatu dala. Gaur egun "Oilaskoaren dantzaren" 140 bertsio desberdin ezagutzen omen dira eta kantaren 40 milioi kopia saldu dira munduan. "Oilaskoaren dantzaren" zabalkundeaz hainbat datu bildu ditu Lisa Corcosteguirri, baina badauka oraindik erantzunik gabeko galderarik. "The Chicken Dance", "oilaskoaren dantza", Ameriketako Estatu Batuetako euskal komunitatean nondik nora sartu zen aurkitu nahian dabil.

EUSKAL dantzari buruzko informazioa eskaintzeko Internet-en jarri duen aldizkarian kontatu digu oilaskoaren dantzarena Lisak. Ameriketako euskal dantzariak elkarrengandik urrun eta informazioz urri dabilatzala ikusi du Renoko dantzari eta ikertzaileak, eta beraz, ingelesez eta informazio aberatsez osatzen duen "dan-

tzaldizkaria" jarri du sarean.

Euskal Herriko dantzariak elkarrengandik hurbil gaude eta informazioa eskurago dugula pentsa genezake, baina praktikan, gure arteko informazio trukea oso urria da. Ehunka dantza talde, milaka dantzari eta hainbat eta hainbat ekitaldi badaude ere, bakoitzak gure inguruko hiruzpalau ekimenen berri baino ez dugu izaten. Ondorioz esperientzia, saio berri edo sendotutako proiektuen berri izan gabe, hutsetik hasi eta egunero "mundua berrasmatzeko" jarduten dugu.

Euskal dantzarien komunitatearen informazio trukea bideratzeko sortu da dantzan.com, "euskal dantzari eta dantzazaleen gunea". Dantza-talde, dantzari eta dantzazale bakoitzak bere albisteak jarri dezake bertan, besteen ekarpenak irakurri eta informazioa gehitu daiteke, eta baita iruzkinak egin ere. Gipuzkoako Foru Aldundiaren dirulaguntza eta Code&Syntax enpresaren ekarpenari esker erabiltzeko erraza eta ikusteko oso txukuna den web gune interaktiboa prestatzeko modua izan da <http://www.dantzan.com> helbidean. Interaktibitate horri esker dantzazale guztion artean egiten den gunea da, ekarpenak azkar eta erraz sareratzeko bidea ematen baitu.

DANTZAREN inguruko albistegi nagusiaz gain, dantza-rekin zerikusia duten azken disko eta liburuen berri ematen da bertan, prentsan dantzari

buruz agertutakoak biltzen dira, dantzari buruzko bibliografia kontsulta daiteke, eta argazkiak eta dokumentuak trukatu daitezke. Gunearekin batera posta zerrenda bat antolatu da, eta beraz, dantzaren inguruko informazio truke bizia egiteko modua gauzatzen hasi da. Gasteizko Folklore Eskolaren "Doinu eta dantza" aldizkarietatik hasita, Iparraldeko Euskal Dantzarien Biltzarraren ekimenetara, eta Renon prestatzen duten "Dantzaldizkaria" ahaztu gabe, dantzari buruzko informazio interesgarriena, "Oilaskoaren dantza"ren inguruko xehetasunak irakurtzeko lotura barne, aurki daiteke bertan: www.dantzan.com ●



ALBERTO ELOSEGI

Oier Araolaza
Dantzaria

"Ehunka dantza talde, milaka dantzari eta hainbat eta hainbat ekitaldi badaude ere, bakoitzak gure inguruko hiruzpalau ekimenen berri baino ez dugu izaten"



2002ko apirila

KOLDO MITXELENA Kulturunea

Erakusketak

20
ra arte

Erakustaretoa

Per Barclay

Ekoizleak:

KMK; Bergen Museoa (Norvegia);

CCC (Centre de Création Contemporaine) Tours (Frantzia)



20
ra arte

Ganbara

Paperetan Blai

Ekoizlea : KMK

Laguntzailea : Paperki

Artista: Kikis Alamo



Hitzaldiak

IV Jornadas del vino: Viniapolis 2002

Antolatzailea : Bacus: amigos del vino (ardoaren lagunak)

Laguntzailea : KMK

asteartea
9

El mundo del vino: las nuevas tendencias Vitivinícolas

Hizlaria : Pilar García Granero

19:30

asteazkena
10

El vino de Don Quijote

Hizlaria : Javier Mina

19:30

osteguna
11

Vino y gastronomía

Hizlaria : Victor Rodríguez

19:30

Gizarte Esklusioa eta Kultura aniztasunari buruzko zikloa

Antolatzaileak : KMK, SOS Racismo

Laguntzailea : Mugak: Centro de Estudios sobre racismo y xenofobia

ostirala
12

Gizarte Esklusioa, Kultura aniztasuna eta Heziketa

Hizlaria : Francesc Carbonell

19:30

Juan Mari Lekuona: kezkaren antropologoa zikloa

Antolatzailea : KMK

Koordinatzailea : José Luis Padrón

astelehena
15

Juan Mari Lekuona, argiaren polena

Hizlaria : Patxi Ezkiaga

19:30

asteartea
16

Minduren eskolan

Hizlaria : Anjel Lertxundi

19:30

asteazkena
17

Zutaz oroitzean

Mahaingurua : Mirari García de

Cortázar, Kirmen Uribe, Pello Otxoteko, Jose Luis Padrón.

19:30

osteguna
18

Omenaldia Antton Valverderen eskutik

19:30

Piarres Lafitteren mendeurrena: XX. mendearen lekuko

Antolatzaileak : KMK, Elkarlanean

Koordinatzailea : Xabier Mendiguren Elizegi

asteartea
23

Piarres Lafitte, Europako eta Euskal Herriko aldaketen lekuko XX. mendearen

Mahaingurua: Piarres Xarriton eta Xipri Arbelbide

Moderatzailea: Xabier Mendiguren Elizegi

19:30

osteguna
25

Lafitteren pentsamendu politiko-soziala eta Hegoaldeko abertzaleekiko harremanak

Mahaingurua: Pako Sudupe eta Amelia Hernandez

Moderatzailea: Joxe Azurmendi

19:30

ostirala
26

Piarres Lafitteren itzala gaur egungo Ipar Euskal Herrian

Mahaingurua: Luzien Etxezaharreta eta Emile Larre

Moderatzailea: Emilio Lopez Adan

19:30

Kultura Soziologiaren Mintegia

Antolatzailea : Bergarako UNED

Laguntzailea : KMK

asteazkena
24

Turista kulturalaz

Hizlaria : Alberto Santana

19:30

Euskara

Diru laguntza deialdiak:

Eskaerak aurkezteko epea apirilaren 26an bukatzen da.

Eskola Kirola: Sentsibilizazio jardunaldiak
Gipuzkoako eskualdeetan.

Gazteria

Udalekuak

Udalekuen zozketarako izena emateko
epea apirilaren 2an hasi eta
11n bukatuko da.

943-482111

www.gipuzkoa.net/oporraldi



Musika



Gaztemaniak 6. Maketen Lehiaketa

Lanak aurkezteko epea apirilaren 30ean bukatuko da.

Zalantza eta argibideetarako:

Gaztegunea: CRAJ/Gazte Informazioa.

Anoeta 28

900110111

ctijl@gazteria.gipuzkoa.net

www.gaztemaniak.net

**PRINTZA****JAINKO TXIKIA
BEZALA**

Xabier Letek honakoa zioen Pagoartek plazaratzen duen "Pagourte" izeneko urtekarrian eginiko elkarrizketan:

" (...) Heideggerrek badu esaldi oso polit bat. Hizkuntzak beti eskura edukitzeko direla esaten zuen, ez dutela egon behar soilik hiztegi, akademia edo jakintsuen ahoan. Zioen hizkuntza tresna bat dela eta eskura egon behar duela. Eta nik esango dut hizkuntzak egon behar duela eskura, ahora eta belarri. (...) Poesian nik ez dakit mintzatu daitekeen gai. Uste dut gaiak baino gehiago giroaz hitz egin behar dela. Ni azken urteotako poesien saiatzen naiz nire barruan daramatzadan gauzarik garrantzitsuenak azaltzen. (...) Kantatu ere egin behar da, beste gauza asko egin behar diren bezala Euskal Herri honetan. Gu horretan ari gara urte luzez, eta zergatik ez jarraitu? Jende askok egiten du, gero eta gehiagok, esaterako, jende gazteak. Baina guk, lehengoek ere, ez dugu zergatik etsi behar. Gainera, oholta ginetik zerbait egitea gauza fuertea da. Indartsua. Handitu egiten zara oholta ginean, jainkotu egiten zara, jainko txiki bat bezala sentitzen zara, oso inportantea. Han transfiguratu bezala egiten zara, liturgia oso berezi bat ofiziatzen ari bazina bezala. Horrek asko exaltatzen zaitu, eta horrek ere badu bere garrantzia. Han ginean zaudenean, oso handia sentitzen zara. Gero, bukatu eta etxera joaten zarenean, erabat miserablea sentitzen zara (...)"

XX. MENDEKO LIBURUAK SAREAN

XX. Mendeko Euskal Liburuaren Katalogoa aurkeztu zuten joan den astean "Jakín" aldizkariak eta Euskaltzaindiak. www.jakingunea.com helbidean, guztira, 24.237 fitxa bildu dituzte. Euskal ikasketa bibliografikoen datu base hau Andoni Sagarnak prestatu du.

IPUIN KONTALARIEN JAIALDIA

ELORRIOKO Arriola Kultur Aretoak Munduko Kontu Kontalariak jaialdia antolatu du bigarren urtez. Maiatzaren 2an hasi eta 5a bitartean, mundu guztiko ipuin kontalariak izango dira bertan: Paula Carvalleira galiziarra, Arnau Vilardebó kataluniarra, Venezuelatik datorren Hector Clotet, Argentinako Luisa Calcumil, Ecuadorreko Raymundo Zambrano eta Euskal Herriko Virginia Albira. Gainera, azken egunean Teatro de la Cucañak "Wagadú" ikuskizuna eskainiko du, non Afrikako ipuin eta legendak jorratuko dituen.

BIDAIAK BILBO

EUSKO Ikaskuntzak eta Bilboko Udalak "Bidaiak, bidailariak Bilbon" izeneko mintegia antolatu dute hilaren 16 eta 17rako. Besteak beste, Mikel Alberdi karlistada garaian hirian izan ziren zenbait britainiarrez mintzatuko da; Bilbori buruz egin diren dokumentalen azterketa bat eskainiko da; Anton Erkorekak turismoa eta osasuna izango



ditu mintzagai; eta Edorta Jimenezek "Hemingway eta Bilbao" izango ditu hizpide.

KORRIKAREN BEKA KULTURALA

AEK-k Korrika-AEK izeneko beka kulturala jarri du martxan. Bekak edozein motatako ikuskizun kultural bat sarituko du 9.000 euroko diru kopuruarekin. Bertsolaritza, antzerkia, musika, literatura, dantza, bideoa... edozein alorretakoa delarik ere, aurkeztutako proiektuak euskaraz izan beharko du eta inoiz aurretik argitaratu gabea. Beka hau lehen aldiz emango da Korrikaren 13. edizioan, hau da, datorren urteko apirilaren 4tik 13ra egingo den Korrikan. Eta saritutako ikuskizuna gutxienez hamar aldiz taularatuko da Korrika Kulturalaren baitan, 2003ko otsaila eta apirila artean.



■ Bilbo eta bidaiak izango dira hizpide.

H I T Z B I T A N

- Andoni Tolosak honela definitzen zuen kantua "Euskaldunon Egunkaria"n: "Kantu bat segundo bateko sentsazioa da, ez da nobela bat, ez da teoria politikoko txostena. Memento batean taberna batean entzuten duzun zerbait da, eta belarritik sartu ahala joaten dena".
- Mikel Azpiatzuren hitzak dira hauek "Gara"n jasoak: "Jendea astebururo antzerkira joaten ohitu behar dugu, zinemara joaten den moduan. (...) Nazio mailako konpainia bat sortzeko beharra ere ikusten dut, Euskadiko Orkestra Sinfonikoa dagoen bezala".

L A K



MONIKA DEL VALLE

HITZEZ EGINAK

Bilboko Arte Eder Museok "Gaur, Hemen, Orain" erakusketarekin ireki zituen ateak azaroan. 80ko hamarkadatik aurrerako euskal artisten lanak biltzen dituen erakusketa maiatzaren 5a arte luzatzea erabaki da. Baina zabaldu zenean zuzendari zen Miguel Zugazak parte hartzen zuten hainbat artistari hitz eman zien hainbat lan erosiko zuela. Orain, hitzez finkatutakoa, zalantzan jartzen hasi dira zuzendaritzatik. Ignacio Sáez, Ana Laura Aláez eta Txomin Badiola dira altxatu diren ahotsetako batzuk. Izan ere, artisten galera ekonomikoa eta Museok artista gazteen obrak kolekzioan sartzeko zuen hitzeko asmoa daude jokoan.

GREGORIANOKO BILDUMA

CAPELLA Gregoriana Easok "Cantate Domino" izeneko kantu gregorianoaren bilduma bat plazaratu du Elkarlaneanen eskutik. Lau CD-z osatua dago: lehenak Eguberri garaiko kantuak biltzen ditu, bigarrenak Garizuma eta Aste Santukoak, hirugarrenak Ama Birjinaren egunetako kultuaren errepertorioa eta laugarrenak Gregoriano herrikoiaaren bilduma. CD bakoitzak gainera, latinezko testuen itzulpenak ditu lau hizkuntzetan.

ERROMERIA ERRALDOIA ABIAN

DANTZA ikasi nahi duenak ikasi ahal izatea eta dantzazale orori plazan dantza egiteko aukera eskaintzeko xedez, Euskal Dantzarien Biltzarrak eta Bergarako dantzazaleek ekimen bat jarri dute martxan. Euskal Herrian zehar

Erromeria ibiltaria jarriko dute abian. Erromeria honek Bergaran izango du lehen zita maiatzaren 11n. Egun horretan bertan Bergaran egingen den Euskadiko Dantza Suelto txapelketak 25 urte beteko ditu, eta goizetik goizaldera dantzan arituko dira bertara hurbiltzen direnak.



- Jose Luis Zumetak "Deia"-n: "Egun informazio asko lortu dezake artistak etxetik atera gabe. Beste garai batzuk dira, orduan ez zegoen kanpoko erreferentzia handirik; kanpoan bilatu beharra zegoen, edo bertokoen artean batu eta esperientziak elkarrekin trukatu".
- Ximun Fuchs aktore eta antzerki zuzendariak zera zioen "Euskaldunon Egunkaria"-n: "Antzerkia ez da kultura, ekintza da, biziarekiko kontradikzioz betea".
- Mari Jose Olaziregik egunkari berean adierazitakoaren arabera, "lehen euskal literaturaren gailurra poetak baziren, gaur egun narratzaileak dira".



MONIKA DEL VALLE

■ Idoia Zabaleta.

IZENAK

Idoia Zabaleta, Jorge Jauregi eta German Jauregi dantzariak "El rato de Jose" ikuskizuna estreinatu dute Gasteizen. Bilboko La Fundicionen ikusi ahal izango da hilaren 26, 27 eta 28an.

Toti Martínez de Lezeak "El mensajero del rey" liburua aurkeztu berri du Anaya argitaletxearen eskutik.

Trokolok eta Oihulari Klowen taldeak sortutako "De profesión: princesa" antzez-lana apirilaren 15ean banatuko diren Max sarietarako finalista izendatu dute.

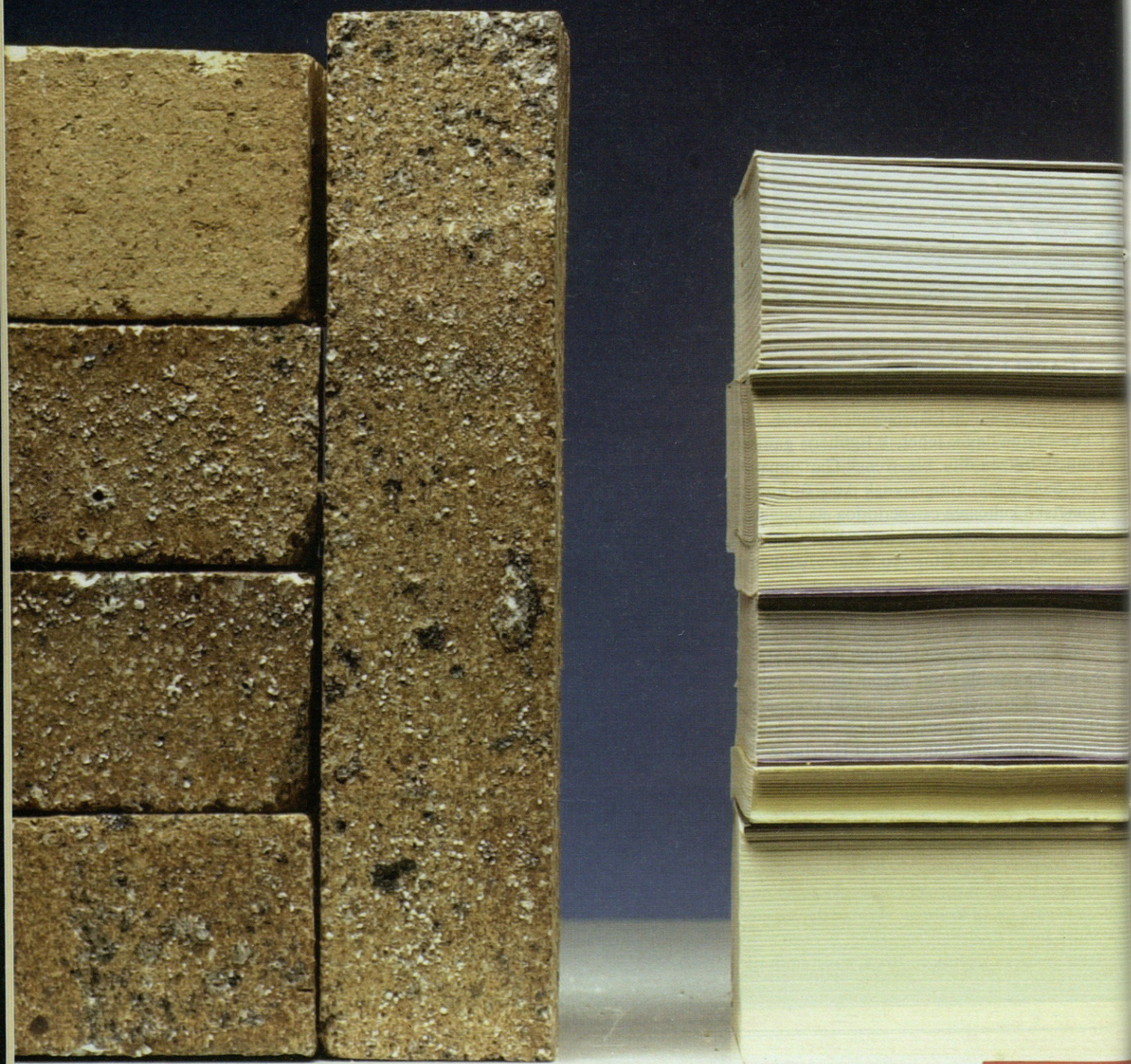
Pablo Zubiarrain "Ernani Txikia" joan den astean zendu zen. Besteak beste, Uztapide, Txirrita eta Basarriekin kantatu zuen bertso-lariak bi liburu idatzi zituen. Hasier Etxeberriak Bernardo Atxaga, Koldo Izagirre, Anjel Lertxundi, Ramon Sainzarbitoria eta Joseba Sarrionandiari eginiko elkarrizketez osatutako lana kaleratuko du laster Alberdaniak.



ALBERTO ELOSEGI

■ Hasier Etxeberria.

LITERATURA LABEAN SARTZEKO PREST



Aukeraketa, zuzenketa, diseinua, maketazioa... Idazle batek testua idazten duenetik testu horrek liburu itxura hartu arte, hainbat pauso eman behar da liburuaren produkzio katean. Editoreak du idazlearen irudimena gure apaletara objektu fisiko moduan iristarazteko erantzukizuna. Bide honetan, idazlearen jatorrizko testutik abiatu eta inprentaraino iritsi gara oraingoan, irakurlearen eskuetaraino iritsi arte gelditzen den bide gaitza hurrengo baterako utziz. Prozesu hau gertuagotik ezagutzeko hainbat argitaletxera jo dugu, eta batzuk euren sorreraren mende laurdena ospatzen harrapatu ditugu. Lana ez zaie falta, udaberria garai egokia baita liburuak argitaratzeko. Dena den, ez da Durangoko Azoka aurreko giro itogarrik sumatzen. Azken datuek euskarazko liburu produkzioa gora ari dela berresten dute. Guk ordea helduen literatur ekoizpenaz jardun dugu eta, datuak datu, kezkaren bat edo beste ere helarazi digute editoreek.

Testua: Nagore Irazustabarrena

Zabaltzeneko biltegian gaude, Donostiako Igara auzoan, liburuz betetako kaxa tartean. Elkarren Literatura saileko azken liburu iritsi berri da, eta ale bat eskuetan du Elkarreko editore Xabier Mendiguren Elizegik. Irakurlearen eskuetara iritsi arte ordea, salmenta puntuetara banatu eta aurkezpena eta promozioa egin beharko dira. Eta noski, irakurleak liburu erosi beharko du; lan zaila, mundu osoan eta gurean ere, irakurzaletasun kurba lurrera begira dagoen honetan.

Baina jar gaitezen atzera begira, lehenbiziko tirada almazeneko atetik sartu baino lehen ere, liburuak bere prozesua izan baitu. Gora igo eta Mendiguren mahaian testu original bat topatu dugu, arkatzez egindako hainbat zirriborroekin, editorea bere lana egiten hasi denaren seinale.

Originala diogunean, ez gara eskuizkribuez ari. Teknologia berriak euskal idazleengana ere iritsi dira eta egun lan guztiak ordenagailuan idatzita iristen dira argitaletxera, editoreen zorionerako. Ordenagailuak lana erraztu baitie idazle nahiz editoreei; baina ez beti. Susa argitaletxeko Gorka Arresek ordenagailuaren erabilera nagusitzearen ondorio bitxi bat aipatu digu: ordenagailuan nahi adina txikitu daiteke letra tipoa, edo orrialdea nahi adina zabaltzeko aukera ere badago. Ondorioz, hainbat idazlek poesia idazterakoan lerro amaigabeak idazten omen dituzte. “Poema liburuak formato bertikalean egin beharrean, horizontalean argitaratzen hasi beharko dugu”, dio Arresek.

Lan batzuk ezustean iristen zaizkio argitaratzaileari. Beste batzutan, editoreak badaki idazleren batek lanen bat duela eskuartean. Eta badira enkarguz iristen direnak ere. Azken hauek ohikoak dira testu liburuetan-eta, baina helduen literaturan ere bada halakorik. Alberdaniako Inazio Mujikak dionez, “enkarguz egindako hainbat lanek izan dute gurean arrakastarik handien”. Editoreak fun-

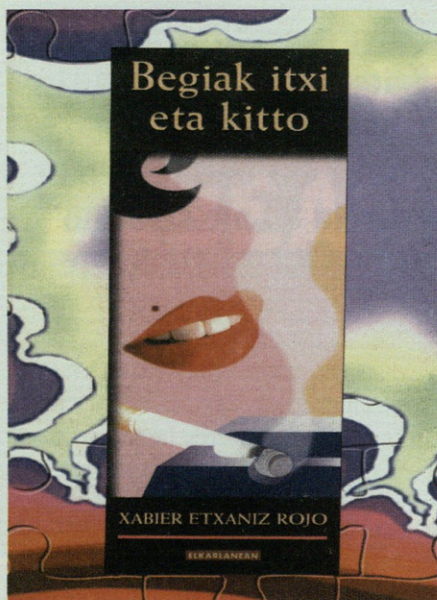
“Argitaletxe batek ezin du datorkionaren zain gelditu, nahi duenaren bila atera behar du”
INAZIO MUJIKA

“Poesia liburu on bat iritsi bazaizu ezin duzu argitaratu gabe utzi, nahiz eta badakizun ez direla 80 ale salduko”
IÑAKI ALDEKOA

tzionatu dezakeena bilatzen du, edo egile posible bati gai bati buruz idatziko lukeela entzun eta gero eskatzen dio idazteko. Horrela sortu omen ziren Iñigo Lamarkaren “Gay nauzu”, Arantxa Iturberen “Ai ama!” edo askoren artean osatutako “Bakarriketak”. Mujikaren ustez “liburu horiek argitaletxe baten biziaren adierazgarri dira. Argitaletxe batek ezin du datorkionaren zain gelditu, nahi duenaren bila atera behar du”.

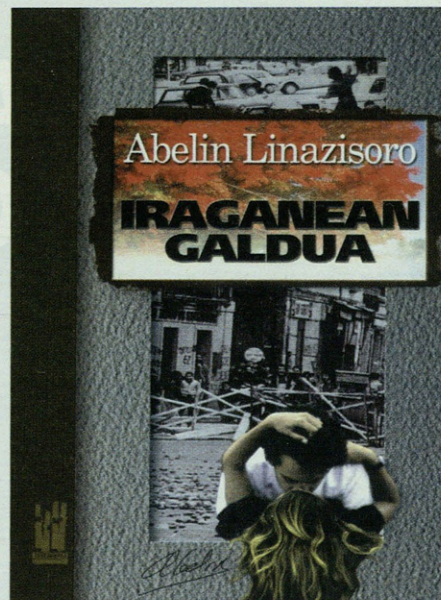
GALBAHEA. Editoreak testua irakurtzea du lehen lana, “behar izanez gero behin baino gehiagotan” Ereineko Iñaki Aldekoaren esanetan. Gorka Arresek, aldiz, Susara iristen diren liburuak hiruzpalau lagunek irakurtzen dituztela dio. Irakurri ondorengo juzkuaren arabera testua argitaratzea edo atzera botatzea erabakitzen da. Eta gehienetan erantzuna ezezkoa izaten da. Editoreek ez digute datu zehatzik eman, baina iaz Xabier Mendigurenek Elkarre iritsitako lan guztien zerrenda egin zuen. 50 orijinal izan ziren guztiak eta argitaratu, aldiz, 10 bat liburu argitaratzen ditu Elkarrek urtean helduen literaturan. Horrek ez du esan nahi urtero proportzioa bera denik. Baina garbi dago gutxiengo bat publikatzen dela. “Askok idazten du, baina gutxi dira idazle”, dio Gorka Arresek. Askori ez dutela irakurtzen, ez dutela egungo literatura jarraitzen somatzen omen zaie eta “idazle izan nahi duenak kontzientzia izan behar du bere garaikideek zer idazten duten”.

Solaskide izan ditugun editoreak bat datoz lan bat argitaratzeko irizpide nagusia kalitatea dela esatean. Baina, esaterako, testu batek hizkuntza aldetik kalitatea izan dezake eta argumentua garatzeko orduan huts egin edo, alderantziz, egile batek kontatzen jakin bai, baina hizkuntza ez du menderatzen. Mendiguren ustez, “bigarrena salba daiteke zuzenketa sakon baten ondoren, baina lehenengo kasua zailagoa da”.



LAGUN IZOZTUA

JOSEBA SARRIONANDIA



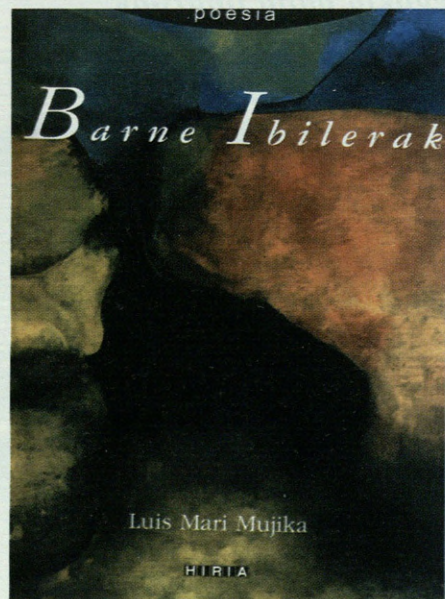
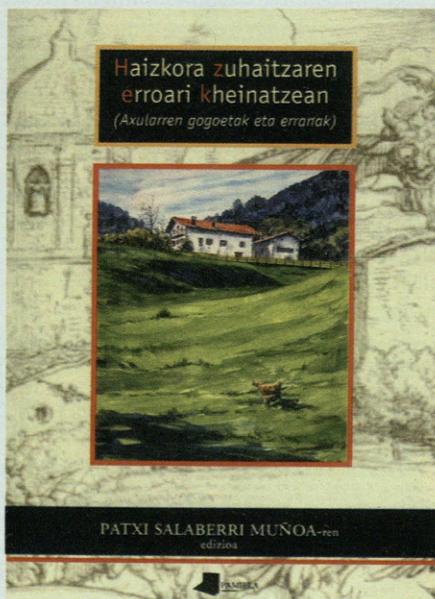
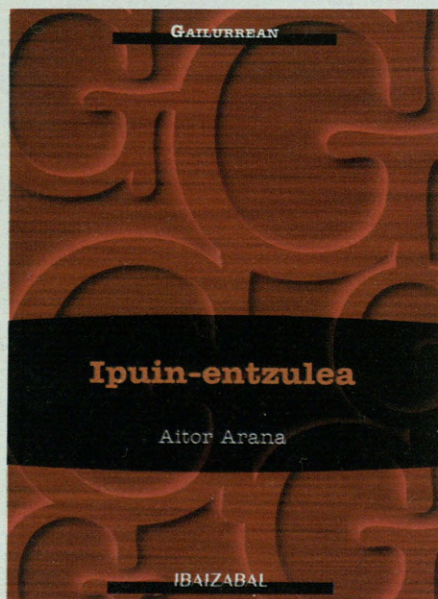
■ Elkarreko Literatura saileko azken aurreko eta azkeneko diseinuen adibide bana. Iaz diseinatzaile berriarekin, liburuaren itxura goitik behera aldatu zen. Eskuinean, Txalaparta argitaletxeko Amaiur saileko ale bat.

Beti hitz egiten da gure merkatu txikiak, baina interes komertzialek ez al dute eraginik euskarazko literatur ekoizpenean? Ona izanik ere, liburuak batere salduko ez dela pentsatuz gero, argitaratzen al da? Eta ona izan gabe erantzun komertzial bikaina aurreikusten bada? Mendigurenek dio normalean biak publikatzen direla. Hots, kalitatezko liburuak argitaratzeko ahalegina egiten da nahiz eta agian dirua galduko dela aurreikusi. Eta batzuetan ezusteko atseginak hartzen omen dira gainera. Xabier Mendigurenek Unai Elorriagaren "SPrako tranbia" jaso

zuenean asko gustatu zitzaion, baina arraro xamarra zenez, ez zela batere salduko pentsatu zuen. Eta azkenean salmentetan nahiko ondo ibili da liburu hori. Alderantziz, kalitatez hain onak ez diren liburu komertzialak ere argitaratzeko erabakia hartu ohi dela onartu du, baina, noski, ez digu adibiderik eman.

Alberdaniako Inazio Mujikak esan digunez, "gerta daiteke lan bat kalitatez publikagarria izatea, baina argitaletxearen ildotik kanpo geratzea eta, beraz, ez argitaratzea". Horiek, dena den, gutxiengoak direla dio.

Generoak ere badu zerikusirik lan bat publikatu edo ez erabakitzerakoan. Iñaki Aldekoaren hitzetan, "Nobela da gehien irakurtzen dena, baina ez dabil askorik bueltaka". Eta hala ere batzuk atzera bota behar omen dituzte, penarekin baina. Poesia aldiz askoz ugariago iristen omen da argitaletxeetara; saldu, ordea, batere ez. "Poesia liburu on bat iritsi bazaizu ezin duzu argitaratu gabe utzi" dio Aldekoak "nahiz eta badakizun ez direla 80 ale salduko". Susa da azken urteetan poesia modu sistematikoan argitaratu duen bakarra. Hiria argitaletxeak orain poesia



■ Ezkerrean, Ibaizabal argitaletxeko Gailurrean bildumako diseinu berezia. Erdian, Pamielaren diseinuaren adibide bat. Eskuinean Hiria argitaletxeko poesia liburu bateko azala.

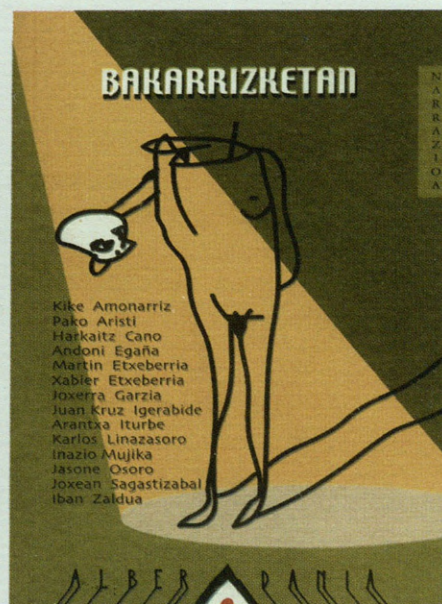
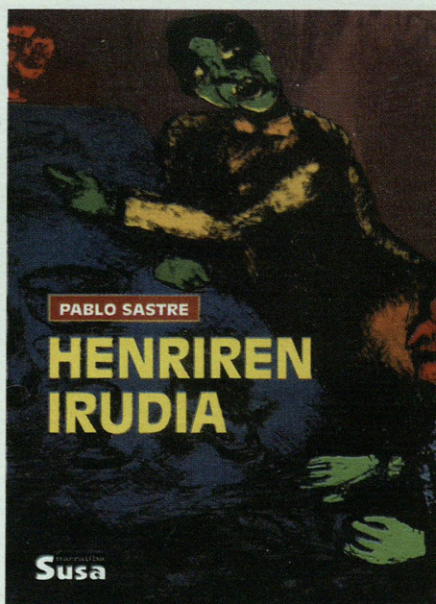
Narratiba



TRAIZIOAK

Iban Zaldúa

erein



■ Ereinek elementu berberak errepikatzen ditu Narratiba saileko liburuetan. Susaren diseinua aldiz gehiago aldatzen da liburutik liburrura. Azkenik, Alberdaniak 9 urtetan jarraipena eman dio Antton Olariagaren jatorrizko diseinuari.

asko publikatzen du baita ere, eta Elkarrek aurki aurkeztuko du bere poesia bilduma berria. “Hori ona da guretzat” dio Susako Gorka Arresek. Izan ere, poesia asko iristen zaie Susara, baina ezin dituzte urtean bizpahiru poesia liburu baino gehiago publikatu. Ez dira errentagarriak eta poesia argitaratu ahal izateko ezinbestekoa da narratiba argitaratu eta horrela argitaletxearen produkzioa jasagarri egitea.

Ezezkia jasota ere, egi-leak ez du esku hutsik alde egiten argitaletxetik. Editorearen aholkua behintzat izango du. Arresek dio, hasieratik liburua ona ez dela ikusita ere amaieraraino irakurtzen dutela eta bertan topatutako gauza onak azpimarratu eta idazle gaz-

teak jarrai dezakeen bidea aholkatzen dutela. “Liburua ez publikatzeko erabakia hartuta ere, poemarik ederrenak zeintzuk diren esaten zaio, edo nobela horretan pertsonaiak ondo landu dituela baina elkarriketetan gehiago saiatu

EDITOREA LAGUN. Behin lan bat publikatuko dela erabakita, ez da bere horretan argitaratzen, noski. Batzuk aldaketa gutxirekin ateratzen dira kalera eta beste batzuek lan gehiago ematen dute. Hemen ere aditorea aholkulari bihurtzen da.

“Editorea berez idazlearen laguntzailea da. Liburua taxukera ederrez publikatu eta ondo promozionatzeaz gain, horixe da bere lehen zeregina” dio Gorka Arresek.

□ “Idazleari beti utzi behar zaio intsumisiorako tartetxo bat” XABIER MENDIGUREN ELIZEGI

beharko lukeela...”. Xabier Mendiguren ere iritzi berekoa da: “Atzean egile gazte bat dago eta agian ipuin batzuk politik atera zaizkio, saiatzen ari da eta aholkuak eman behar zaizkio hobera egin dezan”.

Iñaki Aldekoaren esanetan, “idazleak ez du bere lanarekiko distantziarik, ez du segurtasunik. Azkenean editorea irakurle kualifikatua da”. Modu horretan lehenik proposamen orokorrak egiten zaizkio autoreari: titulua traketsa dela eta aldatu



GERNIKA

Apirilaren 19tik 28ra, Pablo Picasso kalean

- Euskal eta erdal nobedadeak
- Euskal musika
- %10eko beherapena

EUSKADIKO LIBURU GANBARA

Bizi irakurriz!

25 urte zabaltzen...

Laz Zabaltzen banatzaileak eta Bilintx liburu dendak 25 urte bete zituzten. Elkar argitaletxeak, aldiz, 30 urte beteko ditu aurten Iparraldean bere ibilbidea hasi zuenetik. Hegoaldean 1977an sortu zen, duela mende laurden, beraz. Lehen urtean 8 liburu kaleratu ziren zigilu berriarekin. 2000. urtean berriz 104 titulu eman ziren argitara. Guztira 4.719 iristen da 25 urteko emaitza horietatik 2.263 lehen argitalpenak, eta gainerakoak berrargitalpenak.

Lehen urteetan Elkar, Zabaltzen zein Bilintxek Donostiako alde zaharrean izan zuten egoitza. 1982an Zabaltzeneko Igara auzoan hartu zuen egoitza berria eta banatzailea eta Bilintx juridikoki uztartzeko Euskal Kulturgintza S.A. sortu zen. 80ko hamarkadan zehar diskogintzari ekiten zaio eta liburudendak ugaldtu egiten dira etengabe: Iruñean Xalbador,



■ Zabaltzenek eta Elkarrek Donostiako Igara auzoan dute egoitza. Irudian Zabaltzeneko biltegia.

Arriaga, Baionako Mattin... ere megadenda dira egun.

1996an Euskalgintza Elkarlanean Fundazioa sortu zen "euskararen eta euskal kulturaren sorkuntza, sustapena eta garapena modu eraginkorrean bultzatzeko". Hiru urte beranduago enpresa guztietako ondasunak esku pribatuetatik Fundaziora aldatu ziren ●

Bergaran Etxepare Bilintx, Donostian Ramos, Irunen eta Tolosan Bilintx... 90eko hamarkada Bilboko Urretxindorra dendarekin eta Ttartalo argitaletxearen erosketarekin abiatu zen. 92an Zabaltzenek egoitza berria hartu zuen Donostiako Igara bertan. Eta hara joan ziren Elkar argitaletxea eta grabaketa estudio berria ere.

Hamarkada horren erdialdera Donostiako Bilintx aurrena megadenda bihurtu zen, Bilboko Urretxindorra ondoren eta Iruñeko Xalem eta Xalbador geroago, 1996an. Tolosako Bilintx, Gasteizko

beharko litzatekeela, polizia nobela horrek erritmo motela duela eta 60 orri sobran dituela, azkenean bi pertsonaia abandonatu dituela eta horiek landu edo besterik gabe kentzea komeni dela... Inazio Mujikak esan digunez, aholkularitza lan hau "ez da idazle berriekin soilik egiten, idazle kontsagratuekin ere egiten da. Beti ere proposamenak egiten dira eta azkenean egileak berak erabakiko du". Oro har idazleak uste baino hobeto onartzen omen ditu kritika hauek. Editorearen lana eskertzen duela, alegia.

Zuzenketa edo moldaketa orokor hau eginda, prozesua mekanikoagoa bihurtzen da nolabait. Zuzenketa sintaktiko eta ortografikoaren txanda da. Batzuetan editorea bera da zuzentzailea (Xabier Mendiguren eta Inazio Mujikaren kasuan, esaterako). Beste argitaletxe batzuek, Susak adibidez, zuzentzaile bat dute (Mikel Elortza, kasu honetan) eta beste

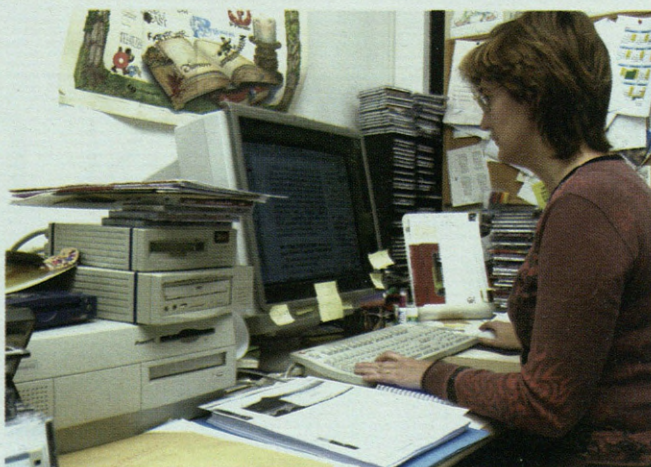
batzuek kanpora bidaltzen dute lan hori: Ereineko testen zuzenketa Rosetta zerbitzuak egiten du.

Gure idazleek Euskaltzaindiaren azken arauak zein neurritan ezagutu eta betetzen dituzten galdetzean, editoreak ez dira kexu. Ulertzen dute akats batzuek egitea, arauak nola aldatzen diren ikusita, zaila baita gainean egotea. Hizkuntzaren

beraren egoera dela-eta, euskarazko original batek erdarazkoak baino zuzenketa gehiago behar izaten du eta idazleek hori onartu behar dute. Alberdaniako editoreak dioenez, "zentzu horretan egileek umiltasunez jokatzeko dute orain, lehengo baten baten bat hori onartzen ez zuen".

Eta baten arauak gehiegi errespetatzen ez zituen bat: Joseba Sarrionandia. "Baina hari ezin genion erriretarik egin", dio Mendigurenek. Eta "Lagun izoztua" azken nobelan Euskaltzaindiaren arauak errespetatu ditu. Gainera, idazle batek hitz bat propio modu batera idatzi nahi badu edo araua ez duela bete nahi temetzen bada, beti uzten zaio salbuespen txikiararako eskubidea. Mendigurenen ustez, "idazleari beti utzi behar zaio intsumisiorako tartetxo bat".

Arauak ez betetzean baino, arazoa arauak zorrotzgi bete-



■ Testu baten maketazioa, Elkar argitaletxean.

tzean ez ote dagoen diote editore batzuek. *"Askotan hiperkorrekzioa da nagusi eta irudimena da falta dena"* dio Aldekoak, *"zuzen idaztea sakralizatu egin dugu eta literatura hori baino gehiago da"*. Gorka Arrese iritzi beretsukoa da: *"Narratiban kazetari hizkuntza eredu ari da nagusitzen eta kazetaritza xuxentasunean garatu da. Idazle batzuek estilo literarioa kazetari estiloarekin nahasten dute. Azkenean estilo literarioz idazten dutenak hobeak dira, baina gutxiago irakurtzen dira, gutxi saltzen dute. Arazo baten aurrean gaude"*.

IRUDI KONTUAK. Behin mamia orraztuta azalari dagokio txanda, hots, testua maketatu eta azala bera diseinatze-ko ordua iritsi da.

Argitaletxe bakoitzeko sail edo bilduma bakoitzak normalean finkatuak izan ohi ditu maketazio kontuak: zein letra



■ Erein argitaletxeko egoitza.

mota erabili, zein tamainakoa, zenbateko marginak utzi...

Eta azaleko elementu finko batzuk ere izaten dira. Elkarrek, esaterako, iaz aldatu zuen bere literatura saileko diseinua, *"Egun denak ez dira berdin"* eta *"Korapiloak"* liburuekin. Lehenago ere izan zituen aldaketak, baina ez iazkoa bezain nabarmena. Lehenago irudiak beti

zeuden kaxatan edo marra tartetan sartuta. Borja Goitiaren diseinu berrian, aldiz, irudiak azal osoa hartzen du.

Alberdaniak Antton Olariagaren jatorrizko diseinua mantendu du bere 9 urteko ibilbidean. Olariagak berak jarraitzen du azal guztiak diseinatzen. *"Diseinua gara dezakezu, baina ezin duzu jatorrizkotik asko aldatu"*, Mujikaren ustez. Olariagak lehen diseinu hura egin zuenean eroslea liburudendara hurbildu eta Alberdaniako liburuak erraz identifikatzea zen helburua. Bere bidea egin du disei-

nu horrek eta aldaketaren bat egin beharko luketela pentsatzen hasi dira, baina beti ere jatorrizko irudiari lotuta.

Susako azalak, aldiz, askeagoak dira. Egilearen izena eta obraren tituluan letra tipoa mantentzen da, baina testu hori nonahi koka daiteke eta azal guztia hartzen duen irudia beti da ezberdina. Argitaletxeak ez du diseinatzailearik eta lan

■ ...eta ereiten

Erein argitaletxeak ere mende laurdena bete berri du iazko urte amaieran. 25 urte joan dira jada Julen Lizundia, Edorta Kortadi, Jexux Mari Mujika, Axentzio Ondartzabal, Xabier Lete, Anjel Lertxundi eta Jose Manuel Castells euskal literatura argitaratzeko beharra ikusita lanean hasi zirenetik. Duela hilabete batzuk egin ziren zilarrezko ezteien ospakizunak, baina urteurren honek emaitzak emango ditu gerora ere.

Izan ere, argitaletxe honek Erein-Euskadiko Kutxa Narratiba Saria sortu du bere 25. urteurrenean. Honekin batera Donostia-Opera Prima saria ere eskainiko da, 35 urtez behararentzat edo sekula narratiba libururik argitaratu gabekoentzat. Sari hauek datorren urtean emango dira lehenbizikoz eta bertara testuren bat aurkeztu nahi duenak urte hau amaitu baino lehen bukatu beharko ditu lanak.

25 urtetan Ereinek euskal literaturaren fondo sendo bat osatzea lortu du eta, Iñaki Aldekoa, bertako editorearen hitzetan, *"gure literatur sailak sari bat merezi zuela pentsatu genuen"*.

Zer aldatu da 25 urte hauetan? *"Urteen poderioz egiturak finkatzen joan dira, profesionalizatu egin gara"* dio Aldekoak. Gaur egun euskal argitaletxeetan soldatak kobratzen dira eta horregatik dio ezin dela militantziaz hitz egiten jarraitu, *"ondo egin beharreko lanaz"* baizik, eta horrek eskakizun maila igo egiten du.

"Badakigu jarduera honetan ezin dela sekulako negozio-rik egin baina enpresa bihurtu dira argitaletxe eta banatzaileak, enpresa gisara egituratu dira". Normalizazioa, finean. Eta hala ere Aldekoak normalizazio horretan huts egiten duen

zerbait dagoela ikusten du: *"Finkatu den egitura hori guztia sostengatu behar duen irakurlea non da? Non dago merkatua?"*. Hortxe ikusten du Ereineko editoreak arriskurik handiena.

"Duela 25 urte nola geunden gogoratu eta begira egun zer lortu dugun" eta antzekoak esateko joera baztertu eta gauzak ez direla duela 25 urte uste zuten bezain ondo joan onartzen du: *"Gure asmoak ez dira bete. Sareak osatuz, egiturak finkatuz gizartea geureganatuko genuela uste genuen, eta ez da halakorik gertatu"* ●



■ Erein-Euskadiko Kutxa sariaren aurkezpena. Sari honek narratiba lanak sarituko ditu.

■ “Kutsidazu bidea, Ixabel’ek 1.000ko tirada izan zuen eta egileari esan nion beharbada urte betean agortuko zela. 50.000 ale saldu dira”
INAZIO MUJIKA

duelako liburua diruz laguntzeko.

Kasu batzuetan apustu bereziak egiten dira. Sarrionandiaren “Lagun izoztua”ren kasuan, Elkarrek 8.000 tirada egitea erabaki zuen. Eta aurreikuspenak motz geratu ziren gainera; berehala 5.000 ale inguruko berrargitalpena egin behar izan zuten. Jon Arretxeren liburuekin 4.000-5.000ko tiradak egin ohi dituzte.

Ereinekoek ezusteko ederra hartu zuten, esaterako, Lurdes Oñederraren “Eta emakumeari sugeak esan zion” lanaren 2.000 aleko edizioa agortu eta berriro inprentara jo behar izan zutenean.

Baina ezustekorik bada gure literaturan, Joxan Sagastizabalen “Kutsidazu bidea, Ixabel”en arrakasta da. “Gure begi klinikoaren erakusgarri izan zen hura” dio Alberdaniako Inazio Mujikak, “lan horretan gure irudia zabaltzeko modua ikusi nuen. Ordura arte liburu exigenteak, goi mailakoak argitaratu genituen eta gauza informalagoetara zabaltzeko aukera ematen zigun liburu

■ Inazio Mujikak esan digunez aholkuak ez zaizkie soilik idazle berriei ematen, idazle kontsaratuei ere proposamenak egiten zaizkie.

hori subkontratatu egiten da: Garbiñe Ubeda, Iker trebiño, Borja Estankona... izan ohi dira Susako azalen egileak.

Ereineko liburuen azaletan elementu finko batzuk errespetatzen dira beti, “baina egileak irudi jakin bat proposatuz gero bere iritzia ere kontuan har daiteke” Aldekoaren hitzetan. Dena den, oro har, egileak ez du azal eta irudi kontuetan parte hartzen. Diseinatzailearen esku uzten da lan hori, beti ere editorearekin elkarrizketan liburua inguruko ideiak landuta.

Azala eginda eta testua maketatuta, oraindik beste irakurketa bat egin ohi da lana inprentara bidali aurretik. Euskarazko testuek lantxo gehigarri bat dute gainera, erabat aspergarria: lerro amaiera guztiak ondo begiratu behar dira -tz-, -tx-, -ts- duten hitzetan mozketak ondo dagoen ikusteko.

Batzuetan idazleak berak egin nahi izaten du azken irakurketa bat. Gorka Arrese- ren hitzetan, “idazle kapritxosoa baino gauza hobirik, maketatu ondoren parrafo berean bi aldiz ‘etorri’ idatzi duelako azken orduko aldaketa egin nahi duena baino hobirik ez dago. Hori da benetako idazle engaiatua, eta ez politikoki engaiatua dagoena. Zoritxarrez idazle mota hau desagertzeko arriskuan dago”.

ZENBAT BOTA? Liburua labeen sartu aurretik beste erabaki bat ere hartu

behar du editoreak: zenbat ale bota behar dira? Horretarako salmentak aurreikusi behar dira eta hori ez da erraza. Ohikoena lehen tirada 1.000 edo 1.500 aleren buel- tan egitea da. Liburua ondo saldu daite- keela pentsatuz gero, tirada luza daiteke edo, bestela, berrargitalpenen aukera ere beti hor dago. Salmenta gutxi espero denean, aldiz, ezin da behetik jo, 1.000 aletik beherako argitalpena garestia litza- tekeelako eta, bestalde, Eusko Jaurlari- tzak 1.000ko tirada gutxienekoa eskatzen



■ Xabier Mendigurenek 50 original inguru jaso zituen iaz. Horietatik 10 bat baino ez ziren argitaratu.

horrek. 1.000ko tirada izan zuen hasieran eta egileari esan nion beharbada urte betean-edo lehen tirada agortuko zela. 50.000 ale saldu dira eta oraindik saltzen ari den liburua da”.

BIDE ONETIK? Editoreei argitaletxeen arteko harremanei buruz galdetuta “kortesiazko hitzak”, “kordialtasuna” bezalako erantzunak jaso ditugu. Gorka Arresearen ustez, “konpetentzia sana dago gure artean, diru gutxi dagoelako jokoan”. Baina arazo bat ere ikusten du: “Ez gara batzen”. haren ustez editoreak ez daude ondo egituratuta. Editoreen Elkarte orotarik argitaratzen duten argitaletxeen elkarte da. Baina editore bakoitzak arazo espezifikoak dituenez, “Literatur Editoreen Elkarte” premiazkoa ikusten du Susako editoreak. “Editoreek autokritikoak izaten eta arazoak konpontzen hasi behar dugu”.

Argitaletxe berrien premia ere ikusten du Arresek. Garai batean idazlea eta editorea oso loturik zeuden. Aresti, Sainzarbitoria... editoreak ere izan ziren. Xabier Mendiguren Elizegi eta Inazio Mujikaren adibideak ere hor dira. Badi-rudi, ordea, idazle gazteak oro har edizio-tik urrun daudela. “Testua idatzi, ondorengo prozesu guztia editorearen esku utzi eta eta egile eskubideak kobratzeaz arduratzen dira soilik” Arresearen ustez. “Belaunaldi berriek pentsatu beharko lukete gure egiturek ez dutela haien zat balio, argitaletxe hobe bat egin dezaketela. Gutxi hitz egiten da horretaz, baina editore eta argitaletxe berrien faltan gaude eta ahalegin gutxi nabaritzen da”. Norbaitek galde dezake: tokirik ba al dago argitaletxe berri batentzat? “Lekua bultzaka egiten da” da Arresearen erantzuna. Eta hauxe bere kezka: “Gure literatura zahartzea egitura berrien faltan”.

Liburuak inprentan utzi ditugu, baina handik irteetan hainbat arazo eta kezka izango dituzte zain: liburutegia txikiak ixten ari dira, superfiziek handiek gero eta

**“Gutxi hitz egiten da horretaz, baina editore eta argitaletxe berrien faltan gaude eta ahalegin gutxi nabaritzen da”
GORKA ARRESE**



■ Iñaki Aldekoa Ereineko editorearen ustez: “Askotan hiperkorrekzioa da nagusi eta irudimena da falta dena, zuzen idaztea sakralizatu egin dugu”.

indar gehiago dute, euskarazko liburuak ez dira ikusten, irakurzaletasuna bera doa... Liburu baten prozesuaren barruan, istoriorik xamurrena kontatzea egokitu

zaigu oraingoan. Hurrengo batean inprentaren goxotasuna utzi eta euskarazko literatur liburuak kale gorrian ikusi beharko ditugu ●

30 ikastaro euskaraz

hikhasi udako topaketak **DONOSTIA**

uztailak 2, 3 eta 4

GARDNER - Web orria - POWER POINT - Kilk - INFORMATIKA MUSIKALA - Musika proposamenak - AHOTSAREN BERREZIKETA - Antzerkia - MUNDUKO DANTZAK GARDNER - Web orria - POWER POINT - Kilk - INFORMATIKA MUSIKALA - Musika proposamenak - AHOTSAREN BERREZIKETA - Antzerkia - MUNDUKO DANTZAK - DIAFREO - JOLAS KOOPERATIBOAK - Psikomotrizitatea - EUSKARAZ JOLASTEN - Hizkuntzen curriculum bateratua - IDAZKERA “TXARRA”? EZ, ESKERRIK ASKO - Ahozotasuna bigarren hizkuntza - LITERATUR TXOKOA - JOKO eta JOLASAK Matematikan - ZIENTZIA EZ DA FORMULA ZERRENDIA - Afektibitatea eta Sexu Hezkuntza - HERIOTZA - Osasun Heziketa - FAMILIA BERRIEKIN LAN EGITEN - Egoera berezian dauden haurrak - GOGO ERABILKETA - Inteligentzia garatzeko BITak - ETORKINAK GURE ESKOLAN - Adimena berezkoa duten haurrak (supergaituak) - ANTZUOLAKO ESKOLA - DIAFREO - JOLAS KOOPERATIBOAK - Psikomotrizitatea - EUSKARAZ JOLASTEN - Hizkuntzen curriculum bateratua - IDAZKERA “TXARRA”? EZ, ESKERRIK ASKO - Ahozotasuna bigarren hizkuntza - LITERATUR TXOKOA - JOKO eta JOLASAK Matematikan - ZIENTZIA EZ DA FORMULA ZERRENDIA - Afektibitatea eta Sexu Hezkuntza - HERIOTZA - Osasun Heziketa - FAMILIA BERRIEKIN LAN EGITEN - Egoera berezian dauden haurrak - GOGO ERABILKETA - Inteligentzia garatzeko BITak - ETORKINAK GURE ESKOLAN - Adimena berezkoa duten haurrak (supergaituak) - ANTZUOLAKO ESKOLA

Matrikula zaitetz! Tel: 943 37.14.08 E-posta: hikhasi@hikhasi.com



INIGO AZKONA

T X U M A M U R U G A R R E N

Sasoi Ilunak taldeko partaide izan zen eta dagoeneko bakarkako bigarren lana du besapean. Txuma Murugarrenek joan den udazkenean kaleratu zuen Gaztelupeko Hotsaken eskutik disko berria, "Hegazkinen arima".

"NIK EZ DAUKAT MEZURIK INORI EMATEKO"

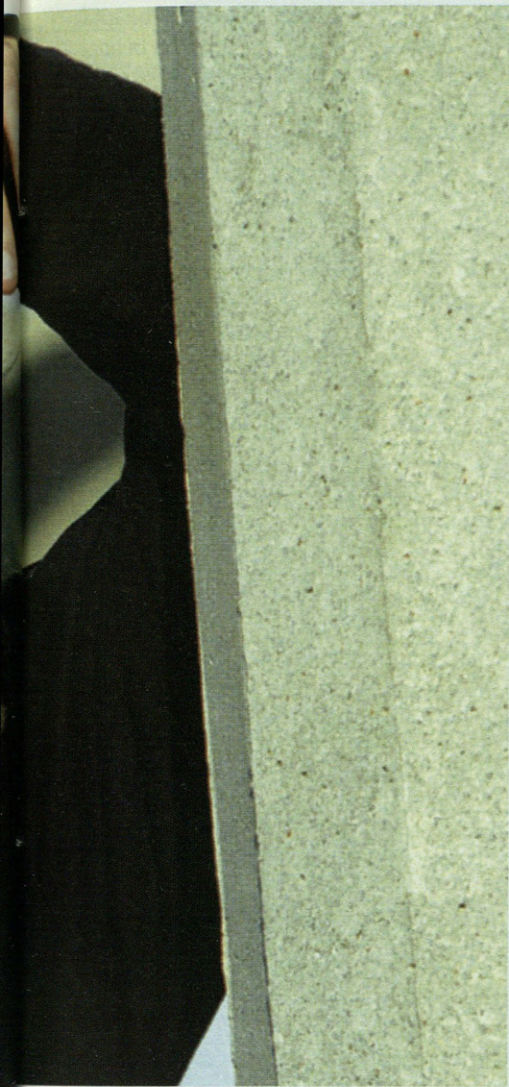
Autoan zihoala eta gelditutakoan deituko zigula erran zuen zintzoki. Abesteko duen ahots latz berarekin esan zigun telefonoz bilduko ginen tabernaren izena. Txuma Murugarren Erreterikoa da izatez, baina ibiltaria bizimoduz. Ortuellan elkartu ginen berarekin lan berriaz eta

bere ibilbideaz hitz egiteko.

■ Hegazkinen arima al dute?

Hasteko nik "El alma del controlador aéreo" izeneko liburua irakurri nuen. Eta oso erakargarria iduritu zitzaidan. Gainera, nik bigarren lan honetarako zehaztu gabeko ideiak irudiz azaltzeko asmoa neukan. Oroimen bezala ditugunak,

baina ez direnak oroimen, burura etortzen zaizkizunean ez baitira leku zehatz bat, bestelako kode bat dira. Perfume bat, usain bat edo temperatura bat. Hitzez ezin daitezke sententzio horiek adierazi, irudien bidez bakarrik egin daitezke. Orduan, oso irudi egokia "Hegazkinen arima" iduritu zitzaidan: arima, zerbait



inkonkretoa delakotz; eta hegazkina, zeruan barna, inmaterialtasunaren erdian dagoen materia pusketa bat baita. Orduan, irudi horrekin jolastuz eta liburuaren laguntzaz idatzi nuen titulua.

■ **Fito y Los Fitipaldis, Ke No Falte, PiLT, eta Split 77 taldeetako partaideak dituzu taldean. Rock bandetatik datozen musikariak dira guztiak.**

Nire betiko ukituetatik ihes egitea nahi nuen, beti aje bat baitaukazu musika egiten duzunean eta beti gauza berberak edo antzekoak egiten amaitzen duzu. Zaila izaten da norbere buruarengandik ihes egitea, ez badizu kanpotik norbaitek laguntza edo ikuspuntu berri bat ematen. Orduan, horretan pentsatzen nenbilela, behin Kafe Antzokian Rafa Ruedarekin egin nuen topo. Rafa eta biok aspaldiko lagunak gara, unibertsitate garaian eza-gutu genuen elkar eta garagardo bat hemendik eta beste bat handik galdetu egin nion ea lan hau nirekin egin nahi

zuen. Horrela sortu zen. Nik ez nuen pentsatzen talde gogorreko partaideren bat behar nuen ala ez. Rafa musikari bezala ezagutzen nuen, gustuko nituen berak egiten zituen gauzak. Oso musikari berezia da, asko gustatzen zaizkio giroak, pilo bat jostatzen du giroekin eta horrek beti erakarri nau. Eta elkarrekin hasi ginen lanean. Gero berak esan zuen banda sortzekotan agian hau edo beste hori hautatuko zuela, nik beste hura esan nion eta guztion artean banda sortu genuen. Bandak bere ukitua jarri du diskoan, eta Rafak ere bai. Rafak kantak hartu zituenean nik askatasun guztia eman nion beraiekin nahi zuena egiteko. Kanta batzuetan armonizazio guztia aldatu du, beste batzuetan erritmo kontua izan da, beste batzuk ia ez ditu ukitu. Ni berez ez naiz kantautore bat. Ni talde batetik nator eta beti taldeetan ibili naiz jotzen eta konposatzen. Bakarka zaudelarik zure gitarraren laguntza baino ez duzu eta horrela lan egitea ez zait gustatzen gehiegi. Nahiago dut talde batek eskaintzen duena hor edukitzea, taldeak indar berezia ematen diolako zure lanari. Musika bakoitzak bere inpronta jartzen du disko batean, nahiz eta pandereta bakar bat jo. Izan ere, ukitu horrek nola-bait kantuairen espiritua aldarazten du. Oso pozik gelditu naiz taldearen lanarekin.

■ **Sasoi Ilunak taldeko partaide izan zinelako ezagutzen zaitu jende askok. Bestalde, lehenago Viuda de López taldean jo zenuen.**

Viuda de López bigarren edo hirugarren banda izan zen. Hasieran beste batzuk ere egon ziren, gaztaroko banda horietakoak. Viuda de López ere horietako bat da, bi maketa egin eta erraz galdu zen taldea. Sasoi hartan Viuda de Lópezek egiten zuena oso bitxia zen. Imagina ezazu, orain Euskal Herrian popa egitea ez da hain arraroa, badiarelako beste talde batzuk, baina garai hartan ez zegoen deus ere. Eta gainera, Euskal Rock Radikalaren garaia zen. Orduan, guztiz desbidera-

tuta geunden zentzu komertzialean. Hortaz, bi maketa egin eta kitto. Hori utzi eta bidean ezagututako beste talde batzuetako jendearekin harremanetan jarri ginen eta Ttak ahula sortu genuen. Banda hori oso esperimentalta zen eta ez zuen musikari finkorik. Batzuetan saxo batekin jotzen genuen eta beste batzuetan teklatu batekin. Hortaz, gure emanaldi bakoitza performance antzeko zerbait zen. Talde horrekin maketa bat grabatu genuen. Ondo pasatzeko ongi zegoen, baina ez zeukan talde baten espiriturik, ez zeukan talde baten senik. Banda hori beste proiektu batean urtu zen, Sasoi Ilunak taldean. Sasoi Ilunak 1989-1990ean sortu zen eta segituan lehendabiziko diskoa argitaratu genuen.

■ **Sasoi Ilunakek ere nahiko musika berezia edo alternatiboa egiten zuen...**

Alternatiboa komertzioetik at jendeak hautatzen duena da eta Sasoi Ilunakekin ez da hori gertatu. Izan ere, Sasoi Ilunak ez da hautatua izan ez komertzioan eta ez

ahoz-aho horretan ere. Beraz, gure ibilbidea nahikoa isila izan da, arretarik jarri ez diotelako. Eta pena da, taldeak gauza anitz egin zituelako eta gauza oso interesgarriak gainera. Kritika oso ederrak, baina gero publiko-arengana heltzen jakin ez. Jendeak ez zuen gauza berriak

□ **“Betu duzu aje bat musika egiten duzunean eta beti gauza berberak edo antzekoak egiten amaitzen duzu. Zaila da norbere buruarengandik ihes egitea, ez badizu kanpotik norbaitek ikuspuntu berri bat ematen”**

deskubritzeko gogorik. Nik uste dut Euskal Herrian asko gertatzen dela hori. Jendeak buruz ezagutzen dituen kantak abestea nahi ditu. Ez ditu gauza berriak deskubritu nahi eta patxada hori ez da batere ona, oso negatiboa iduritzen zait. Eta buruz dakizkiten kantak esaten dudanean, musika mota ere bada. Hemen, Euskal Herrian, musika gogorra, erreibindikatzailea hitzetan onartuta dago erabat. Oso gauza bitxia da, kanpotik datozen musika edozelakoa entzuten baita. Hemen beto bat dago, Euskal Herrian musika egiten baduzu, zenbait gauzari betoa jartzen zaio. Eta hortik hastean, betatuta dauden gauza horiekin hastean, dagoeneko puntu bat gutxiago duzu. Orduan, puntu bat gehiago borrokatu

behar duzu. Hemen borroka latza dago. Nik uste dut panorama aldatzen doala pixkanaka-pixkanaka. Badago jende bat bide berriak jorratzen, hor duzu Bide Ertzean, Jabier Muguruza edo Piztiak, talde madarikatu bezala gelditu dena.

■ **Ahotsa da zure musikaren bereizgarrietako bat. Ahots kordetan nodulo bat zenuela-eta ebakuntza egin zizuten, ezta?**

Bai, azkenean ezin nuen hitz egin ere. Hori Sasoi Ilunaken bigarren diskoa gra-

dudala pentsatzea jokabide nahiko harroa iduritzen zait. Mezu bat bidaltzeko gauza zarela pentsatzeko oso goian izan behar duzu zure autoestima. Nik ez dut horrelakoa, beraz, nik uste dut ez dudala mezurik bidaltzen nire abestietan. Egiten dudana da noizbait ikusi, sentitu edo bizi izandakoa bertan nolabait irudikatzea. Eta asko gustatzen zait egoera arruntetatik abiatzea, taberna bat, pertsona baten begirada... horrelako gauza xumeak, baina era berean dauden bakarrak. Izan

sunarekin, izan ere, arrunta dena handia baita. Eta xumea denak harro egon beharko luke bere xumetasunean.

■ **Poeta samarra zarela esan daiteke?**

Poesia asko gustatzen zait eta lagun anitz ditut poesiaren inguruan ibiltzen direnak. Oso aberasgarria iduritzen zait poesia eta musika uztartzea. Idazteko edo poesia irudikatzekeko sentiberatasuna oso present edukitzea gustatzen zait.

■ **Nola egiten du jauzi bakarkako ibilbidera beti taldeetan ibili den musikari batek?**

Nekez eta ilusioz. Nire kasuan Ritxi Aizpuru Oihukako koordinatzaileak proposatu zidan. Hori Sasoi Ilunaken hirugarren diskoa grabatu eta hilabete batzuetara izan zen. Nik garai hartan ez nuen ikusten nire burua zerbait bakarka egiteko moduan. Inoiz ez nuen horrelakorik pentsatu. Lehen esan bezala, niri taldean lan egitea gustatzen zait. Baina gauzak horrela dira. Sasoi bat izan nuen animoz oso makal nengoela, desherriratu egin nintzen, Nafarroan egon nintzen urtebetez. Eta hor Sasoi Ilunaken ikusten ez nituen kanta batzuk ateratzen hasi ziren. Beste formato bat eman beharrekoak ziren. Orduan Ritxik esandakoarekin oroitu nintzen eta, horrelako abesti gehiago ateraz gero, bakarka hasi nintekeela pentsatu nuen. Eta egia esan, material piloa atera zen. Ritxiri deitu nion eta banda batekin lan egin nahi nuela esan nion. Azkenean, arin ibili behar izan genuen eta oso gutxi landu ahal izan nuen taldearekin. Horregatik, banuen nik bigarren disko honetan kendu beharreko arantza bat. Taldeari protagonismo gehiago eman nahi nion. Disko honetan lortu dut.

Bakarka aritzerako jauzi hori nahigabea edo ustekabea egiten da. Bat-batean zenbait gauza bildu eta egokitu egin baitira hori egiteko. Nekez ematen da pauso hori, jendea bakarka hasiko zarela edo beste talde batekin hasiko zarela esan behar diozulako. Eta horrek ere beti min pixka bat ematen dio zurekin hainbat urtetan ibilitako jendea. Izan ere, bakarka jartzen nintzelarik ezin nuen Sasoi Ilunak banda bezala eraman, bestela Sasoi Ilunak izango baitzen. Horregatik, nekez eta penaz. Eta beste alde batetik, ilusioz, ea zer demontre irtetzen den hortik ikusteko. Nolabait esateko zure lanerako beste presentzia bat da. Polita da.

◆ JON GURRUTXAGA



INIGO AZKONA

■ **"Nire abestietako hitzak ez dira mezu bat daramaten horietakoak. Mezu bat bidaltzeko gauza zarela pentsatzeko oso goian izan behar duzu autoestima".**

batu eta gero izan zen. Bigarren diskotik hirugarren diskora lau urte pasa zirela uste dut. Eta horregatik izan zen, talde aldaketa bat ere egon zen, gitarra jole berri bat sartu genuelakotz. Baina horrek ere bere eragina izan zuen. Ahotsa hasieratik izan da deigarri, baina ez bakarrik ahotsak duen lakartasunagatik. Nik uste dut abesteko beste modu bat ere badagoe-la atzean. Hemen jendeak ez du gehiegi lan egiten ahotsarekin, Euskal Herrian ahotsa gutxi lantzen da eta uste dut horrelako bat entzuteak atentzioa deitzen duela.

■ **Hitzetan gauzak garbi eta zuzen esaten dituzu.**

Nire abestietako hitzak ez dira mezu bat daramaten horietakoak. Izan ere, nik ez daukat mezurik inori emateko. Nik nire abestietan mezu bat bidali behar

ere, gure bizitza ez baita liburuetan idatziko edo telebistan agertuko kristolako pelikula batean. Gure bizitzak arruntak dira, baina arrunta izateak duen berezita-

□ **"Sasoi Ilunakek kritika ederrak izan zituen, baina ez zuen jakin publikoarengana heltzen. Euskal Herrian jendeak buruz ezagutzen dituen kanta abestea nahi du. Ez ditu gauza berriak deskubritu nahi"**

Ikastolen inguruko gorabeherak zituen aleak ardatz nagusitzat. Baldintzak gogorak izan arren, aurrera egiteko gogoaz azpimarratzen zuen.

Ikastolaren etorkizuna arriskuan



AITOR BAYO

■ Euskal Herrian ikastolek zuten garrantzia azpimarratzen zuen Z. ARGIAK.

Pil-pilean zegoen gaia, ezbairik gabe, eta ZERUKO ARGIAK "Irakaskintza"ri eskaintzen zion bere editoriala, bere irakurlego

dugu gizartearen aldaketan edo iraupean. Ortik gobernu bakoitzaren arreta eta ardura landa ori zaitzeko. Eta ortik,

bere ardurapetik aldendu ditezkean guztiak, desegiteko arrixkua". Alegia izerdi askoren ondorioz martxan jarria zen ikastolak ere jasan zezakeela erasorik...

HIL EDO BIZIKO BORROKA

Gobernuen aldetik jokaera maltzurra espero ez zuen euskaldun gutxi behar zuen orduan, baina halere ez zitzaion gaizki etorriko zenbait gauza gogoratzea.

"Nabarmena litzake au guzia legez debekatzea. Ezinezkoa gainera. Baiña nolatan iraun diru-laguntzarik gabe? Nola bete legearen eskakizun guziak? Nola eutsi ikastetxeei? Nola ordaindu irakasleei? Lehendik lan ortan ari ziran askok itxi dituzte beren ikastetxeak. Ez da arritzeko", zioen editorialak. Gero, negar egiteak ezer gutxirako balio zezakeela erabakiz, baikor ekiten zion bere deiari:

"Aurrera egiteko asmoz dago gure Erria. Jabetu da ikastolen garrantziaz. Il

zeruko
ARGIA

PLAZIDO MUXIKA EUSKALTZAINA
Erdal-euskerazko iztegiaren egille

NON ZER	
• MUXIKAREN BIZITZA	5 orrialde
• MUXIKAREN BIZITZA	5 orrialde
• MUXIKAREN BIZITZA	5 orrialde
• MUXIKAREN BIZITZA	5 orrialde
• MUXIKAREN BIZITZA	5 orrialde
• MUXIKAREN BIZITZA	5 orrialde
• MUXIKAREN BIZITZA	5 orrialde
• MUXIKAREN BIZITZA	5 orrialde
• MUXIKAREN BIZITZA	5 orrialde
• MUXIKAREN BIZITZA	5 orrialde

Plazido Muxika Euskaltzaina
Erdal-euskerazko iztegiaren egille

Plazido Muxika, euskaltzaina eta erdal-euskerazko iztegiaren egilea, bere bulegoan.

■ Plazido Muxika Euskaltzaina, erdal-euskerazko iztegiaren egille

Errialde, 1972-IV-16

Plazido Muxika euskaltzaina Urnietan jaio zan, 1906 garren urtean, Oria izeneko auzoan, baiña mutiko zalarik Altzara joan ziran bizitzera. Andoaingo apaiztegiari Latina ikasi ondoren, Loiolan sartu zan, Jesus-Lagun, 1922 garren urtean. (...) 1929 garren urtean Ego-Amerikako Kolonbiara jo zuen. Onen bidez bidali zion Alfonso XIII-garren erregeak Santa Krutz apaizari zillarezko turuta ederra. Loiolako gelan dauzka Santa Krutzen oroigarri eder bat eta aren azkeneko argazkiak, Jesusen Lagundian sartu bai zan Santa Krutz 82 urte zituela. 86 urterekin il zan. Plazido langille porrokatua dugu. Ez da erraz berarekin egotea. Beti bere gelan sartu eta lan eta lan ari da. Baiña alare

prest dago gurekin itzegiteko. (...) Zu ezagunena, euskaldunon artean behintzat, erdal-euskerazko iztegiak egin zaitu. Nolatan asi ziñan lan neketsu ontan? "Amerikan artu nuen iztegi ori egiteko erabakia. Andes mendietan barrena, beroaren bidez leer eginda nenbillela, atsedean artzeko bide-bazterreko enbor baten gainean exeri nintzan. Aldameneko beste enbor baten azpian paper-puska bat ikusi nuen, eta lurretik jaso nuenean... ametsetan nengoela iruditu zitzaidan! Zer izango eta... gure gerra-aurreko 'Argia' asteroaren puska bat zan. Ez nuke asma-tuko azaltzen nik orduan nere barruan nabaitu nuen biotz-zirrara. Tximistak jota bezela gelditu nintzan. 'Argia' alajaina Andeseko mendietan!" (...) ●

guztia oharu zedin honetaz: "Estaduak ondo zaitu ohi duen soroa dugu irakaskintzaren soro au. Iñork ez du utzi nahi izaten besteren esku eginkizun au. Eskutik eta soka motzetik eduki nahi dan zer-bait dugu. Zer ikusi aundia duen alderdia

edo biziko burruka du. Ikastolen bidez salba ditzake Erri onek, bere nortasuna, bere izaera, bere izkuntza, bere kultura eta abar. Eta ez da berriketa, au guztia, Euskal Erria salbatu nahiko lukeen edonorentzat. Eta ezin uka, gure egoeran, besterik gabe ere jokabide iraultzaillea denik. Atzerakoi izan nahi ez duen guztiak onartu beharra dauka egia au".

IKASTOLARI BURUZ HITZ BI

Editorialetan hitzak neurtu behar izaten dira, ordea, eta arazo hark zehaztasun gehiago eskatzen zuen. Gauzak horrela, "Irakaskintza" editorialaren aldamenean, Aurtiz izenpetzen zuen norbaiten "Ikastolari buruz hitz bi (Lahen Partea)" argitaratu zuen Z. ARGIAk, beharrezkoak jotako azalpen guztiak eskainiz.

"Dakikezuenez, ikastolak une larri bat pasatzen ari dira. Lege Berria dela

Irakurleak mintzo

O. (Oñate), 1972-IV-16

Zeruko Argia"ren arpidedun eta irakurle gera. Bataz beste asko gustatzen zaizkigu, batez ere, Larresoro, Amatiño, Arostegi eta Ugalde ●

eta, lehen baino mila oztopo gehiago salbatu beharko dituzte, bizi ahal izateko", zioen Aurtizek. Nonbait Heziera Lege Berria indarrean jarri berri zuen Espainiako gobernuak. Eta lege horrek, hiru maila nagusi bereizten zituen heziketan. Lehen maila, "Eskola Aurreko Heziera", haurrak sei urte bete artekoa, aurrerantzean ere dohakoa izango zen guzientzat.



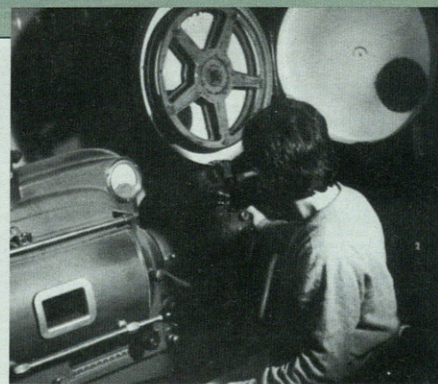
■ Betebeharreko baldintzen artean irakasleek gelak edukitzearena zegoen.

ALBERTO ELOSEGI

■ Zinea: gaurko egoera

Xabier, 1972-IV-16

Asiera batetan adierazi genduen bezala, zinea gizarteko intelektuak agerpen, zineko izkuntza eta kondaira aztertu ditugu, gaingiroki bederen, zenbait zertzeladetan. Orain, berriz, zinearen gaurko egoera tamalgarriaz zerbait esanen dugu. Gaurko zinea, gaitzak jota dago, ezpairik gabe. Gaixo, eri, osasunik gabe, eta ondoez giro onetan, diru gosea dugu zomorrorik zitalena. "Películas de consumo" edo salerosketarako pelikulak darabiltzate erabat gaurko zinegizonek, benetako zineak dituen aberastasunak azaltzeke utziaz. "Gure gizarteak ez bai du gaurkoz beste era bateko filmak ikusteko ezierarik", diote, beren dirutu naia nolabait estaltzearen (...) ●



Bigarren maila, "Oinarrizko Heziera Jenerala", sei urtetik hamairu bitartekoei ematen zitzaiena, ez zen ordaindu beharko ere, Lege Berriaren 2-1 artikulua horrela adierazten zuenez: "La Enseñanza General Básica será obligatoria y gratuita para todos los españoles". Tripako mina gora behera, hura ere doan.

Arazoa, hirugarren maila edo Batxileratoan zegoen, antza denez. Hiru ikastaro zituen, 14 urtetik 16ra bitartekoen zat, eta Aurtizek zioenez, "hau da problema. Zentro estataletan heziketa dohan ematen bada, eta ikastoletan, ostera, ordaindu behar bada, ikastolak nola biziko dira? Ikastoletara nortzuk joanen dira? Kontzientziatuak? Baina herri baten heziketak (eta heziketa hori ikastolaren bidez izan dedila nahi dugu) guztientzat izan behar du. Beraz, nahiko garbi dago, grautitateko estatus hori lortu behar dela".

BALDINTZA GOGORRAK

Nolanahi ere, heziketa ordaindu behar ez izateko, baldintza batzuk bete beharko zituen ikastolak. Nolakoak?

"Baldintza hauk era askotakoak dira", azaltzen zuen Aurtizek. "Gogorrena, infrastrukturari dagokiona da, zalantzarik gabe. Ona hemen Oinarrizko Heziera Jeneralaren betebeharren programa: Lehen gradoan: irakasteko tokiak, 1,50 m² ikasle bakoitzarentzat. Bigarren gradoan: irakasteko tokiak, 1,20 m² ikasle bakoitzarentzat" gehi "laboratorio bat

egiteko toki egokia; areto bat (sala de usos polivalentes), 100 m²; biblioteca bat" eta "lantokiak (talleres) 'Pudiendo el centro disponer de ellos en sus propios locales o concertarlos con las empresas y desarrollarlos mediante visitas a las mismas'; kirolak praktikatzeko tokiak ('propios o contratados'); jolas tokiak, 3 m² ikasle bakoitzarentzat; zuzendaritzaren bulegoa; sekretaritzaren bulegoa; irakasleentzako aretoa" eta, jakina, denentzako komunak.

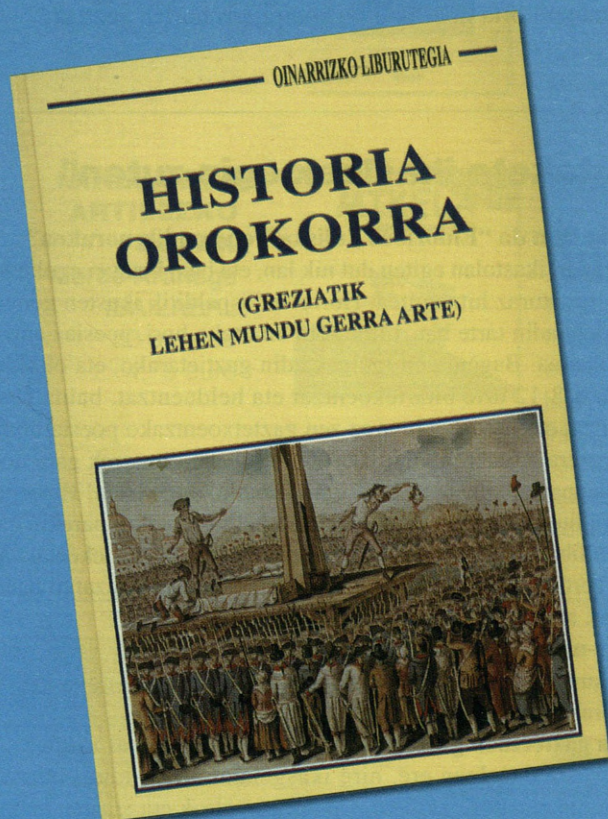
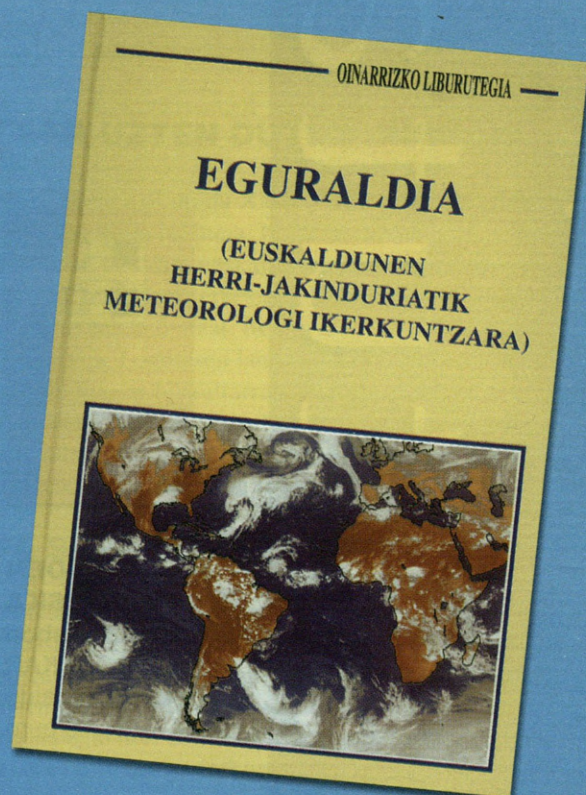
Eskakizun hauen guztien aurrean, Aurtiz ez zen oso baikor agertzen: "Nahiko garbi dagoela uste dut, ikastola guztiek ezingo dituztela halako inbertsioak egin". Eta hori bakarrik balitz! Baina ez izaki. "Ez pentsa, hala ere, hau dela problema bakarra. Badago beste bat ere: irakasleei dagokiena, alegia. Haiei buruz eskatzen diren baldintzak, nahiko gogorrek dira", zioen Aurtizek. Irakasleek bere jakintza eman ahal izateko nahitaezkoa izan beharko zuen titulazioaz ari zen. Eta hartan ere, nahikoa erren ikastola! Hala ere, artikulua egileak ezbeharren zakutik atera zezakeen berri pozgarriena eskainiz amaitzen zuen bere egitekoa: "Garai honetan eskolak ematen ari diren irakasleei baldintza batzuk baino ez zaizkie eskatzen ('disposición transitoria')"... ●

◆ PILAR IPARRAGIRRE



EGURALDIA: EUSKALDUNEN HERI-JAKINDURIATIK METEOROLOGI IKERKUNTZARA

Liburu honetan gaur egungo zientzia honen inguruko gairik interesgarrienak aztertzen dira (meteorologiaren historia, eguraldi-mapak, euriak, ekaitzak, tximistak, klima-motak, klimaren iraganaldia eta etorkizuna, . . . eta hori guztiarekin batera Euskal Herriaren mikroklimak, klimari buruzko euskal iragarleak, . . . eta meteorologiaz bertako euskal hiztegia, euskal antropologia kultureleko puntako material aberatsa beteaz.



HISTORIA OROKORRA: GREZIATIK LEHEN MUNDU GERRA ARTE

Historia Grezia eta Erromarekin (Erromako inperioa Euskal Herrian ere) hasten da. Erdi Aroko feudalismoa, Antso III. nagusia euskaldunen erregea, kristautasuna eta bandoen arteko borrokak. Monarkia absolutistaren garaipena, Frantziako Iraultza, foruak eta gerra karlistak, proletalgoaren sorrera eta Euskal Herriko industrializazioa . . . horrelako 50 gai nagusi betetzen ditu formazio kultural orokor eta modernoak izateko beharrezkoa den liburu bikain hau.



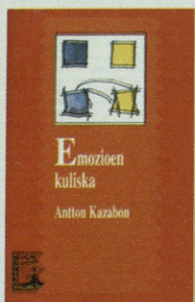
GAIK

ARGITALDARIA

**Jadanik
salgai zure
liburudendan!!!**

A S T E K O L I B U R U A

GAZTETXOENTZAT ESPRESKI IDATZITAKO POESIA



**EMOZIOEN
KULISKA**
Antton Kazabon
ELKAR
81 orrialde
6 euro

Oiartzuarrak egina da Elkar argitaletxeak gazteei zuzentzen dien Branka sailean kaleratu duen "Emozioen kuliska", gaztaroa estreinatu berria duten neska-mutilentzat espreski idatzitako poesia liburua. Izan ere, oiartzuarra da Antton Kazabon, olerki hauen sortzailea, eta halaber Jokin Mitxelena, poema liburua irudi hunkigarri hornitu duen marrazkilaria. Eta oiartzuarra dugu, baita ere, Xabier Lete, "Emozioen kuliska" k daraman hitzaurrearen egilea. Xabier Leterentzat, espirituaren zaurietatik sortzen dira olerkiak, edo konfirmazio bila dabiltzan

emozioetatik, edo sosegu handiaren ilunabar ubel urreztueta-tik. Eta Antton Kazabonek liburu honetan egin duena, mundua mundu denez gero gizon zein emakumezkoen bihotzetan egon diren sentimenduak agertzea izan da. Maiteminaren ederra bezala, samina. Pozaren atsegina, eta tristurak eragin ohi digun goibela. Oinazea eta kulpak. Bestearen begirada baikor eta amultsuaren bitartez salbatuak izatearen esperantza. Emateko desioa eta hartzekoa... Hau da, edozein direla dauzkagun urteak, bakoitzak gure baka-rean sentitu ohi ditugun zirrara kontrajarri horiek guztiak.

▼ Egileari Galdezka

"Aurren-aurreneko hautaketa ikasleek egin zuten"



Antton Kazabon

■ Zein izan da "Emozioen kuliska"ren nondik-norakoa?

Oiartzungo ikastolan egiten dut nik lan, eta han, batzuei egokitzen zaigu literaturaz hitz egitea. Horretan, aspalditik ikusten genuen bazegoela adin tarte bat, 14tik 16ra bitarteko hori, poesiaz antzuedo zegoena. Bagenituen ipuinak adin guztietarako, eta olerkiak ere bai 6-8-12 urte bitartekoentzat eta helduentzat, baina beste horientzat ez. Eta nola inor ez zen gatzetxoentzako poesia liburu bat idaztera ausartzen, oiartzuarrak lotsagabe samarrak gara non-bait eta pentsatu genuen: geuk egin beharko dugu bada! Hasieran, helburu literarioarekin baino gehiago, helburu praktikoarekin hasi nintzen liburua idazten, ia-ia guretzako tresna izan zitekeelakoan, baina gero, hain ondo pasa nuen gatzetxoentzako gauzatxo hauek osatzen, ahaztu egin zitzaidalen lehenengo helburua.

■ Zer-nolako poesiak agertzen dituzu liburuan?

Maitasun istorio samur labur-laburrak dira, gozo-gozo begiak itxita irakurtzeko horietakoak.

■ Eta gatzetxoek gustuko izango dituztelakoan al zaude?

Baietz uste dut. Izan ere, nire ikasgelako neska-mutil batzuek baliatu nintzen hori jakiteko. Oso irakurzaleak eta idazten nahiko trebeak dira, eta beste inori baino lehen haiei erakutsi nien nire lana. Beraz, aurren-aurreneko hautaketa gatzetxo horiek egin zuten. Idatzi nuen guztia irakurri, eta ondoren orraztu egin zuten: honek balio du, beste honek ez... haiek garbi esaten dizute zer duten gustuko eta zer ez, ez dira zurikeriatan ibiltzen. Orain, ni kontent nintzateke gatzetxoentzako poesia liburu honen atzetik beste batzuk sortuko balira, hau da, liburu honek nahiko antzu zegoen ate hori irekiko balu, eta atzetik poesia lan gehiago etorriko balira.

LIBURUAK

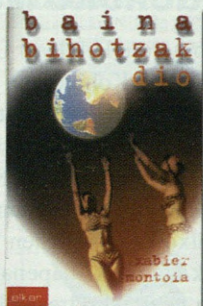
**BAINA
BIHOTZAK DIO**

Xabier Montoia

ELKAR

321 orrialde

17,50 euro



ARRASTO SAKONA UZTEN DUTEN IPUINAK

Hamairu narrazio labur sakonez osatu du Xabier Montoiak "Baina bihotzak dio", bere azkenengo ipuin bilduma. Narrazio horien protagonista nagusiak, zahar edo gazte izan, beti dira euskaldunak, baina munduko edozein bazterretan aurkituko ditu irakurleak, erbesterik latzenean, hau da, euskal luraren hotzean ez daudenean bai, behintzat. Berdin izan daitezke Madrilera halabeharrez joandako gaztetxoak, Londresen lanean dabilen ezpeletarra, arazoei bizkar emanda Italiara doazen bizkaitarrak, Fleury-Merogisen preso dagoen saratar ama gaztea, neba drogazalearen bila Indiara doan bizkaitarra, K2-ko gailurrera ailegatu nahian dabilizan nafarrak, Australiara emigratzen duten ezkondu berriak, Mexikora ihesean doan familia...

KOSMOGONIA

Xabier Galarreta

HIRIA

160 orrialde

13,52 euro



BERREHUN ETA SEI ZENBAKI SORGINDU

Hiria argitaletxearen eskutik Xabier Galarretak plazaratu duen liburu honen izenburu zehatza "Kosmogonia (Berrehunda sei zenbaki sorgindu)" da. Eta hain zuzen ere, tamaina ezberdinetako ipuin txiki horiek guztiak nolabait elkarri eratxekiz osatu duen mosaikoaren bidez saiatu da egilea unibertsoaren azalpen literarioa egiten, ahalegin hori absurdoa eta ezinezkoa iritzi badio ere. Xabier Galarretak dioenez, intimitatean irakurtzeko erretorika poetikoa da berea. Eta bere mikroipuin batean agertzen den irudiaz baliatuz, infinitoaren sentsazioa eragin nahian sortua dela esan daiteke, oinarri gisa hartu duen kosmos hori bezala, biribil eta amaigabea izateko.

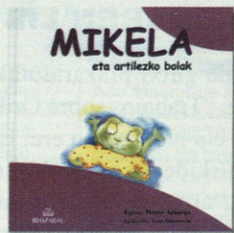
**MIKELA ETA
ARTILEZKO
BOLAK**

Mercè Arànegas

IBAIZABAL

29 orrialde

4,75 euro



MIKELA IGELAREN ABENTURA BERRIAK

Mikela igel txiki eta lotsatiaren abenturak kontatzen dituen bilduma hau bitik sei urtera bitarteko haurrei eskaintzen die Ibaizabal argitaletxeak. Mercè Arànegas idatzi du ipuina, eta berak eginak dira, baita ere, testu horren lagungarri agertzen diren koloretako margo politak. Euskarazko moldaketa, berriz, Patxi Zubizarretari zor zaio. "Mikela eta artilezko bolak"en, lagun berri bat egingo du Mikelak. Gure igeltxoak luzaroan egon ohi da zelaian tri-paz gora etzan eta zeruari, txoriei edo denadelakoei begira. Baina halako batean, belar altuen artean datorren bola handi eta zuri bat ikusten du. Ez dakienez zer den, ikaratu egiten da, eta ihes egin nahian, jauzi handi bat egingo du... bola horrexen gainera erortzeko. Biguna da, behintzat!

Zure gorputzak 8 orduko atsedena behar du.
Zure begiek 24 orduko lasaitasuna.

Zure lasaitasuna da garrantzitsua. Horregatik, **MultiOpticasen** gure produktu eta zerbitzu bakoitzean kalitate eta garrantiarik handiena emateko konpromisoa hartu dugu. Izan ere, nahiko genuke zu gustura egotea Espainiako optika-sarearik handieneko — **MultiOpticas** — profesionalengan konfiantza izan duzualako

**ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS**
ZERBITZU OPTIKOETAN 1a
Hernani, 4 - DONOSTIA



LIBURUAK

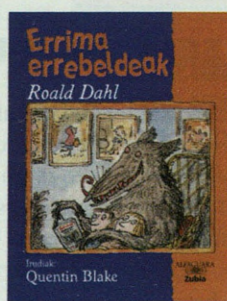
HIK HASI
Batzuen artean
HIK HASI
80 orrialde
3 euro



KOHLBERGEN INGURUKO MONOGRAFIKOA

Iazko uztailan egin ziren bigarren Hik Hasi Udako Topaketetan jorratutako gai eta arloen artean, Lawrence Kohlbergen ekarriaren ingurukoa zegoen. Eta hain zuzen ikastaro hartan parte hartu zuten hizlarien jarduna da "Hik Hasi" honek jasotzen duena. Besteak beste, honako lanak aurkituko dituzue bertan: Fausti Azazetaren "Balioetan hezi: Kohlbergen ekarria", Conchi Medranoren "Piagetengandik Kohlbergenganaino. Psikologia genetikoaren garapen moralaren kasua", Lontxo Oihartzabalen "Kohlbergen proposamen psikopedagogikoaren oinarriak eta deskribapena", Oskar Viguera eta Gemma del Rioren "Garapen moralaren neurtzeko tresna bat", eta Juan Luis Urmenetaren "Hezkuntza moralaren planteatzen eta urratsak ematen".

ERRIMA ERREBELDEAK
Roald Dahl/
Quentin Blake
ZUBIA/ALFAGUARA
30 orrialde
6,61 euro



SEI IPUIN KLASIKOREN BERTSIO HEAVYA

Joseba Santxok euskaratu ditu "Errima errebeldeak" izenburuarekin Zubia/Alfaguara argitaletxeak kaleratu dituen Roald Dahl galestarraren "Revolting rhymes" hauek. Liburu irudiak, berriz, Quentin Blakek eginak dira. Roald Dahlek aipatu lan horretan egin zuena zera izan zen, ia guztiok ezagutzen ditugun sei ipuin klasiko hartu eta haien "benetako" bertsioa eskaini. Izan ere, idazle galestar honen iritziak, ipuin horiek, kontatu zizkiguten bezala, nahikoa deskafinatuta daude, eta haien bertsio ona heavyagoa da. Adibidez, Mari Errauskinek jauregiko dantzalekuan bazterrak harrotu zituela, Edurnezuri auto-stopez ibiltzen zela, Hiru Txerritxoek Txanogorritxori laguntza eskatu ziotela, Txanogorritxoek otsoari egundokoak egin zizkiola...

ORDENACION Y GESTION DEL TERRITORIO DE EUSKAL HERRIA.
Batzuen artean
EUSKO IKASKUNTZA
313 orrialde
14 euro



EUSKO IKASKUNTZAREN LIBURUKIA

Eusko Ikaskuntzak duela gutxi plazaratutako liburu honen izenburu zehatza honakoa duzue: "Trabajos sobre Ordenación y Gestión del Territorio de Euskal Herria. I", eta hain zuzen ere, Euskal Autonomia Erkidegoko zein Nafarroako Foru Erkidegoko lurraldearen antolamendu eta kudeaketari dagozkion hainbat arazori buruz diharduten lanak biltzen ditu. Besteak beste, Marisol Estebanen sarrera, Alberto Agirre Gaiteroren "Ordenación de los recursos hídricos en la CAV", Juan Cruz Alli Turrillasen "El dilema de Pamplona: reurbanizar su casco urbano o urbanizar su cuenca" eta Imanole I. Eizmendiren "Monumentu multzoen babesa lurralde antolaketaren ikuspegitik EAEn".

DISKOA

SALATZEN DUT
Ekon
GOR
10 kanta
15 euro



EKON TALDEAREN HIRUGARREN LANA

Ekon talde arrasatearrak "Salatzen dut" izeneko lan berria aurkeztu du. Hirugarrena dute honakoa. Eduki sozialez beteriko diskoan hamar kanta indartsu ditugu entzungai: "Hipokresiaren maskarada", "Arimaren alde iluna", "Inperialismoak darrai", "Sustraia", "Birus S.A", "Aukera bidea", "Ezarpenaren alaba", "Zuentzat" eta "Eguzkia ezkututzen denean". Ekonen ohiko

zortzi taldekideez gain, oraingo honetan Kashbadeko Sorkunen eta Selectah Kolektiboko Zigorren kolaborazioak izan dituzte, besteak beste. Diskoa amaitzeko Sorkunek eta PiLT-ko Aitorrek ukitu exotikoa ematen diote azken kantuari. CD honetan ere energia eta indarra dira nagusi, hurbileko gaiak jorratzen dituzte kantuetan, klonazioa, globalizazioa, inmigrazioa eta manipulazioa, adibidez.

GETXO apirilak 11**Zinema**

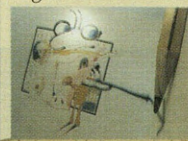
Patrice Chereau zinema zuzendari frantziararen "Intimidad" filma eskainiko dute. Emanaldirako sarrera 2,40 eurotakoa izango da. *Getxo antzokia*
20:00

**SOPELA** apirilaren 27a arte**Lehiaketa**

Sopelako Nikola AEK euskaltegiak, IX. Esaera Zaharren Txapelketa antolatuko du. Txapelketaren helburua esaera zaharren erabilpena zein ezagutza zabaltzeaz gain, euskararen kalitatea eta naturaltasuna lortzea da. Informazio gehiago 946764876 zenbakian

**DONOSTIA** apirilaren 12a arte**Arte erakusketa**

Antton Olariaga margolariak Mariasun Landaren "Galtzerdi suizida" ipuinerako egindako ilustrazioak biltzen dira erakusketan. B
10:00-14:00 eta 16:00-20:30
10:00-13:00 (larunbatetan)
Lugaritz kultur etxea.

**HAZPARNE** apirilak 12**Antzerkia**

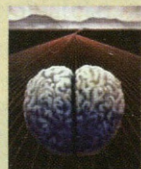
Txotxongiloen bigarren jaialdiaren barruan egingo diren ekitaldi ugariren artean, Taupada antzerki taldeak "Printze txikia" izeneko ikuskizuna taularatu du. 14:30
Gaztetxea

**BILBO** apirilak 17**Mabai ingurua**

Santutxu eta Txurdinaga auzoetako Euskararen Astearen barruan, "Euskararen egoia eta etorkizuna" izenburupean mabai ingurua izango da. Andolin Eguskitzak, Martxelo Otamendik eta Xabier Mendigurenek hartuko dute parte. 20:00
AEKren egoitza

**GASTEIZ** apirilaren 14a arte**Erakusketa**

"Neurona. Burmuinaren adinak" izenburua duen erakusketa dago ikusgai. Erakusketan bertan gizakiaren eboluzioaren inguruko gogoeta egiten da, horretarako host animaliaz baliatu dira: medusa, tximua, marrazoa, papagaia eta gizakia. *Caixa fundazioa.*

**ZARAUTZ** maiatzaren 5a arte**Erakusketa**

Ana Malagrida artistaren lanak ikus daitezke erakusketan. "Barrualdeak" da erakusketaren izenburua eta barrualde/kanpoalde dialektikaren bitartez galderak egiteko modu sakona baino ez den arrazoibidea aurkeztu du artistak. *Torre Luzea*

**LEZO** maiatzaren 10a arte**Ikastaroa**

Lezoko udalak idazten eta irakurtzen trebatzeko ikastaroa antolatuko du. Ikastaroa apirilaren 12an hasi eta maiatzaren 10ean amaituko da. Saiokak ostiraletan izango dira eta bi orduko iraupena izango. Yolanda Arrieta izango da irakaslea. Lezoko Udaleko euskara zerbitzua

**DONIBANE GARAZI** apirilak 13**Kontzertua**

Nafarroa Beherako hiriburura hurbiltzen den orok, PILT taldearen emanaldiaz gozatzeko aukera izango du. Taldearen abestiek dituzten rock doinu gogorak izango dira protagonista nagusi. *Kiroldegia*

**IRUÑEA** maiatzaren 24a arte**Lehiaketa**

Nafarroako antzerki eskolak, umeentzako antzerki testuen XI. lehiaketa antolatuko du. Hemezortzi urtetik gorako edonork parte har dezake lehiaketan. Saria 1.500 eurotakoa da. *Nafarroako antzerki eskola.*

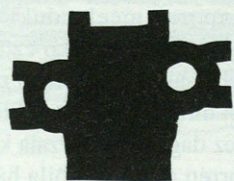


Agendarako deialdiak hogeiei egun lehenago bidali 37 34 03 faxera

Agenda: KATIXA GARATE

Argitarapen honen edizioko laguntzaile:

En la edición de esta publicación colabora



k u t x a

zuri esker
gracias a tigizarte ekintza
obra social

Udaberriaren adierazgarri dira lore eta landareak. Gure zelai eta basoak apaindu eta gure bizi-poza pizten dute loreek; besteak beste, sagarrondo, tamariz eta elorri zuriek.

LORE DESDETXA

Hau da hau lorearen emana... Erromeroa, intxaurrondoa, haritza, gereziondoa, elorri beltza, sagarrondoa, udareondoa, iransagarra, sorgin-belarra, glizinia, kamelia, errododendroa, San Jose loreak, astigarrak, idi-bihotzak, makalak, klematisak, bioletak, zumararak, photinia, txoisia, kalak, sugejana, gorostia, azaleak, lirioak, txilarra, muxika, liloa, knifofia, lizarra, otea, erramua, espirea, larrosak, hirus-ta gorria, arbia, peoniatzarra, babak eta ilarrak, borraja, uztaba, anemona, zaingorria, kalendula, urkia, hemerokalisa, lihoa, malba, genista, judasen arbola, elorri zuria, magnolia hosto



ALBERTO ELOSEGI

galkorra, tamariza, zumeak, forsitia, erramu-ereinoa, alhelia, iransagar japoniarra, azak, eszila, urrebotoia, bitxiloreak eta basabitxiloreak, kuku-belarra, ezpata-plantaina, pentsamentuak, begonia txikiak, petuniak, sasi azahar-lorea, kerria, geranioak, bin-kak, beronika, orkideak, iodo-belarra, zolda-belarra, girtangorri edo ganaduaren pasmo-belarra, pinu intsinisa, euriopsa, sahats hauskara, otsolizarra, iazintoak, nartzisoak, gisatsa, anbulozuria, klibia, pareta-belarra eta abar, amaigabeko kolore zerrenda. Lore desdetxa ●

◆ JAKOBA ERREKONDO
mandio@zerain.com

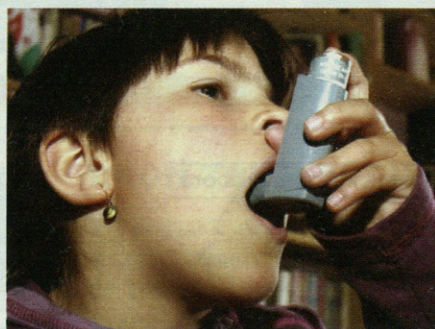
O S A S U N A

Euskal Herriko umeek asma gaitzaren sintomak kritikoak ez diren sasoietan ere pairatzen dituzte; gainera, adituen esanetan, gaixotasuna ez dago behar bezala kontrolatuta.

ASMA KRONIKOA

EAEko 5 urtetik gorako umeen % 10ak asma kronikoa du, ikerketa batek dioenaren arabera. EAEko umeek badute alderik Espainiako Estatuko gainerakoekin konparatzen badiugu: sintomak jasaten dituzte kritikoak ez diren sasoietan (esaterako neguan edo udan), eta ume asmatikoen lautik batek hilean krisi bat edo gehiago dituzten bitartean, Estatuko batez bestekoa % 15ekoa besterik ez da.

Gurutzetako ospitaleko Haur Alergia saileko medikua den Juan Miguel Garcia Martinezek, Espainia osoan gaixotasun asmatikoa duten umeen 500 gurasoren artean egindako inkestaren emaitzak eza-gutzera eman zituen. Ikerketa horren gazarik nabarmenetako bat zera da, hamar



ALBERTO ELOSEGI

gurasotatik lau bakarrik direla beren seme-alaben gaitza "asma" bezala aitortzen dutenak, gainerakoak beste izen batzuk ematen dizkioten bitartean (bronkitisa edo bularreko katarroa esate baterako). Dena den, asma hitza erabiltzen dutenak arazoaren-

ganako sentikortasun handiagoa erakusten dute, eta gehiagotan erabiltzen dituzte urgentzia eta larrialdi zerbitzuak, nahiz eta normalean ume horiek, hilean behin-edo medikuari bisita bat egiten dioten.

Tratatutako umeak asko diren arren (hamarretik zazpi, gutxi gorabehera), krisialdietatik kanpora umeek eduki ohi dituzten sintomei begira (gaueko eztula, errinitisa, txistu hotsak eta arnasteko zailtasunak aipatzen dira gehienbat), adituek diotenez gaitza ez dago behar bezala kontrolatuta. Eta horren arrazoen bila hasiz gero, tratamendua ongi egiteko zailtasunak eta medikazioaren zapore txarra agertzen dira botikak hartzeko orduan huts egiteko kausarik ohikoenak bezala ●

◆ JABIER AGIRRE

Pello Zubiria

Aginagako erriberetatik

"Gure bazterrak bustitzen dituzun ibaia..." grabatu zuen Benito Lertxundik duela 27 urte, Lizardiren "Oro laño mee batek" hitzekin bataiatu zuen diskoan. Errio likitsa zen garai hartan Oria, aparra zeraman gainean, korkoi zikinjale batzuk baino ez ziren ausartzen bere uretan gora... eta hala ere, Goierri eta Tolosaldeko paperfabriken pozoiak eta gainerako zaborrak zekartzan ur haietan bainatzen ginen, haur eta gaztetxook.

Antzina oso aberatsa izana zela errio ura, hala zioten zaharrek. Aginagaraino -ekaitzen baten ihesi?- marzopa bat ere iristen ikusia zuten gure aitak eta. Baita hil ere. Haiek gaztetan ezagututako arrainen izenak ere kontatzen zizkiguten. Gure ibaia usteldua eta kasik hila zen 60ko hamarkadarako, baina Usurbildik hasita Orioko barraraino haren inguruan bizi ginen asko hala ere. Tarteka angula batzuk harrapatuko zituzten, negu-udaberrian. Udan papertegiek opor hartzen zuten tarte labur horretan -Franco zetorrelako errekak garbi nahi zituztela esaten zuenik bazen- ixkirak eta bestelako arrainak harrapatu zitezkeen, baita hamarrak-karramarroak ere. Ustel usaina kentzeko, egosterakoan hainbat martingala erabiltzekotan, noski.

Gure garraiobide ere bazen Oria, antzinakoentzako bezala. Urez beste aldean ziren lurretara alaz joaten ginen. Ez begiratu Azkueren hiztegian: ala zer zenik ez zen enteratu. Azpi planoa duen ontzia -txanela- da ala, eta arraun luze bat den polainarekin gidatu eta mugiarazten da. Ala asto-karroak edo idi pareta eta gurdia urez beste aldera eramateko, ala belarretarako, ala anguletarako. Eta ala Orioko Uribezar hondartzatik -Oibazar, Oribazar eta antzeko izenez bataiatu diguten paraje haren izena hori omen da- hondarra edo area ekartzeko.



■ Usurbildik Oriorako bideko Aginagaren historia, bizitza eta paisajea mareak markatu du.



ALBERTO ELOSEGI

■ *Aginagako behetarrek ibai bazterreko lur oparoak landu izan dituzte.*

Errioa eta mareak ditu Aginagak, eta horrek bihurtzen dizu paraje berezi. Oriak eta egunero bi aldiz igo eta beste hainbestetan jaisten den mareak markatu dute Aginagaren historia, bizitza, eta paisaia. Badu mendia eta badu erribera, ur geza eta gazia, sekainak eta erriberak. Behetarrek ibai bazterreko lur oparoak landu izan dituzte. Menditarren baserriek soro eta zelai malkartsuagoak dituzte. Hizkeran ere bereizi daitezke batzuk eta besteak, denetara 500 biztanle izango badira ere. Gaztetako joerak ere hala izan ditugu diferenteak, Aia edo Zizurkil aldera, edo Orio aldera. Gipuzkoako kostaldean, Usurbildik Oriorako bidean -edo Oriotik Usurbil aldera zoazela- seguruenik oharkabean pasatua izango zara behin baino gehiagotan handik. Geratu zaitez nirekin, gaurkoagatik. Eta agian pare bat ordu (edo nork daki, egun oso bat) dotore pasatzeko artea egingo dugu.



■ *San Esteban auzoko ermita.*

Tamalez, Aginagako kaxkoan erakutsi genezakeen gauzkarik politena galdua dugu. Eliza ttiki eta polit baten jabe zen Aginaga, inguruan teilatupe edo zimitorio xarmangarri bat zuela. 60ko hamarkadan, apez megalomano baten ametsak eta diru berriaren pozetan modernitatean sartu nahi zuten herritarrek pikutara eraman zuten eliza hura. Haren eraikina zutik geratu da eta ikus dezakegu, askotarako balio ez duela geratu bada ere. Aldiz, 60ko hamarkadako euforiak zer ziren ulertzeko ondo balioko dizun eliza berria bisitatu dezakezu. Neuritu itzazu haren metro koadroak, kalkula ezazu haren mantenu kostea, pentsa barruan 200 lagunentzako zinea ere badagoela, ikusi dorre bitxia... eta tristetu zaitez pixka bat nirekin.

Oinezko ibilaldi polita egin dezakegu elkarrekin. Lehenik, Aginagako kaxkotik hilerrian barna gainera muinora igo, eta parajearen ikuspegi orokorrak jabetu: hamar minututan zaude Alejandro Tapiak estudiotzat daukan etxe txikiaren ondoan: ezkerrean duzu Lasarte, han hasten baitira Oria ibaiaren meandro-erribera zabalak, eta begiek eramango zaituzte zokoan geratzen den Zubieta, Usurbilgo kale zaharra, San Esteban gaina, Txokoalde bitxia, Aginagako errio bazterrak... eskuinean Orio inguruetan begiak galtzeraino.

Etxebeste, Galdagorri... goazen Aginagako kaxkotik Orio aldera, errepede nagusiaren ondotik. Ezkerretara, antzinako karobi bat daukazu, Lertxundiko nagusi gazteek txukun atxikia. Eskuinean antzinako familien izena daraman Mutiozabal baserri ederra, eta aurreraxeago seguruenik errepedetik hainbat aldiz hain eder ikusi duzun Urruzmendi. Aurreraxeago, Uriberri-berri etxearen ondoan, antzinako teila labe bat ere ikusi dezakezu. Anguleroen etxe berri dotoreen ondotik paseaz, kilometro bat egiterako iritsi zara Mapil aldera.

Oria ibarrean ontzigitzan egon diren ola zaharren azken hondarretako batzuk hor zeuden. Etxea bera bota berria dute berria eraikitzeko, baina harrituko zara ibai bazterrean halako kai-molla ikusten duzunean: Oriotik hondarra honaino ekartzen zuten duela hogeit urte arte, ontzi handi batean, marearen sakonera aprobetxatuz. Inguru horretan oraindik badira aipatutako alak eta horiek lotzeko alagune edo aluneak. Ikusi Uriberri zaharberritu politean nagusiak bertan diren, eta han badira eta gure lagunak zaretela esan, ala eta angulen hainbat kontu esango dizute. Mapilko Patxi aurkitzen baduzue kasualitatez, Aginagak Donostian arraunean irabazi zituen bi banderen albistea ere zuzen kontatuko dizue.

Eta ibai bazterretik abiatuko gara gorako norabidean, Gipuzkoako erriberarik ederrenak ikusiko dituzue. Laborantza era berrietara moldatu da hemen ere -marka propioa aldarrikatzen duen piper sailak eta beste- baina duela mende bateko laborantzaren aztarnak ere ikusiko dituzue: artoa eta babarruna, lur sailen arteko azekiak, errotazio sistema... Oinetako sinple batzuekin, errio bazterretik berriro Aginaga aldamenetik pasa eta Txokoalderaino joango gara.

Antzinako usaina dario inguru honi guztiari. Hemen daukazue, Zumeta pintorearen jaiotetxe berriua den ostatuaren parean,



Zataraindarren dorretxea. Erdi Aroko dorre baten gainean eraikia -arku zahar bat atxiki du hartatik- XX. mendean eraikitako palazio bat da. Ambrosio Zatarain eta bere aita Ambrosio -Don Ambrosio, ingurukoentzako- XX. mende hasierako euskalgintzan ezagunak izan ziren, eta ARGIAren gerraurreko historian erdi-erdian zeuden. Zataraindarrenak ziren inguru hauetan hainbat baserri: aipatu dugun Urruzmendi

■ Trenez edo txalupaz

Usurbildik Oriora bazoaz trenez, eta batik bat irailurrian egokitzen bazara, orduan ulertuko duzu bere osotasunean Lizardiren "Oi Lur" zaharra. Txokoalde eta Aginagako erriberak beste ikuspegi batetik erreparatzu, hortik Orioraino dauden soro oparoez harrituko zara. Eta harrituko zara nola dauden oraindik espekulazioen hatzapparretan ito gabe. Borroka gogor batek -herriar urri batzuk eta herri politikari argi batek egindako lanari esker- erdietsi zen. Txanponaren beste aurpegia? Oriora iritsi aurreko erribera, bi sose-tan Gipuzkoako Diputazioan informazio pribilegiatua zuen notable batek erosi eta izorratua, hondatzen segitzen dutena.

Baina badugu paraje hauek ezagutzeko garraiobide are eta hobe bat: txalupa. Alan eta polainea egitea luzeegi eta neketsegia litzateke. Baina Orion galdetuz, Goenkalek eman dion famari esker pentsatzekoa da aurkituko duzula -ez dakit zenbat kobratuko duen- bere motorrean paseatuko zaituen norbait. Horrela, edo zure kasara, ibiltzea lortu baduzu, abiatu zaitez Orioko barratik. Behetik gora abiatuta, eskuinetara duzu Uribezar edo Torretxoko hondartza. Eta ezkerrean, erriberak erriotik babesten dituen lur muntoa: zanpiura deitzen zioten zaharrek. Oriok -bere fisionomia hondatzeko egin dituzten astakerien gainetik- eta ibaiaren beste aldean den Santio Errekak egun oso bateko paseoa merezi du.

Ibaian gora, Ortzaika auzoa daukazu, oriotarrak baina Orioko kaxkokoak ez diren arraunlari handi eta heterodoxoen auzoa, Kortarena bidenabar. Aurreraxeago, zanpiuraz -eta marearen arabera funtzionatzen duten konportaz- babestutako erriberak. Itzao eta Zalmaztegi aurrerago, eta Sarikola: ala eta txalupen gune klasikoa, inguru hauetan izandako bertsolaririk handienaren -Gatzeluren- sorlekua. Hemendik aurrera Aginaga da.



■ Erriberan barna ibiltzeko txalupa erabili izan ohi da.

Lehen aipatu dugun Mapil horretan egiten omen ziren inguruko ontzirik handienak, eta famatua zen. Bidean, legar bat pasea dugu, eta gorago, Txorkoan, marea behean ageri eta goran ezkutatzen den beste ugarte bat dugu. Honaino iristen ziren Andatza menditik ateratzen ziren zuhaitzak eta ola zaharretako burdin eta ikatzak, itsasoratzeko. Eta aurrerago joanez, Txokoalde. Portutxo baten aztarnak baditu oraindik. Hemen ere ontziolak baziren, eta horko etxe batek zerbaitengatik izango du Sutegi izena. Neguko ilunabarretan, ondo erreparatzen baduzu eta sasoia bada, farolen bat ikusiko duzu: anguletan ari diren seinale.



ALBERTO ELOSEGI

■ *Ibilbidean zehar, paisaje ederrez gain, eraikinen artean Zataraindarren dorretxea ikus dezakegu.*

hura, tren geltokiaren inguruetan diren Iparragirre eta Ilunbe, eta beste hainbeste, baita ondoan duen eta oraindik ere seguruenik funtzionatuko duen errota ere... Jon Etxaideren aita zen Inazio Mari Etxaiderena zen aldiz karreteratik hurbil dagoen Galardi Azpi: udaretan haruntza nola etortzen ziren samur aski kontatzen zuen Jonek.

Bidez bide, erreka zulo batetik barrena, Zentrala pasa eta Goiko Errota eta Txanka dauzkagu. Izenak eta eraikinen estiloak antzinako garaietara garamatzate. Eta zulotik gainera hartzen goazen neurrian, Urda, harri zilarrezko horma eta Erdi Aroko leiho eta guzti. Bidean, lehentxeago, ondo begiratu: aipatu dugun errota eta txankarako urak biltzen zituen antzinako presa ere ikus daiteke, pinudi bihurtuta. Laster gara San Estebango elizaren ondoan. Urdaigako San Esteban: hemengo fraideenak ziren ermita, aipatu Urda baserria, errota eta txanka, eta baita gaur Aginagako sagardotegia den Urdaira ere, ibarraren beste aldean, parez pare. Erromeri leku aparta zen San Esteban, eta kokagune estrategikoa ere bai. Santa Kruzek liberekin izandako batailako tiro hotsak ere ez dira oraindik erabat isildu. Urtegiaren gainean Usurbilgo udalak egin duen jolastokiarekin eta Leize ondoko paraje bitxiarekin, bazkaltzeko bezala ordu pare bat pasatzeko aukera polita ematen du.

San Estebandik Usurbil aldera jaitsi. Santuene, zubi zahar honetaraino iristen da marea. 50-60ko hamarkadan hona

heldu zen Espainiatik ekarri zuten etorkin marea ere. Etxe itsusi ahal bezala edertuetan nabari da. Eta hemendik, tunela egin aurretik trenak egiten zuen bidetik barrena itzuliko gara horko erribera eta baserri politak ikusiz berriro Txokoaldera eta hemendik Aginagara.

Itzuli honetan, urrats lasaia eginez eta tarteka geratuz, hiru ordu baino ez dugu eman. Ba al duzu ordubetexko bat gehiago? Galde ezazu nondik joaten den Arrillaga Aundi baserrira. Kokagune diskreto eta aldi berean oso estrategikoan eraikia, XVII. mendeko baserri honek bere ganbara edo mandioan tailatutako zurak ditu, irudi antropomorfoekin. Bitxi bat da, ondoan dituen artadi txikien ondoan, eguzki betean.



ALBERTO ELOSEGI



ALBERTO ELOSEGI

■ *Lurrak bezain emankorrak dira zuhaitz eta landareak.*



Denbora-pasak

Asteko Lokuzioa



SAREAN BILDU BERRIAK

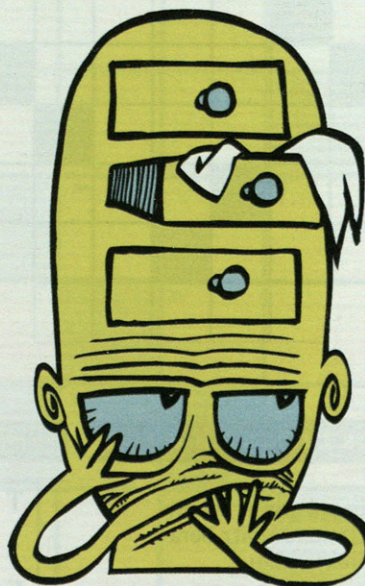
- **Etzaldia eduki**
Egun libreka eduki (Jonmikel)
- **Aroia**
Alferra (Axiomaxio)
- **Egurra sartu**
Larrua jo (Tolo)
- **Matxua**
Muxua (Ikerne eta Maite)
- **Moxalak egin**
Goitik bota (Gontzal)
- **Marmoxta**
Alua (Harria)
- **Jarduioak bizartzori**
Antzarak ferratzera bidali (Potto)

Bidali proposamen berriak "Mantxut"
foro libreria: www.argia.com/mantxut.
Agian promozionatu egingo ditugu!

MANTXUT

2A2PIAK BATMAN

MARTILU KOLPEREN BAT EDUKI



Ttantto falta, teila bat eskas izan

OKIN HARK FAMA TXARRA ZUEN, MARTILU
KOLPEREN BAT OMEN ZEUKAN, OGI GUZTI-
GUZTIETAN SARTZEN ZUELAKO ZERBAIT: HORTZ
BAT, COCA-COLA TXAPA BAT, TXIRLAREN
OSKOLAREN BAT...

FALTAR UN HERVOR / ÊTRE FÊLÉ /
LIGHTS ARE ON BUT NOBODY'S HOME

Kike Amonarrizen
Umorea



ITSASUNTZIA

- Ba al dakizue nola hondoratzen diren
Tolosan egindako itsasontziak?
- !!!
- Uretan jarrita!

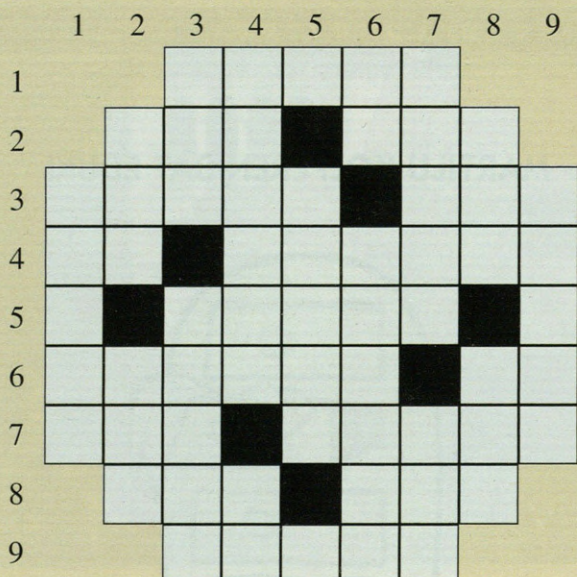
APRETAK

Larunbata da eta Ferminiko Iruñera
joan da egun pasa, etxeko jantzirik

dotoreenak soinean eta apreta zuriak
oinetan.

Eguna batetik bestera pasa eta ilunaba-
rrean, diskoteka batera sartzea otu
zitzaion. Atezainak berriz, apretekin
zegoela ikustean, ez zion sartzen utzi
nahi, zapatak eraman behar zituela
argudiatuz. Eta Ferminikok:
- Zer ba? Lokatza al dago edo?

Hitz gurutzatuak



EZKER ESKUIN

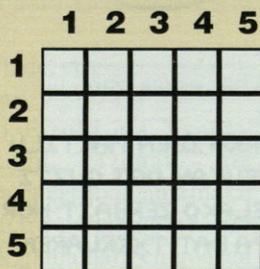
- 1.- Emakume izena. 2.- Galdetzaile bat.
Barazki mota. 3.- Hainbat estatutako dirua.
Hitz, solas. 4.- Non atzizkia. Jeinu mitologikoak.
5.- Potasioa. Golko txikia. Bokala. 6.- Maindireak, mihiseak.
Omen. 7.- Jatorri atzizkia. Rastaffaria. 8.- Bizkaian, iratzea.
Istua. 9.- Fristau fededunen eraikin erlijiosoa.

GOITIK BEHERA

- 1.- Badakit. 2.- Ohorezko hitz emate.
Gipuzkoan, zain. 3.- ... egin, obeditu. Irri.
4.- Nafarroa eta Gipuzkoa arteko mendialde ezaguna.
Aluminioa. 5.- Bostehun. Detektagailu.
Iodoa. 6.- Dago. Garratz. 7.- Zuhaitz mota. Garra.
8.- Edo. Juntagailua. 9.- Gaia.

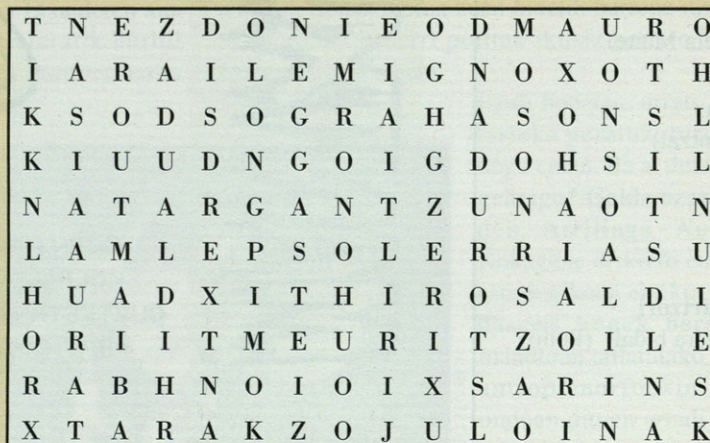
Ekar bosteko hori!

Ezker eskuin eta goitik behera,
zenbaki bakoitzean hitz bera
aterako zaizu



1. Hiltzeko jaurtigaia.
2. Anaiaren sema. 3. Hitz, ele.
4. Erreka handia. 5. Bare.

Letra Zopa



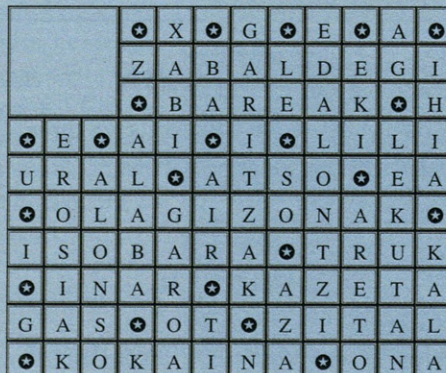
Aurki itzazu
Araba
euskaraz
jaiaren
lekuko izan
diren 6 herri
eta hiri.
Hitzak
ezker
eskuin,
goitik
behera
edo
diagonalean
azalduko
zaizkizu

Aurreko asteko soluzioak

HOMRALIDIMOAIKRZ
IDOAENURISTLSETE
KLZJAOSLUIASAAHL
RAIEIHAOKZUHKRAO
OZLATARRABIAATEJ
XOTSUMATRNSZULUB
RGOHTAZENEADZUON
INALENOKLODOSAZI
NASERAHADNIAUHIL
DZAKANILOSKRRAOB

8ko txikian

1. Brigadak. 2. Araztegi. 3. Bikoitza. 4. Mordolio.
5. Liztorra. 6. Erregaia. 7. Miaketak. 8. Makaldia.
9. Eraikina. 10. Eskariak. 11. Gaitasun. 12. Madariak.

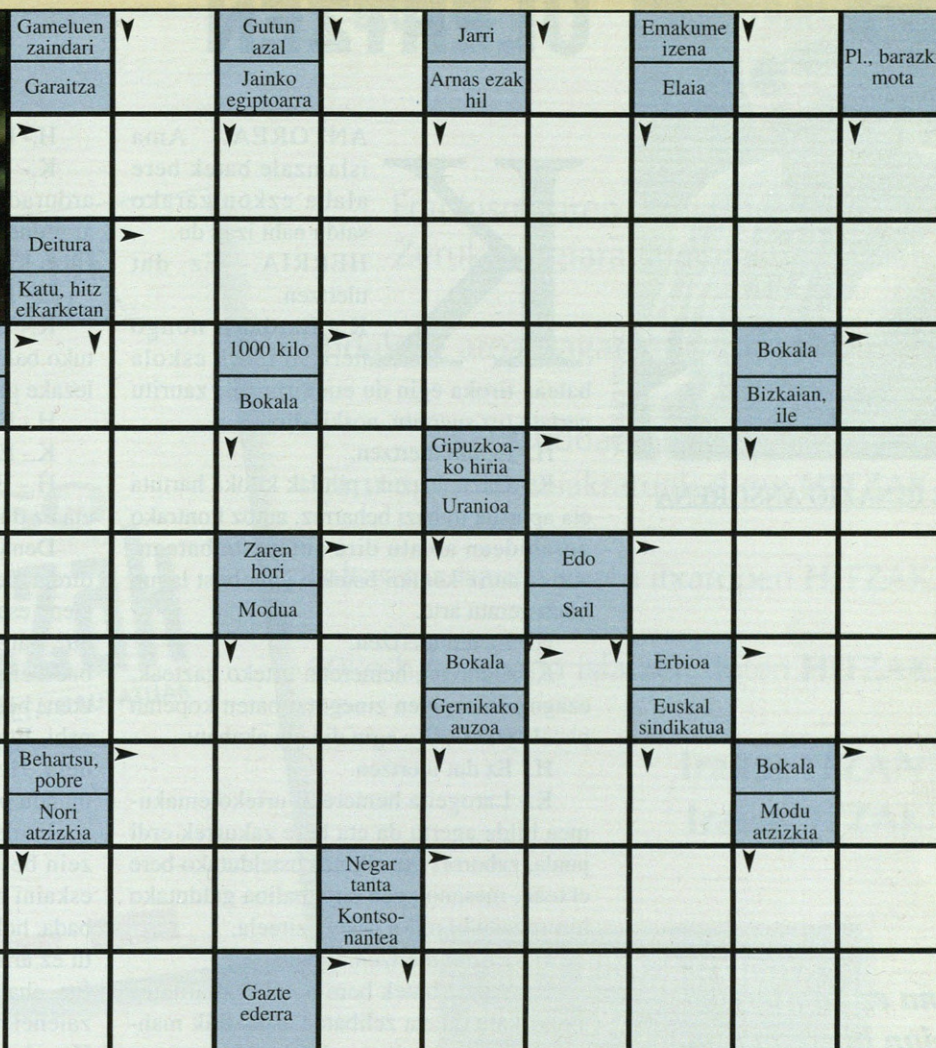


Hitz gurutzatuak

Ezker eskuin: 1. Olatz. 2. EHE. Tai. 3. Akize. Iro. 4.
Ri. Adinak. 5. A. Omena. I. 6. Banana. Rn. 7. Alu.
Autoa. 8. Era. Sen. 9. Aldia.

Goitik behera: 1. Araba. 2. Eki. Ale. 3. Ohi. Onura. 4.
Lezama. Al. 5. A. Edena. D. 6. Tt. Inausi. 7. Zaina. Tea.
8. Ira. Ron. 9. Okina.





8 k o T x i k i a n

A crossword puzzle grid with 12 numbered squares. The grid is 10 squares wide and 10 squares high. The numbered squares are: 1 (top center), 2 (top right), 3 (middle right), 4 (middle right), 5 (bottom right), 6 (bottom right), 7 (bottom center), 8 (bottom center), 9 (bottom left), 10 (middle left), 11 (middle left), and 12 (top left).

- 1.- Ikastaldi
- 2.- Erromesaldian doana
- 3.- Erraz usteltzen dena
- 4.- Lapurdiko herria
- 5.- Zirrikitua
- 6.- Burdinolako langile
- 7.- Poz, alaitasun
- 8.- Oroitzeko ahalmena
- 9.- Fruta-arbola
- 10.- Berotzea
- 11.- Ogi saskiak
- 12.- Nahasi



ALBERTO ELOSEGI

JOSE IGNAZIO ANSORENA

LETANIA: EZ DUT ULERTZEN

KANTOREA.- Ama islamzale batek bere alaba ezkontzarako saldu nahi izan du.
 HERRIA.- Ez dut ulertzen.
 K.- Ez dakit nongo herrian inork eskola batean tiroka egin du eta hirurogei zauritu gertatu (ez suertatu, noski) dira.

H.- Ez dut ulertzen.

K.- Gazte batzuk, pilulak kiloka hartuta eta apustua irabazi beharrez, autoz kontrako norabidean abiatu dira autopista batean, aurrez aurre kamioi batekin jota, bost lagun hilda geratu arte.

H.- Ez dut ulertzen.

K.- Geurean, hemeretzi urteko gazteak, ezagutzen ez duen zinegotzi baten kopetan pistola jarrita, tiro egin dio eta akabatu.

H.- Ez dut ulertzen.

K.- Larogeita hemeretzi urteko emakumea hilda agertu da eta bere zakurrek erdi janda, zaborrez eta zikinez usteldutako bere etxean, mesanotxean iada balioa galdutako hirurogeita bi miloi pezeta zituela.

H.- Ez dut ulertzen.

K.- Apaiz batek bere homosexualitatea aldarrikatu du eta zelibatoa aspalditik mantentzen ez duela aitortu aldizkari batean.

H.- Ez dut ulertzen.

K.- Emakume bat (egunero bana noski) hil du senarrak kafesnea mahaira epelduta ekarri diolako.

H.- Ez dut ulertzen.

K.- Palestinar gazteen ehuneko berrogei bat prest dago bere buruaz beste egiteko, Israelen kontrako borrokan.

H.- Ez dut ulertzen.

K.- European eta Ameriketako dagoen negozioerik handienetakoa haur pornografia da.

H.- Ez dut ulertzen.

K.- Madrilgo epaile batek ez du sinesten salaketa jarri duen euskal gazte bat poliziak torturatu zuenik.

H.- Ez dut ulertzen.

K.- Guraso batzuk etxetik alde egin dute eta babesa eskatu Udaleko Gizarte Zerbitzuan, beren semealaba gazteek morroi gisan ibiltzen dituztelako.

H.- Ez dut ulertzen.

K.- Vatikanoko Harreman Publikoetako arduradunak esan du Aita Santuak burua argi duela eta esku sendoaz eramaten duela Eliza Katolikoaren gidaritza.

H.- Ez dut ulertzen.

K.- Espainian orain hauteskundeak deituko balira, Jose María Aznarrek berriro lor lezake gehiengo absolutua.

H.- Ez dut ulertzen.

K.- Eta abar eta abar eta abar.

H.- Ez dut ulertzen eta ez dut ulertzen eta ez dut ulertzen.

Dena ez da ulertzen eskolan bi eta bi lau direla ulertzen den bezala. "Nik ez dut ulertzen" esaten duenak zer adierazi nahi izaten du? Batzuetan, gutxitan eta gezurra ematen badu ere, aipatutako kontua ez duela ulertzen, besterik gabe. Maiz, ez duela ulertu nahi. Eta askotan, bera beste maila batekoa dela. Horrelakoek ez dutela lekuri bere mundu perfektu borobilean.

Ezulertzelari guztiei, kategoria batekoei zein bestekoei, bihotzez, aholku txiki bat eskaini nahi diet. Edozein kontu gertatzen bada, hobe ulertzeko ahalegina egitea. Uler-tu ez arren, gertatzen delako, besteak beste. Eta, ahalegina eginda ere, ulertzea kostatzen zaienei, ahokorapilo berezia opatzen diet. Honek ez du inoiz hutsik egiten. Egunero zazpi aldiz jarraian eta eguneko zazpi unetan esanda, astearen zazpi egunetan eta zazpi asteetan errepikatuta, azkenean zer-bait ulertzen da. Ez dut nola ulertzen, baina ulertu egiten da.

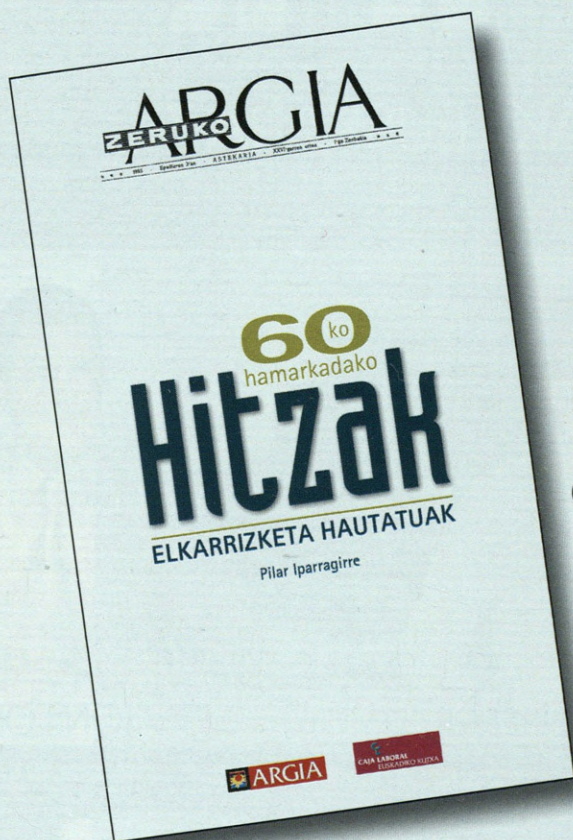
Ezulertzelarien unibertsoa ezulertuta dago, ulertzen duen ulertzelaria ulertzelari bikaina izango da. Ulertzelarien unibertsoa ulertuta dago, ezulertzen duen ezulertzelaria ezulertzelari bikaina izango da ●

"Dena ez da ulertzen eskolan bi eta bi lau direla ulertzen den bezala. 'Nik ez dut ulertzen' esaten duenak zer adierazi nahi izaten du? Batzuetan, gutxitan eta gezurra ematen badu ere, aipatutako kontua ez duela ulertzen, besterik gabe. Maiz, ez duela ulertu nahi. Eta askotan, bera beste maila batekoa dela. Horrelakoek ez dutela lekuri bere mundu perfektu borobilean"

Bidalketa gasturik gabe

Gure Azokan
9,01 €

Kalean
10,81 €



Frankismoaren iluntasunetik argira,
Zeruko Argiara, ateratako **HITZAK**.

Aldaketa aroa iragartzen zuten **HITZAK**.

Orduan gazte hasi berri eta gaur egun kontsakratuak diren **HITZAK**.

Isiltasuna hautsi zuten itxaropen **HITZAK.**

60ko hamarkada islatzen duten **HITZAK.**

Irakur ITZAN!
Irakur ITZAK!

EGILEA: Pilar Iparragirre
ORRIAN: 192
EDUKIA: 1963-1969 epeko
35 elkarriketa

ESKAERA ORRIA

ARGIA: 142 Posta Kutxa • 20.160 LASARTE-ORIA • Tel.: 943371545 • Faxa: 943361048
e-posta: denda@argia.com • www.argia.com

IZEN-DEITURAK: _____

HELBIDEA: _____

POSTA KODEA: _____ HERRIA: _____ HERRIALDEA: _____

TEL.: _____ E-POSTA: _____

IZENBURUA	PREZIOA	ALEAK	GUZTIRA
HITZAK	1.500		

☐ **TRANSFERENTZIA:** Euskadiko Kutxa 3035 - 0036 - 14 - 0360048647 Ondorengo datuekin batera ingresoaren agiriaren kopia bidali behar da

☐ **KONTUA:** TITULARRAREN IZEN-DEITURAK _____ N.A. / N.I.E. _____[illegible]

BERRI ONAK

EGUERDIAN, ALBISTEAK EUSKARAZ

Astelehenetik ostiralera, 14:30etan



IKER ESTALA



ANA ARANBERRI



ION LOPEZ



Gipuzkoako Telebista Berria



Ikusi nahi bagaituzu
tel.: 943 42 12 15

